

VANDAAG

J.R. ...zelfmoord...

108STE JAARGANG — NO.: 100 ZATERDAG 4 MEI 1991

AMIGOE

Preke

Mendes: reis and shine!

BANGLA DESH ROUWT VANDAAG

Dhaka: hulp nodig voor miljoenen getroffenen

Dodental mogelijk half miljoen

DHAKA - De premier van Bangladesh, Khaleda Zia, heeft een dringende oproep gedaan aan de wereldgemeenschap haar land te helpen. Volgens de laatste schattingen zijn als gevolg van de wervelstorm van vandaag mogelijk een half miljoen mensen omgekomen. Het officiele dodencijfer oversteeg zaterdag al de honderdduizend. Vijf miljoen Bengalezen, die vastzitten in het overstroomde kustgebied, dreigen binnen enkele dagen te zullen sterven. De aanwezige artsen vrezen dat epidemieën zullen uitbreken.

Khaleda Zia zei vrijdag internationale hulp noodzakelijk is. Zij sprak in Dhaka het parlement toe dat voor het eerst bijeenkwam sinds de wervelstorm het kustgebied van Bangladesh teisterde. "De schade is dermate kolossaal dat het voor de regering onmogelijk is dit alleen op te lossen". Zij heeft aangekondigd dat vandaag (zaterdag) een dag van nationale rouw en gebed zal worden gehouden.

TRIESTER

Volgens het Internationale Rode Kruis was het dodental vrijdag op 92.256 gekomen. De organisatie baseert zich op berichten die afkomstig zijn uit de 650 kilometer lange kuststrook en de talrijke eilandjes in het zuidoosten van Bangladesh. Reddingswerk en het zoeken naar vermisten wordt aldaar uitgevoerd door het leger en de lokale autoriteiten.

Hoe verder de hulpverleners in de afgelegen kustgebieden doordringen hoe triester het beeld wordt. Zij hebben vrijdag de eilanden Maheshkali, Hatiya en Sandwip te bereiken. Op deze

Bangladesh rouwt vandaag om zijn tienduizenden doden. Vele tienduizenden mannen en vrouwen zijn er getekend door het verdriet om hun nabestaanden en bekenden.

drie eilanden zouden in totaal vijftigduizend burgers zijn verdronken. De hulpverleners berichtten dat de eilanden nog grotendeels onder water staan. Duizenden lijken liggen op het strand en elk uur spoelen honderden nieuwe lichamen aan of duiken op als het water zich terugtrekt. Volgens de reddingswerkers hangt over bepaalde delen van de stranden een lijkelucht.

Vertwijfelde overlevenden die al dagen zonder voedsel en drinkwater zijn, storten zich op de voedselpakketten die sporadisch uit overvliegende helikopters worden gegooid. Enkele voor de kust gelegen eilanden zijn volgens waarnemers volledig weggespoeld. Op andere eilanden werd geen enkel teken van leven meer gesignaleerd. Helikopterpiloten spreken dan ook van "dodeneilanden".

Volgens de bij de reddingsploegen aanwezige artsen dreigen in de getroffen gebieden epidemieën uit te breken. Zo'n duizend mensen zouden al wegens hevige diarree zijn gestorven. De medici vrezen bovenal cholera als niet onmiddellijk wordt begonnen met het verbranden van de lijken.

Van regeringszijde in Dhaka wordt beweerd dat het aantal slachtoffers al meer dan honderdduizend bedraagt. Minister van Communicatie Oli Ahmed, die het zwaar getroffen district van Chittagong in het zuidoosten van het land bezocht, zei vrijdag dat in dit gebied alleen al meer dan 57.000 mensen zijn verdronken. De haven van Chittagong, de belangrijkste van het land, is voor onbepaalde tijd gesloten en het vliegveld is gedeeltelijk verwoest.

225 KM

Economen schatten de materiele schade als gevolg van de natuurramp op circa een miljard dollar. "Het geweld van de cycloon, die vergezeld ging met winden met een kracht van 235 kilometer per uur, is enorm geweest. Slechts massale hulp van bevriende landen en mobilisatie van alle binnenlandse krachten met eenzelfde snelheid kan baat hebben", aldus de econoom Sadul Reza.

In Geneve riep de liga van het Internationale Rode Kruis en de Rode Halve maan op tot het inzamelen van 8,3 miljard dollar voor de eerste noodzakelijke leveranties van voedsel en medicamenten.

De bevolking van Bangladesh heeft zaterdag, tijdens een dag van nationale rouw, de slachtoffers herdacht van de orkaan die het land deze week trof. Bij alle openbare gebouwen hing de vlag halfstok. Het officiele dodental van de ramp is zaterdag gestegen tot 103.059.

TIENDE DEEL

Het is nog altijd niet duidelijk hoeveel mensen er bij de wervelstorm zijn omgekomen. Oppositiepolitici houden het op zo'n driehonderdduizend slachtoffers, terwijl hulporganisaties schatten dat er een half miljoen doden zijn gevallen. Er worden nog tienduizenden mensen vermist en de regering houdt er rekening mee dat de meesten van hen zijn omgekomen. Tien miljoen mensen, bijna een tiende van de bevolking, zijn dakloos geworden.

Duizenden overlevenden wachten in het rampgebied op hulp. Zij dreigen van honger en dorst om het leven te komen. Een persfotograaf die met een helikopter meevloog vertelde dat de piloten niet willen landen en de noodhulppakketten naar beneden gooien, omdat zij bang zijn dat de hysterische mensen op de grond de helikopter zullen bestormen. De reddingsoperaties worden bemoeilijkt door de harde wind en de aanhoudende regen.

VERWIJTEN

In verscheidene Indiase kranten werd scherpe kritiek geuit op de industrielanden die maar langzaam met hulp over de brug komen, terwijl zij wel honderden miljoenen dollars uitgeven voor de Koerdische vluchtelingen.

Westerse diplomaten in Dhaka haalden op hun beurt uit naar de Bengaalse regering die de nauwelijks in staat is een overzicht te geven van de dringendste hulpbehoeften. Zij wijzen erop dat Amerikaanse en Saudische hulpzendingen op het vliegveld van Dhaka bleven staan wegens de organisatorische chaos en het gebrek aan helikopters en snelle boten.

De Bengaalse regering heeft gezegd dat de hulpoperatie beter zal gaan verlopen als in de loop van zaterdag drie Indiase helikopters ingezet worden, die de zes helikopters van de Bengaalse luchtmacht zullen helpen bij het uitdelen van voedsel.

NEDERLAND

De Nederlandse minister voor Ontwikkelingssamenwerking Pronk heeft vrijdag besloten nog eens vier miljoen gulden beschikbaar te stellen voor de slachtoffers van de ramp in Bangladesh. Donderdag had hij al twee miljoen gulden toegezegd voor de eerste hulpverlening aan de slachtoffers. Dat heeft het ministerie vrijdag meegedeeld.

Robben-eiland: voor gewone gedetineerden

KAAPSTAD - Robbeneiland, het beruchte Zuidafrikaanse gevangeniseiland waar ANC-leider Nelson Mandela achttien jaar doorbracht, zal in de toekomst alleen nog gewone gedetineerden herbergen.

Dat heeft gevangeniscommissaris Willie Willemse in Kaapstad verklaard. Op dit moment zitten nog veertig mannen in de maximaal beveiligde gevangenis op Robbeneiland, die speciaal is gebouwd om zwarte politieke gevangenen op te sluiten. Het heeft een capaciteit voor zeshonderd gedetineerden. De nog aanwezige gevangenen, die in hongerstaking zijn gegaan omdat zij vrijgelaten willen worden, zullen naar het vasteland worden overgebracht.

Robbeneiland, dat op bijna tien kilometer voor de kust van Kaapstad ligt, wordt al als gevangenis gebruikt sinds de eerste Hollanders zich in 1652 op de Kaap vestigden. Mandela heeft er het grootste deel van zijn 27 jaren achter tralies doorgebracht. Niemand is ooit ontsnapt van het eiland.

Martinair vliegt op Sto Domingo

AMSTERDAM - De Nederlandse chartermaatschappij Martinair heeft toestemming gekregen om een lijndienst te onderhouden tussen Amsterdam en Santo Domingo in de Dominicaanse Republiek.

De woordvoerder van de maatschappij heeft dit vrijdagavond meegedeeld. De dienst zal vanaf 9 mei eenmaal per week rechtstreeks worden uitgevoerd op donderdag met een Boeing 767 (272 stoelen). Vanaf 1 november mag Martinair bovendien ook vliegen op Puerto Plata aan de noordkust van de Dominicaanse Republiek.

Cholera-doden in Indonesie

JAKARTA - Op het Indonesische eiland Sumatra zijn de afgelopen twee weken achttien mensen aan cholera overleden.

Zo meldde de Nationale gezondheidsdienst vrijdag in de hoofdstad Jakarta. De slachtoffers woonden allen in een afgelegen dorp in het westen van Sumatra. Naar schatting 360 inwoners zijn besmet met cholera. Slechte verbindingen maakt het voor hulpverleners moeilijk het getroffen dorp te bereiken.

Mijnstaking SU aan aflopen

MOSKOU - Na negen weken hebben de mijnwerkers in de Oekraiense Donbass, het tweede grootste kolenveld van de Sovjetunie, hun staking beeindigd. Zaterdag zullen haast alle mijnen weer in bedrijf zijn, aldus een woordvoerder van het stakingscomite vrijdag. In de Russische Koezbass zullen de acties naar verwachting komende week worden afgesloten, nu er een akkoord bereikt is waarbij de mijnen voortaan onder het gezag van Boris Jeltsins Russische federatie zullen vallen.

Servië ontkent schuld bloedbad

Kroatie mobiliseert zijn politie-reserves

BELGRADO - De Joegoslavische deelrepubliek Kroatie is vrijdag begonnen met de mobilisering van zijn politiereserves. Dit nadat donderdag zestien mensen omkwamen en twintig gewond raakten als gevolg van vuurgevechten tussen Serven en Kroaten, die de vrees voor burgeroorlog hebben vergroot.

Onder de zestien doden van donderdag bevonden zich dertien politie-agenten, van wie er volgens Joegoslavie's vicepresident Stipe Mesic, zelf Kroaat, in het dorp Borovo Selo twaalf "op beestachtige wijze bleken te zijn verminkt en zelfs onthoofd". "De mobilisering is uitgevoerd in Slavonie zowel als in de gebieden van Zadar en Sibenik", zei Kroatie's plaatsvervangend minister van Binnenlandse zaken Milan Brezak. Tot mobilisering was bevolen door de Kroatische president Franjo Tudjman, die vrijdagochtend vroeg op de tv verscheen en Servie, de grootste van de zes republieken ervan beschuldigde het geweld in Kroatie aan te stichten.

Maar de Servische regering ontkende vrijdag de onrust aan te stichten en zei dat Kroatie daar de schuld van is. Servie riep het collectieve presidentschap van Joegoslavie, dat vandaag zou vergaderen, er in een verklaring toe op maatregelen te nemen om de Serviers te beschermen, "daar hun rechten en vrijheden in Kroatie in gevaar zijn".

Discussie relaties Paramaribo en Den Haag:

Vicieuze cirkel lijkt doorbroken

DEN HAAG - De tweedaagse conferentie over de dekolonistige relatie tussen Nederland en Suriname is vrijdag geeindigd in grote overeenstemming. Maar de consensus in de Surinaamse gelederen is een andere dan die in de Nederlandse. Dat viel op te maken uit de persconferentie die de Surinaamse delegatie na afloop van de bijeenkomst in Den Haag heeft gehouden.

De Surinaamse deelnemers van 23 politieke partijen en maatschappelijke organisaties waren het er onderling over eens dat zo snel mogelijk na de verkiezingen van 25 mei met Nederland gesproken moet worden over verbetering van de relatie. Ook moet Nederland ophouden met voorwaarden te stellen voor hervatting van de ontwikkelingshulp.

De Nederlandse deelnemers, Kamerleden, Europarlementariers en ex-minister De Koning, waren van hun kant eensgezind in de boodschap dat de Surinaamse militairen onverbiddelijk terug moeten in de kazerne, voordat de normale ontwikkelingsrelatie hersteld kan worden. Een boodschap die aan Surinaamse kant niet bij iedereen even goed viel. "Nederland heeft fouten gemaakt in zijn verplichtingen ten opzichte van Suriname en is niet van plan die fouten zonder meer te herstellen", aldus een lid van de Surinaamse delegatie.

De winst van de conferentie, die vrijdag in besloten kring plaatsvond, was volgens J. Adhin, vice-voorzitter van de VHP, dat er "een eerste aanzet is gegeven om de vicieuze cirkel te doorbreken". Direct na de verkiezingen, aldus Adhin, zal Suriname met een plan voor een nauwere band met Nederland komen.

Armenië: weer beving

MOSKOU - De Sovjetrepubliek Georgie is vrijdagochtend getroffen door een nieuwe aardbeving. Dit heeft het Sovjet-persbureau Tass gemeld. De schok had een kracht van 5,5 graden op de schaal van Richter en was veel minder sterk dan die van afgelopen maandag. Daarbij verloren ongeveer honderd mensen het leven en liepen tweehonderd anderen verwondingen op.

Op Filipijnen:

Over VS-bases geen akkoord

MANILA - De onderhandelingen tussen Washington en Manila over handhaving van de Amerikaanse militaire bases in de Filipijnen zijn vrijdag vastgelopen, zo verklaarde de Amerikaanse woordvoerder Stanley Schrager. Men ging uiteen zonder dat een datum geprikt was voor eventueel vervolg-overleg.

De Amerikaanse onderhandelaars weigerden tegemoet te komen aan de Filipijnse eis voor een financiele vergoeding. Manila verlangt van de VS voor het gebruik van de bases jaarlijks 825 miljoen dollar. Het hoofd van de Amerikaanse delegatie, Richard Armitage, zou inmiddels van plan zijn naar de VS terug te keren. Manila en Washington voeren al ruim een jaar besprekingen over de toekomst van de VS-bases op de Filipijnen. Manila wil deze nog zes jaar gedogen maar dan moeten de VS diep in de geldbuidel tasten.

Drastische beperking geheime rekeningen

Zwitserland bant crimineel kapitaal

BERN - Zwitserland schaft de meeste mogelijkheden om anoniem een bankrekening te openen af. Het doel hiervan is transacties met geld verkregen uit misdaad tegen te gaan, zo heeft de Zwitserse overheidscommissie voor het bankwezen, EBK, vrijdag bekend gemaakt.

Het gaat om de zogenoemde formule B-rekeningen, waarmee notarissen, advocaten en beheerders namens hun clienten transacties konden uitvoeren. Uiterlijk op 30 september moeten de banken in Zwitserland een verklaring in hun bezit hebben waarop staat wie de houder van een dergelijke rekening is. Van rekeningen waarop geld staat dat is bedoeld voor de regeling van een echtscheiding of een erfenis hoeft de houder zich niet bekend te maken.

Het Zwitserse bankgeheim, het strengste ter wereld, dateert van 1934. Eind 1989 bestonden er bij de banken ongeveer dertigduizend formule B rekeningen. Tot nu toe was de enige bepaling om criminaliteit tegen te gaan een verklaring van de vertegenwoordiger van de desbetreffende client dat er geen pogingen zouden worden ondernomen om misdadige activiteiten te verhullen. Deze verklaring werd veel te ruim geinterpreteerd, zo heeft Daniel Zuberbuhler, vice-voorzitter van de EBK toegegeven.

Twee jaar geleden werd Zwitserland opgeschrikt door een zwart geld-schandaal, waardoor de minister van Justitie moest aftreden. Sindsdien probeert het land af te komen van zijn reputatie als financieel toevluchtsoord voor drugskartels en dictators. Vorig jaar augustus werd er een wet aangenomen waarmee het witten van zwart geld moest worden voorkomen. Via de formule B-rekeningen bleek dat nog steeds mogelijk.

Als onderdeel herstelbetalingen:

VS: voor Kurden autonoom gebied

LONDEN - De VS pogen een permanent, autonoom Kurdisch gebied in Irak te bereiken als onderdeel van Iraakse herstelbetalingen voor de inval in Kuwayt, zo is zaterdag gemeld door The Independent in Londen.

Het blad maakt dit op uit een "vertrouwelijk concept van een Amerikaans militair plan" waarop het de hand heeft weten te leggen en dat spreekt van "een permanent, veilig, autonoom Kurdisch gebied als onderdeel van Iraakse herstelbetalingen".

De Verenigde Naties hebben ondertussen vrijdag verklaard dat er meer geld voor de Kurdische vluchtelingen moet komen. Gebeurt dat niet, dan kan de hele reddingsoperatie in gevaar komen. De organisatie reageert met deze verklaring op kritiek dat zij de vluchtelingen uit Irak niet snel genoeg te hulp is gekomen. De VN-Hoge commissaris voor de Vluchtelingen, Sadako Ogata, zei dat de internationale gemeenschap onvoldoende gevolg had gegeven aan een oproep van de VN om hulp te geven. "Het Hoge commissariaat voor de Vluchtelingen (UNHCR) kan geen grootscheepse hulpoperatie op kredit organiseren".

Voor Irak-claims Den Haag gevraagd als zetel voor commissie VN

DEN HAAG - Het secretariaat van de Verenigde Naties heeft de Nederlandse regering benaderd met een verzoek om een Internationale compensatiecommissie die schadeclaims tegen Irak beoordeelt in Den Haag te mogen vestigen.

Het verzoek wordt nog bestudeerd, zo heeft een woordvoerder van Buitenlandse zaken meegedeeld. Tientallen landen, waaronder Kuwayt, Israel en Saudi Arabie, hebben schadeclaims tegen Irak ingediend. Ook buitenlandse arbeiders en Europeanen en Amerikanen die zijn gegijzeld verlangen schadevergoeding van de regering in Baghdad. Den Haag biedt al onderdak aan het tribunaal dat de financiele problemen tussen Iran en de Verenigde Staten probeert op te lossen.

Op zoek naar werkvolume op lange termijn

Delegatie CDM-Korpodeko brengt bezoek aan Cuba

WILLEMSTAD — Vanmorgen vertrok een delegatie van de eilandsregering van Curacao en de Curacaose Dok Maatschappij (CDM) naar Cuba om aldaar besprekingen met scheepvaart autoriteiten te voeren. De delegatie bestaat uit de gedeputeerde Ricardo Isebia, in zijn hoedanigheid van president-commissaris van de CDM, gedeputeerde belast met economische ontwikkeling, onderwijs en cultuur, Dito Mendes de Gouveia, de commissaris P. van der Dijs en de directeur van de EMG N.V, Mario Evertsz.

De CDM, aldus een persbericht, bezit in tegenstelling tot andere scheepsreparatiewerven in de regio of elders niet over een 'natuurlijke markt' (thuisvloot), waardoor de CDM niet over een 'baseload' van werk op lange termijn kan beschikken.

Gegeven dit feit en gezien de sterk concurrerende scheepsreparatiemarkt is één van de prioriteiten van het nieuw commercieel beleid van de CDM te trachten om een deel van het regionaal marktsegment een natuurlijke markt te maken voor de CDM, waardoor op deze manier een vast werkvolume op lange termijn gecreëerd kan worden.

De CDM denkt dit doel te bereiken door tot vaste afspraken te komen met bepaalde landen en of rederijen die een belangrijk deel van de regionale scheepsreparatie markt vertegenwoordigen. De afgelopen jaren zijn stappen ondernomen om tot zulke afspraken te komen met Cuba, Mexico en Venezuela.

Gesprekken met Cubaanse instanties zijn het meest gevorderd waarbij gezocht wordt naar samenwerkingsaccoorden die een hoeveelheid werk gelijk aan een bepaald bedrag voor een afgesproken periode garanderen, aldus het persbericht.

Een andere vorm van garantie van werkvolume voor de CDM op lange termijn en waarvan gesprekken met Cubaanse instanties ook in een gevorderde fase verkeren, is de vorm van barterdeals. Bij de uitbouw van haar diversificatie-activiteiten zal de CDM gebruik kunnen maken van bepaalde Cubaanse diensten.

Betaling van deze diensten kan geschieden middels reparatie van Cubaanse schepen, waardoor een hoeveelheid werkvolume gegarandeerd is. Hierdoor voldoet de CDM aan haar voornaamste doel van het diversificatiebeleid, namelijk, dat alle activiteiten complementerend of ondersteunend moeten zijn aan het scheepsreparatiegebeuren van de CDM.

Tijdens het bezoek, die volgens het persbericht een prive-karakter zal hebben, zullen de gedeputeerden Isebia en Mendes de Gouveia en de commissaris, van der Dijs zich persoonlijk op de hoogte stellen van de voortgang van de gesprekken tussen de CDM en Cubaanse ondernemingen voor wat betreft garantie van scheepsreparaties op lange termijn.

Ook zullen de gedeputeerden en het lid van de raad van commissarissen gesprekken voeren met belangrijke CDM-klanten en andere Cubaanse instanties, waardoor een beter inzicht zal kunnen ontstaan bij de Eilandsregering en de raad van commissarissen over de relatie tussen Cuba en CDM specifiek en tussen Cuba en Curacao in het algemeen. Tevens zal met het bezoek van de Curacaose delegatie 'goodwill' bij de bestaande instanties worden gecreëerd die ten gunste zal zijn voor de relatie tussen CDM en Cuba.

Naast de CDM-eilandsregeringsdelegatie, vertrok ook een delegatie van de Korpodeko, die de 21ste jaarvergadering van de Latin American Association of Development Financing Institutions (ALIDE) in Havana, Cuba, zal bijwonen.

Evenals vorig jaar werd de stichting Korpodeko uitgenodigd om als gast-organisatie de jaarvergadering bij te wonen. De Korpodekodelegatie bestaat uit het bestuur van de stichting onder leiding van gedeputeerde Mendes de Gouveia (in zijn hoedanigheid van voorzitter van de stichting).

Maiden-trip Toucan II

WILLEMSTAD — Directeur Marc van der Valk (rechts) van het Van der Valk Plaza Hotel aan boord van het plezierkruiseschip de Toucan II, dat gisteren feestelijk in gebruik werd genomen. Het vaartuig gaat zeven dagen per week volgens een vast schema vanaf de Handelskade dagtrips en tochtjes verzorgen voor zowel hotelgasten als Curaçaoënaars. Het vaarschema van de comfortabele en snelle cruiser vermeldt onder meer trips rond zonsondergang, barbecue in Daaibooibaai, snorkelen in Vaersenbaai of Caracasbaai, tochtjes naar Klein Curaçao en champagne-lunches. Het zusterschip Toucan I vangt en verwerkt in Chili vis voor het Van der Valk-concern.

Banco di Caribe had goed 1990

WILLEMSTAD — Banco di Caribe heeft opnieuw een goed jaar achter de rug. De laatste drie jaar is er een groei geboekt van bijna dertien procent. Dit staat in het jaarverslag van Banco di Caribe.

Ook de economie van de Nederlandse Antillen en Aruba is sterk vooruit gegaan, voornamelijk door het grote investeringsklimaat, aldus het jaarverslag. Het Bruto Nationaal Produkt van Curaçao groeide vorig jaar met zes procent.

De Golf-crisis zorgde voor onzekerheid, doordat de olieprijzen sterk stegen en doordat het vertrouwen in de Amerikaanse economie daalde. De activiteiten in de toeristische sector waren volop aanwezig; de toeristen stroomden binnen. Het verblijfstoerisme steeg met vijf procent in 1990, vooral uit Nederland kwamen er -door de voordelige koers van de Nederlandse gulden- veel gasten voor enkele weken over.

De Free Trade Zone moest echter door de Golf-crisis in de eerste helft van 1990 een stapje terug doen. ISLA profiteerde juist van de Golf-crisis; de olieproduktie steeg in het laatste kwartaal van vorig jaar met tien procent.

Op Curaçao kregen meer mensen werk; ruim 2000 meer eilandbewoners konden aan de slag.

Banco di Caribe introduceerde vorig jaar systemen waarbij transacties sneller en makkelijker konden verlopen. Ondanks het feit dat we minder sparen, is in 1990 het spaarbedrag en 'time-deposit' met 40 miljoen gulden gestegen. De bank investeerde vorig jaar in verschillende projecten zoals in het nog komende Sonesta Hotel en het Kadushi Cliffs Resort. Dit jaar wil de bank nog meer aandacht besteden aan de service.

Speciaal worstelprogramma op TeleCuraçao

WILLEMSTAD — Vanavond om half negen zal via TeleCuracao een speciaal programma over de komende worstelwedstrijden 'The Royal Rumble Wrestling Mania' uitgezonden worden. Gedurende het programma zal uitgebreid over de komende westrijden gesproken worden en zullen de verschillende worstelaars die naar Curacao komen gepresenteerd worden.

Op maandag 6 mei aanstaande zal gelegenheid bestaan voor de Curacaose jeugd om een foto te maken met hun favoriete worstelaar. Dit zal in de lobby van het Holiday Beach Hotel vanaf 6 uur s'middags gebeuren.

De organisatoren van de worstelwedstrijden, Stuntman Foundation, maken bekend dat de wedstrijden niet door TDS en TeleCuracao uitgezonden zullen worden.

Vlooienmarkt

WILLEMSTAD — Op zondag 5 mei zal op het erf van de pastorie van de Heilige Familie Kerk te Otrobanda vanaf 10 uur s'morgens een vlooienmarkt ten bate van de kerk gehouden worden.

Songfestival Hubentut '70

WILLEMSTAD — De commissie belast met culturele activiteiten van de jongerengroep, Hubentut '70, organiseert morgen 5 mei een groots zangfestival met deelname van zangers van verschillende sportclubs op Curacao.

De vertegenwoordigers van de volgende sportclubs zullen aan dit festival meedoen 'joue des boulles': Erikisimo, Los Angeles, Super Gils, TDS en Angelitas. Van volleybal: Xaverianen, Vovokas, Watakeli en Red Devils. Domino: Drinking Master, Hubetut '70 en van Softball, Nidia Daal van de softballclub Pichingolo. Eenieder is van harte welkom.

FOL/SI: protest tegen ridderorde Jonckheer

WILLEMSTAD — FOL/SI deelt de me[...] van Kamara Sindikal [...] te protesteren tegen [...] feit dat (de directeur [...] het ochtendblad Ul[...] Noticia) Chicho Jo[...] heer, een konink[...] onderscheiding kreeg. [...] gens de woordvoerde[...] de bruine partij, S[...] Garcia, heeft het ko[...] rijk een pijnlijke ve[...] sing gemaakt.

'Wij verkeerden altijd o[...] de indruk dat iemand [...] koninklijke ondersche[...] krijgt vanwege zijn posi[...] daden voor de gemeensc[...] Dat kan men niet van Jo[...] heer zeggen', aldus Garc[...]

Hij voerde voorts aan [...] het zeer ironisch is dat o[...] dezelfde dag dat Jonck[...] een onderscheiding kree[...] een zeer pervers en zw[...] makend artikel in zijn k[...] publiceerde. De FOL/SI [...] in het midden de duis[...] campagne die Jonckheer g[...] rende de verkiezingsc[...] pagne tegen de FOL[...] leiders voerde.

Volgens de woordvoe[...] heeft het feit dat Jonc[...] tot twee keer toe in de ge[...] genis zat een schaduw o[...] onderscheidingen la[...] vallen.

De FOL/SI is ervan o[...] tuigd dat de Koningin [...] onderscheiding van Jo[...] heer in goede wil heeft on[...] tekend, zonder te weten [...] deze 'honorabele burger' ei[...] lijk is. De bruine partij h[...] dat deze fout zo spoedig m[...] lijk gecorrigeerd zal wor[...] aldus Shon Garcia.

Jarig CCC trekt zeer veel publiek

VEERTIG JAAR BESTAAT het [illegible] [illegible] wordt in drie weekenden gevierd met toneel, muziek en dans. Het is ook een nieuwe start voor het CCC. Het wil zich vaker inzetten om nieuwe producties actief te stimuleren. Gisteravond vond de opening van de festiviteiten plaats. Er kwamen veel mensen naar deze openingsavond; de zaal was uitverkocht en buiten stonden velen met teleurgestelde gezichten. De avond opende met het toneelstuk 'Un kayent'un friu'.

Veertig is een magisch getal. Niet alleen voor het CCC, maar ook in een mensenleven. Een groep vrouwelijke toneelspelers die allemaal ongeveer in die levensfase verkeren besloot die levensfase tot de kern van een toneelstuk te maken. Ze maakten zelf de tekst op grond van enkele boeken die over dit onderwerp gaan. De basis was 'Opvliegingen' van Raskin. Naast de basistekst klaar was, vertaalde Rina Penso het geheel in het Papiamentu. Henk Tjon regisseerde het stuk. Zes vriendinnen ontmoeten elkaar bij een van hen thuis. Ze staan ieder op zich als symbool voor een groep die met een bepaald probleem te kampen heeft, inherent aan deze levensfase. Zo is bij een haar echtgenoot er met de buurvrouw vandoor, een ander heeft problemen met haar kinderen, een derde met de relatie met haar moeder, een vierde huwelijksproblemen, een ongetrouwde, kinderloze vrouw zoekt op allerlei manieren naar een weg om toch nog, op het laatste moment, een kind te krijgen, je kunt wegvluchten in alcohol en pillen, je kunt vechten tegen je omgeving of tegen jezelf, maar je kunt ook wegzakken in zelfmedelijden.

Het zijn een heleboel thema's tegelijk, die allemaal aan bod komen. Ieder van de vrouwen heeft min of meer haar eigen rol kunnen kiezen, kan zich daardoor goed inleven en ze komen overtuigend over. Er wordt af en toe wat te zwaar 'gedramatiseerd', maar het gaat om grote hartstochten en die worden hartstochtelijk geuit. Dat gaat samen. Een toneelstuk heeft echter maar een beperkte tijdsduur. In die tijdsduur komt zeer veel aan [illegible] afgesloten.

Men probeert wel op elkaar te reageren, in de eerste plaats door gebaar. Er wordt af en toe ook wel raad gegeven of negatief commentaar, maar dat is spaarzaam. Er is niet genoeg tijd voor interactie, althans niet in tekst. Daardoor worden de basisproblemen wel goed aan de orde gesteld, maar biedt het stuk toch te weinig diepgang. Maar dat is verhaaltechnisch. De speelsters brengen hun personen goed en overtuigend naar voren, vooral Rina Penso in haar rol als gastvrouw.

Wat de regie betreft: om een Papiamentstalig stuk te regisseren zonder dat je de taal kent, valt niet mee. Toch is dat goed gelukt. De ruimte wordt goed gebruikt, er treedt, hoewel het een 'praatstuk' is, nooit vertraging op. Alleen die stoelendans. Er wordt wat te vaak van stoel gewisseld. Un kayent'un friu is een toneelstuk dat deze jubileumplaats waard is. Het stelt ernstige problemen aan de orde, maar op zo'n wijze, door tekst en door spel, dat je regelmatig kunt lachen, je met een goed gesprek een vrolijke verjaardagsavond hebt.

Na een pauze nam in de tuin van het Cultureel Centrum Curacao de muziekgroep ISSOCO het over. Zo langzamerhand heeft de groep Issoco een belangrijke reputatie op Curacao weten op te bouwen. Met hun sterk ritmische, op Afrika geïnspireerde muziek, weten ze mensen te boeien. Je herkent hun muziek van verre. Je kunt je overgeven aan die muziek of er afwijzend tegenover staan, maar onverschillig zal het maar weinigen laten. Issoco heeft ter gelegenheid van het jubileum van het CCC een nieuwe richting proberen in te slaan. Naast de muziek, of liever ingebouwd in de muziek komt Rudsel Isidora nu ook met dans en verhaalzang. Soms danst hij een verhaal, waarbij hij zichzelf, naast de andere begeleiding, begeleidt op zijn kalebasinstrumenten, een soort grote maraca's. Eerlijk gezegd was het verhaal me niet altijd duidelijk maar ik stond nogal achteraf, aan de zijkant.

De muziek van Issoco, ook [illegible] CCC [illegible] zijn recht. Maar ze hadden pech. Ergens achter het gebouw oefende dezelfde avond een drumband. En de combinatie van die twee geluiden, de Europese drumbandmuziek en de Afrikaanse ritmemuziek harmoniëren niet. De fascinerende invloed van Issoco wordt erdoor gebroken. Issoco heeft stilte nodig, rust om op te bouwen. Vanavond en morgenavond zal Issoco weer optreden, net als het volgend weekeinde. Misschien krijgen ze dan een betere kans. Overigens: 'Ta ken ta luango?'

NEL CASIMIRI

BANCO DI CARIBE N.V.

Condensed balance sheet as at 31 December 1990

After appropriation of profits

ASSETS	31 December 1990 Nafl = US$ 0.56	31 December 1989 Nafl = US$ 0.56
Cash and due from banks	45.865.000	30.047.000
Neth. Ant. treasury bills and bonds	8.750.000	7.750.000
Loans	209.250.000	188.072.000
Fixed assets	10.408.000	9.465.000
Investments	3.683.000	3.573.000
Other assets	4.172.000	2.649.000
Customers' liability under acceptances	2.478.000	1.681.000
	Nafl. 284.606.000	243.237.000

LIABILITIES	31 December 1990 Nafl = US$ 0.56	31 December 1989 Nafl = US$ 0.56
Capital, paid up	1.300.000	1.300.000
Reserves	10.073.000	8.732.000
Shareholders' equity	11.373.000	10.032.000
Subordinated Loans	7.326.000	7.326.000
Total Shareholders' equity and subordinated loans	18.699.000	17.358.000
Due to Banks	720.000	1.272.000
Deposits:		
Time and Savings	239.622.000	199.780.000
Demand	19.683.000	19.596.000
Other liabilities	3.404.000	3.550.000
Acceptances outstanding	2.478.000	1.681.000
	Nafl 284.606.000	243.237.000

Voormalig pand jeugdzaken brandt af

WILLEMSTAD — Het voormalige Hubentutgebouw aan de Penstraat is om één uur vannacht volledig afgebrand en gedeeltelijk ingestort.

Nadat de brandweer ruim vier uur nodig had om de brand te blussen, konden zij vanmorgen vroeg rond zeven uur opnieuw uitrukken. De resten die nog smeulden, moesten volledig geblust worden.

De politie vermoedt dat er iemand in het gebouw woonde, maar trof niemand aan. De binnenmuren van het gebouw begaven het; het geraamte van het gebouw is overeind blijven staan.

De oorzaak van de brand en de omvang van de schade zijn niet bekend. De technische dienst van de politie is bezig met een onderzoek.

Medewerking diensthoofd gevraagd

B.C. stelt onderzoek in bij Sociale Zaken.

WILLEMSTAD — Het Bestuurscollege heeft eergisteren besloten een onderzoek in te laten stellen bij de Dienst Sociale Zaken in verband met vermeende onregelmatigheden bij deze dienst. De accountantsdienst van het Eilandgebied Curacao is met het onderzoek belast. Dit maakte gezaghebber Elmer Wilsoe bekend. Ook werd het hoofd van de dienst opgedragen een klacht bij de recherche in te dienen in verband met het uitlekken van officiele documenten van de dienst.

De beslissing om een onderzoek bij Sociale Zaken te laten instellen werd per brief aan het hoofd, Monte Horsford bekend gemaakt. Het Bestuurscollege heeft de Dienst Accountant opgedragen om het onderzoek zo spoedig mogelijk af te ronden.

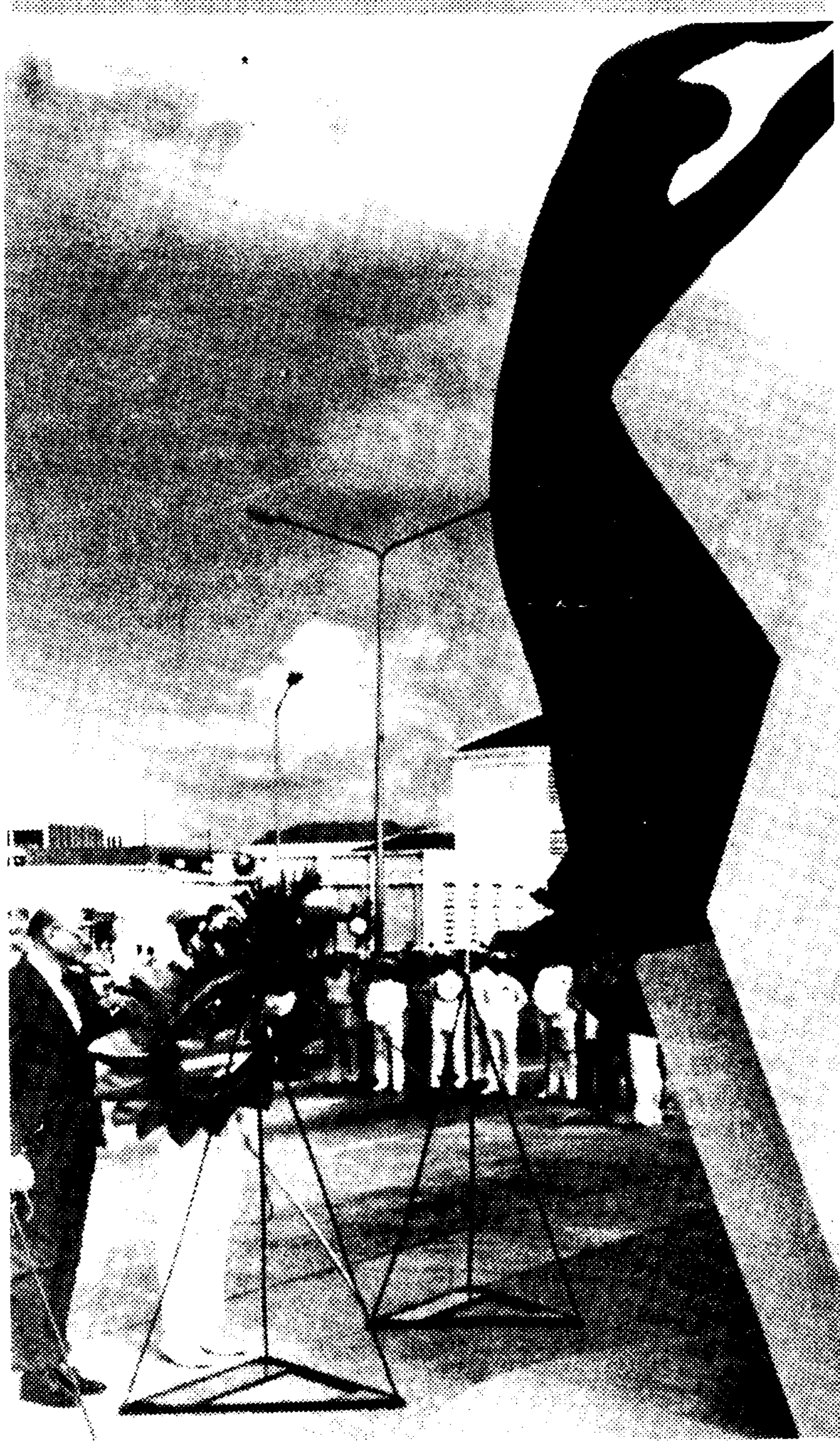
Het Bestuurscollege kwam tot deze beslissing nadat er verschillende berichten omtrent vermeende onregelmatigheden bij Sociale Zaken gepubliceerd werden.

Onder anderen het uitgeven van PP-kaarten (kosteloze medische behandeling voor on- of minvermogenden), gunstgaven enzovoorts, maar ook het uitgeven van water en elektriciteitssubsidie aan een ambtenaar in dienst van de centrale regering.

Volgens de gezaghebber werd Horsford gevraagd volledig medewerking te verlenen aan het onderzoek. Mocht blijken dat aanwezigheid van hem (en/of andere stafleden) het onderzoek belemmert, dan zal het B.C aan deze mensen het voorstel doen met vakantie te gaan.

Als het onderzoek uitwijst dat het diensthoofd en/of de andere stafleden zich aan iets ernstigs hebben vergrepen, zal het Bestuurscollege hem zeer waarschijnlijk schorsen. 'Maar dat is zeer vooruitlopend', aldus de gezaghebber.

Kransen voor gevallenen

■WILLEMSTAD— In verband met de herdenking van de gevallenen van de Tweede Wereldoorlog vond vanochtend bij het monument der Gevallen op het Waaigat de traditionele kransleggingsceremonie plaats. Behalve lokale autoriteiten zoals de gouverneur en de gezaghebber waren ook hoge vertegenwoordigers van ondermeer de marine aanwezig.

Politie bevrijdt jonge hondjes

WILLEMSTAD — Twee pas geboren puppies hebben urenlang in een kooi opgesloten gezeten omdat de eigenaar wilde voorkomen dat de moeder de hondjes zou voeden. De politie heeft de puppies bevrijd. De bewoners van het pand waren niet thuis.

WILLEMSTAD — De bewoners hebben gistermiddag een mondi achter een woning aan de Wecoewaweg in Otrobanda in brand gestoken, nadat ze daar eerst vuil hadden gestort. De brand is door de bewoners zelf geblust.

GEBE dreigt met stroomafsluiting

Hotels op St. Maarten: maandag weer deadline

WILLEMSTAD PHILIPSBURG — Op St. Maarten heerst er onder hoteliers grote bezorgdheid nu het water en elektriciteitsbedrijf GEBE wederom een deadline stelde voor de betaling van achterstallige water- en stroomrekeningen. Die verloopt maandagmiddag 12 uur. Hebben de hotels dan niet betaald, dan wordt wel onherroepelijk water-en stroomlevering aan alle grote hotels stopgezet.

Deze kwestie speelt al enige tijd: tussen de hotels en GEBE bestaat er een meningsverschil over de hoogte van het tarief en een extra heffing. Die zijn op St Maarten veel hoger dan op Aruba en Curacao en de hotels kampen met moeilijke tijden wegens teruggelopen toerisme. Op St Maarten gelden tarieven die twee maal zo hoog zijn en van een speciale korting, zoals op Curacao bijvoorbeeld, is geen sprake. "Wij vragen geen gunsten, indien GEBE het tot een confrontatie wil laten komen, dan kan men dat krijgen," melden de hoteliers in een schrijven.

GEBE heeft reeds waarschuwingen gelanceerd, maar de hoteliers beriepen zich op een toezegging van het Bestuurscollege van St Maarten. GEBE is echter een door de landsregering gerunde NV met minister Gilbert de Paula als aandeelhoudersvertegenwoordiger. Hij zou, volgens uit St Maarten afkomstige berichten, hebben besloten dat de hotels hun rekeningen, zoals door GEBE gepresenteerd, moeten betalen.

Volgens de verenigde hotels echter, zullen ze indien GEBE inderdaad stroom en water afsluit de deuren moeten sluiten hetgeen een enorme klap voor het toerisme en de economie van het eiland zal betekenen.

Royement BTG-bestuurslid

WILLEMSTAD — De vakbond van arbeiders in dienst van de overheid, BTG, houdt op vrijdag 10 mei aanstaande een algemene ledenvergadering met agendapunt: Het ontslag en royement van een bestuurslid.

Volgens het statuut van de vakbond zal bij gebrek aan quorum de vergadering opgeschort worden om na een half uur een nieuwe vergadering te beginnen.

■ WILLEMSTAD — Onlangs was op bezoek bij de premier van de Nederlandse Antillen, mevrouw Maria Liberia, gouverneur Nicasio Gomez van het Lions district E-1. Hij bezocht Curaçao om de activiteiten rondom de viering van het 45-jarig bestaan van deze service club op Curaçao, bij te wonen.

Een 'Leeuwendelegatie' vergezelde de gouverneur bij zijn bezoek aan de eerste minister. Deze bestond uit van links naar rechts: John Rosiers, Donald Bakhuis, mevrouw Maria Liberia Peters, Nicasio Gomez, Tom Domhoff.

Leeuwen op bezoek bij premier

Tijdschrift voor migranten

"Full color": Nieuw blad voor kleurrijk Nederland

DEN HAAG/WILLEMSTAD — Vandaag verschijnt in Nederland een nieuw tijdschrift voor "kleurrijk Nederland": Full Color, speciaal gericht op migranten in Nederland waaronder ook tienduizenden Antillianen en Arubanen. "Full Color" wil als familieblad afrekenen met het negatieve imago van "de buitenlanders" in Nederland en wil vooral laten zien wat er voor mooie, opzienbarende en leuke zaken zijn, waarop zij trots kunnen zijn. In het eerste nummer van Full Color staat een opzienbarend artikel over "Antilliaanse verlangens" op liefdesgebied.

Full Color is een 'glossy magazine', die een beetje lijkt op 'Ebony', het Amerikaanse blad voor donkere mensen dat alleen maar succesverhalen en positief nieuws opneemt. Hoofdredacteur Sandew Hira van Full Color: "De noodzaak van een positieve beeldvorming is duidelijk. Het beeld van de migrant is dat hij zielig en zeurderig is; hij is altijd drugsverslaafd en komt nooit vooruit. Wij willen dat beeld relatieveren, laten zien dat er ook succesvolle migranten zijn".

Ter introductie schrijft de redactie in het eerste nummer van Full Color: "Nederland telt ruim zevenhonderdduizend migranten. Mensen die uit landen komen met een niet-Westerse cultuur, of wiens ouders uit die gebieden komen. Nederland zal nooit meer uitsluitend het land zijn van de blonde boeren met hun windmolens. De migranten, buitenlanders, allochtonen, mensen van kleur, vormen een niet weg te denken deel van Holland in de twintigste eeuw".

SPIEGEL

"Wij werken samen, kijken naar dezelfde televisieprogramma's, kopen dezelfde kleding in dezelfde winkel en reizen met dezelfde treinen. Maar tegelijkertijd zoeken wij in onze eigen winkels naar onze kruiden, onze eigen platen en videofilms, onze eigen waarden en normen", vervolgt het redactionele voorwoord. Full Color pretendeert vooral "een spiegel te zijn van kleurrijk Nederland".

Hoofdredacteur Hira: "Wij ontkennen de problemen niet, maar als wij over drugs spreken, portretteren wij — in woord en beeld — iemand die daar geweest is maar eruit is gekomen. Beeld is erg belangrijk, de leestraditie onder migranten is niet zo sterk ontwikkeld".

VERLANGENS

In het eerste nummer van Full Color staat onder de kop "Antilliaanse verlangens. Wat Curaçaose en Arubaanse vrouwen vinden van mannen" een artikel over een studie van Linda Terpstra en Anke van Dijke naar de positie van alleenstaande Curaçaose en Arubaanse moeders in Nederland. In het boekje 'Mama Soltera' beantwoorden zij onder meer de volgende vragen: "Hoe versieren Antilliaanse vrouwen en hoe worden zij versierd? Wat vinden zij van de Antilliaanse en Nederlandse mannen? Welke invloed heeft de overtocht van de Antillen naar Nederland op de man-vrouw relaties?"

Het artikel begint als volgt: "Op liefdesgebied is Nederland weinig avontuurlijk, klagen veel Antilliaanse vrouwen. Daar in de Antillen is het veel avontuurlijker. Los van de vraag wat er komt, is het een leuk spel. Je hebt 'chance', je wordt gezien, je hebt contact. Hier zijn de mannen terughoudend, ze kijken niet, ze ondernemen niets, ze leggen geen contact".

Sunset kaminata

WILLEMSTAD — Plataforma Otrobanda organiseert morgen (zondag) een 'sunset kaminata' door de steegjes en straten van Oud-Otrobanda. Start is bij de grote klok op het Brionplein om vijf uur 's middags; einde tussen half zeven en zeven uur aan de Rouvilleweg.

Deze historische wandeltocht door de romantische straten van Otrobanda laat de geschiedenis herleven. Deelnemers krijgen informatie over de architectuur, de sociale structuur, de cultuur, de oorzaken van het verval, de plannen voor de toekomst etc.

Om Plataforma Otrobanda te helpen de nodige fondsen te verkrijgen om voor Otrobanda te werken, wordt er tien gulden per persoon gevraagd (kinderen onder twaalf jaar gratis); er is een drankje inbegrepen.

WILLEMSTAD — Het Consumenten Prijsindexcijfer voor Curaçao voor de reeks totale bevolking is in de maand januari 1991 gestegen mdt 1,3 procent vergeleken met de maand december 1990. In deze periode van een maand stegen de prijzen het sterkst in de sectoren "wonen" (4,9%), "voeding" (1,0%) en "dranken en rookwaren" (0,7%). Daarentegen werd een daling waargenomen in de sector "vervoer en communicatie" (-0,9%).

De stijging van het totaal prijsindexcijfer in januari is voor 84,4 procent te wijten aan de wijziging van het watertarief (46,5%) en de gestegen energieprijzen (37,9%) binnen de sector "wonen". Dit is het gevolg van de prijsaanpassingen die hebben plaatsgevonden in verband met de Golfcrisis. Binnen de sector "voeding" stegen de prijzen het sterkst bij de subgroep "zuivelprodukten", met name bij de post "melkpoeder". Binnen dezelfde sector is een kleine prijsdaling waargenomen voor de subgroep "spijsvetten" (margarine). De prijsstijging binnen de sector "dranken" (bier), een logisch gevolg van de aanpassing van het watertarief.

De prijsdaling binnen de sector "vervoer en communicatie" is het gevolg van de aanpassing van de benzineprijzen. Dit blijkt uit de gegevens berekend door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Bibliotheek erft collectie Eman-kookboeken

ORANJESTAD — De **Nationale Bibliotheek ontving van Fedi Eman een collectie kookboeken die toebehoorde aan zijn onlangs overleden echtgenote Ina.**

De overledene stond bekend als en ervaren 'gourmet cooker' en een van haar hobbies was het verzamelen van kookboeken en recepten uit vele landen. De Bibliotheek-directie zal deze kookboeken spoedig in circulatie brengen voor haar leden.

OPENBARE VERKOOP KRACHTENS RECHTERLIJK BEVEL

Op dinsdag 28 mei 1991 om 10.00 uur zal in de vergaderzaal van de Kamer van Koophandel van Aruba aan de Zoutmanstraat 21, ten overstaan van notaris mr F.E.E. Tjon Ajong, of haar plaatsvervanger krachtens rechterlijk bevel in het openbaar, bij opbod aan de meest biedende worden verkocht:

een perceel eigendomsgrond groot 7.96 Are, gelegen te Bucurui op Aruba, kadastraal bekend als Land Aruba Eerste Afdeling Sectie L nummer 34, met de zich daarop bevindende betonstenen opstal van een tweeverdiepingegebouw, plaatselijk bekend als "Bubali Resort" en plaatselijk genummerd "Bucurui 53" en alle verder aanbehoren.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage ten kantore van voormelde notaris en ter Griffie van het Gerecht in Eerste Aanleg en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

mr F.E.E. TJON AJONG, notaris
Spinozastraat 3, Oranjestad, Aru[ba]
tel. 22947/22611/37973 fax. 213[..]

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE 08.00-12.00/ 14.00-17.30 uur zaterdag gesloten.

TELEFOON 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr. 10.815.445 Banco di Caribe

POLITIE 100

ALARMCENTRALE 115

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen

BIOSCOPEN
DRIVE-IN 20.30+24.00 uur **Godfather part III** (drama 18 jr.)
PRINCIPAL 20.30 uur **White Palace** (drama comedy, 18 jr.)

* * * * * * * *

BOTICA (nachtdienst)
Pabao brug: Eagle, tel. 29011

* * * * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Santa Cruz: dokter G.R. van Tright, Professor Lorentszstraat 2-A, tel.: 22991/21835
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter C.E. Zaandam via Centro Medico San Nicolas tel. 48833

* * * * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115**.

* * * * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel. 21777) de wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

* * * * * * * *

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel. 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur
Maandag te Paradera (tel. 25543) van 08.00-11.00 uur, dinsdag: San Nicolas (45906) Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz (28288) van 08.00-11.00 uur, donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: **tel.: 38989 (24 uur per dag)**.

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE: **Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.**

* * * * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029 tel. 27808/48124.

* * * * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Our House; 18.45 Style with Elsa Klensch; 19.00 Leu fo'i Kas; 20.00 Special; 21.00 CNN International News, 21.20 Sports Saturday; 21.45 Estreno, 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

* * * * * * * *

DIVERSEN
SPORT
THE BRUTE ORGANIZATION: 20.00 uur 'Wrestlmania '91' - Don Elias Mansur Ballpark

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
HHS IMMACULATA: 10.00-16.00 uur koffiemorgen, gebakverkoop en vlooienmarkt - Santa Cruz

* * * * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel. 23145 of 25111)

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA' elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat

* * * * * * * *

Iraanse olie voor Coastal

ORANJESTAD — De Iraanse staatsoliemaatschappij heeft twee contracten gesloten voor levering van ruwe olie aan Amerikaanse maatschappijen in een poging weer tot de Amerikaanse markt door te dringen. Voorlopig wordt de olie naar raffinaderijen buiten de Verenigde Staten verkocht: Aruba en het Verre Oosten.

Na de gijzeling van 52 Amerikanen in de ambassade van Teheran in 1979 verbrak Washington de diplomatieke betrekkingen met Iran en werden vergaande handelsrestricties ingevoerd waardoor import van Iraanse olie werd getroffen.

In januari jl. werd weer beperkte invoer toegestaan op voorwaarde dat een deel van de prijs in een speciaal fonds zou worden gestort waaruit Amerikaanse claims op Iran kunnen worden betaald.

Volgens het vakblad East Economic Survey hebben de Iraniërs nu contracten afgesloten voor levering van 110.000 vaten olie aan de raffinaderij van Coastal op Aruba en twintigduizend vaten per dag aan enkele raffinaderijen van Mobil in het Verre Oosten. Daarmee worden extra betalingen omzeild.

Poststempel 8 mei

FIRST FLIGHT AIR ARUBA
ARUBA - AMSTERDAM
FQ 901

MAY 8, 1991

■ *ORANJESTAD — De Dienst der Posterijen zal op 8 mei, in verband met de inaugurele vlucht Aruba-Amsterdam van Air Aruba, een speciale poststempel in gebruik nemen. Op 8 mei zullen alle poststukken, zowel lokaal als internationaal, van deze stempel worden voorzien. Na 8 mei kan eenieder die een afdruk van deze stempel wil hebben, contact opnemen met het postkantoor in Oranjestad (tel.: 21900 toestel 137) of met de ambtenaar bij loket 1.*

Jongeman onwel na een rum-coke

ORANJESTAD — Een diepgaand onderzoek wordt door de recherche ingesteld nadat een jongeman zich bij het hospitaal meldde, die na het drinken van een rumcoke in een der casino's onwel was geworden.

Volgens de behandelende geneesheer in het hospitaal is het niet de eerste maal dat een patiënt door hem behandeld wordt die na het drinken van een rumcoke in het casino behoorlijk ziek is geworden.

Bij aankomst in het hospitaal zakte het slachtoffer W. bij de deur van de kliniek in elkaar. In eerste instantie werd door de eerste hulp gedacht dat de jongeman W. dronken was en werd met spoed zijn maag leeggepompt. Nadat hij weer bijgekomen was, vertelde hij in een casino een rumcoke te hebben gedronken en onwel te zijn geworden waarna hij besloot eerste hulp in het hospitaal te vragen.

Het onderzoek is gaande.

Costa Rica blijft leiden

ORANJESTAD — Costa Rica handhaaft zich nog steeds als leider in het internationale bowlingtoernooi in Eagle Bowling Palace. Bij de dames (in teamverband) worden de eerste drie plaatsen ingenomen door:

1. Mary Ramirez/Sylvia Villalobos (C-Rica); 2. Edna Maduro/Evelyn Oduber (Aruba); 3. Lilly Arends. Rita Groder (Aruba). Enkel: 1. Mary Ramirez (C-Rica) met 3022 pins, 2. Maruselia Cardenas (Curaçao 3) 2666 pins; 3. Edna Maduro (Aruba) 2593 pins.

Bij de heren (in teamverband): 1. Costa Rica, 2. Boricua (Puerto Rico) en 3. Colombia. Dubbels: 1. Vaun Hendriks/Cisco Jackson (Virgin Islands) en 2. Marco Odio/Lazarao Wasserman (Costa Rica).

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

* * * * * * * *

Goodwill Ambassador Toerisme

■ *ORANJESTAD — Theodorus (Theo) Veniz, contactmanager van Arke Reizen, Holland, ontving van Aruba Tourism Authority (ATA) de onderscheiding 'goodwill ambassador' voor zijn waardevolle bijdragen aan de Arubaanse toerisme-industrie gedurende meer dan vijftien jaren. Holiday Inn Aruba bood hem ook een plakkaat van verdienste aan.*

Arke Reizen, met een totale hoeveelheid van 425.000 reizigers en een inkomen van 760.000.000 gulden per jaar, heeft van 1974 tot 1984 ongeveer honderd toeristen naar Aruba gezonden. In 1984 begon de groei en de laatste drie jaar werden ongeveer tienduizend toeristen naar Aruba gezonden. Dit komt neer op drieduizend tot 3500 toeristen per jaar en met de vluchten van Air Aruba in 1991-1992 verwacht Arke Reizen vijfduizend toeristen naar Aruba te zenden.

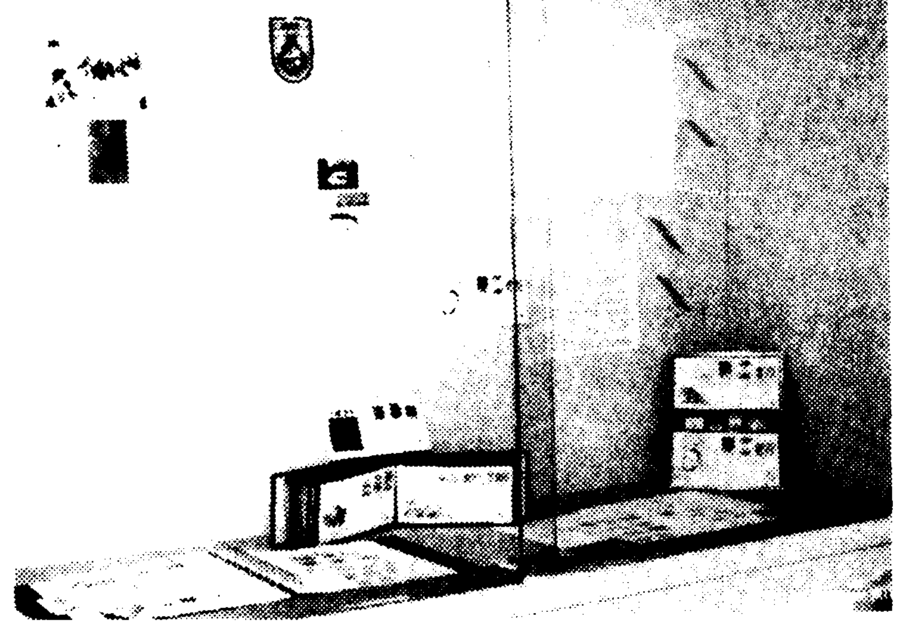
Op de foto: Matheo Flanegin (assistant general manager Holiday Inn), Theo Venix, Remigio Wever (directeur ATA) en Aida Perez, sales director Holiday Inn.

Coalitie ondersteunt sportbeleid regering

ORANJESTAD — Nadat de coalitiepartijen een paar weken geleden een motie van de oppositie over een nationaal stadion en Olympisch zwembad verwierpen, gaven zij gisteren goedkeuring aan een eigen motie waarin de regering uitgenodigd wordt haar beleid op sportgebied voort te zetten.

In de motie wordt in overweging genomen dat in augustus 1988 tijdens de voorbespreking Bestedingsoverleg het project 'ASU-sportfaciliteiten' werd afgewezen, omdat Aruba is overeengekomen dat voor dit type project de Meerjarenplanfondsen niet gebruikt zullen worden; dat in het kader van de ontwikkelingssamenwerking de Arubaanse regering de Nederlandse regering heeft verzocht fondsen beschikbaar te stellen voor sportprojecten; dat in het regeerprogramma 1989-1993 is bepaald dat de regering de sportfaciliteiten Sporthal, Lago Sportpark, Wilhelminastadion en Sportcentrum Noord zal vernieuwen en een Olympisch zwembad zal aanleggen; dat de vernieuwing van sportfaciliteiten en aanleg van een zwembad reeds een aanvang hebben genomen. De motie besluit met de regering uit te nodigen haar sportbeleid voort te zetten.

Filatelie Status Aparte

■*ORANJESTAD — Het postkantoor in Oranjestad organiseert gedurende deze maand een expositie in het kader van het eerste lustrum van de status aparte. Deze expositie is te bezichtigen tijdens de openingsuren van het postkantoor.*

Miriam Robbers onderscheiden

ORANJESTAD — Op Koninginnedag mocht mr. Miriam Robbers-Van der Borg de onderscheiding Officier in de Orde van Oranje Nassau in ontvangst nemen.

Zij is thans adviseur van de minister van VROM voor de Raad van State. Zij is geen onbekende op Aruba en in de Nederlandse Antillen. Vele jaren was zij woonachtig op Aruba waar haar echtgenoot mr. Robbers rechter was. Zij was toen juridisch adviseur van de Arubaanse overheid. Kort geleden verbleef zij in opdracht van de Nederlandse regering nog enige tijd op Sint Maarten.

Estrella wint voorcompetitie

ORANJESTAD —Estrella is kampioen geworden van de vóórcompetitie voetbal, waarvoor praktisch geen publieke belangstelling bestond. In de laatste wedstrijd versloeg Estrella het elftal van Brittania met 2-0. Het wachten is nu op de nieuwe competitie van de Arubaanse Voetbalbond.

Croes: 'Vraagtekens bij schrappen onafhankelijkheid'

ORANJESTAD — Statenlid Rudy Croes zet nu — bijna tien maanden na de overeenkomst hierover tussen premier Nelson Oduber en koninkrijksminister mr. Ernst Hirsch Ballin — vraagtekens achter het schrappen van artikel 62 (onafhankelijkheid van Aruba op 1 januari 1996) uit het Statuut.

Croes stelt dat de discussienota van het Kabinet Nederlands Antilliaanse/Arubaanse Zaken (KABNA) die op 6 augustus vorig jaar dertien dagen na de overeenkomst Oduber-Hirsch Ballin gepresenteerd werd, een gevaarlijke filosofie inhoudt voor de Arubaanse autonomie. Volgens Croes zal overeenkomstig de KABNA-nota de tijdelijke Nederlandse technische bijstand aan Arubaanse overheidsinstituten, zoals Centrale Bank, Raad van Advies, Algemene Rekenkamer, niet meer tijdelijk maar permanent zijn.

De partijen MEP, ADN, PPN en PPA hebben in het tripartiet in januari dit jaar als eenheid de filosofie in deze discussienota veroordeeld, aldus Croes. Hij zei het standpunt van de AVP niet te weten omdat deze partij niet aan het tripartiet deelnam. "Wanneer wij uitlatingen van professor Van der Grinten op de UNA over het plan Lubbers 1991 voor Suriname horen, is er weer een radicale koerswijziging te zien in de Nederlandse politiek. Hetgeen op de RTC 1983 overeengekomen werd — een Gemenebest sui generis — was voor minister Hirsch Ballin niet mogelijk maar is nu, in het geval Suriname, wel mogelijk", zo meent Rudy Croes.

Volgens het Statenlid biedt het plan Lubbers 1991 aan Suriname dezelfde garanties die op de RTC 1983 bereikt werden: paspoort, ontwikkelingshulp, justitie en defensie. Hij stelt hierbij de vraag waarom de toetsingsconferentie van 1994 niet afgewacht wordt, zoals op de RTC 1983 overeengekomen. Op deze toetsingsconferentie zal dan, afhankelijk van de ontwikkelingen tussen de Antilliaanse eilanden, de ontwikkelingen in de regio en de economische ontwikkeling op Aruba, beslist worden of de datum 1 januari 1996 vervroegd of verdaagd wordt.

"Het zou goed zijn als wij waakzaam blijven ten aanzien van deze Nederlandse opinieverandering, want anders voorzie ik een nieuwe strijd", zo besluit Rudy Croes zijn verklaring.

Hotelbezetting zakt 10,2 %

Groei toerisme valt weg tegen toename hotelkamers

ORANJESTAD — Aruba ontving in februari dit jaar 36.888 stayover-toeristen, een toename van 2.803 toeristen of 8.2 procent vergeleken met februari 1990.

Toeristen uit de Verenigde Staten vielen in deze carnavalsmaand terug — met 2.8 procent of 595 toeristen — van 21.363 naar 20.768 toeristen; uit Venezuela was een toename te zien van 37.1 procent, 4.421 toeristen in februari dit jaar tegen 3.224 toeristen in februari vorig jaar. Ook uit Canada, Brazilië en Holland steeg het aantal toeristen met respectievelijk 9.3 procent, 33.5 procent en 12.2. procent, terwijl het verkeer uit ArgentiniE met 398.6 procent en dat uit Colombia met 5.7 procent steeg.

Overnachting per toerist viel terug van 8.3 naar 7.9 nachten. Voor de Verenigde Staten steeg het aantal overnachtingen van 7.7 tot 7.8 nachten en viel terug voor Holland, Venezuela, Canada en Brazilië met respectievelijk 13.3 (vorig jaar 14.9), 6.3 (7.5), 8.5 (8.6) en 6.2 (6.6) nachten.

Een daling was ook te zien in de hotelkamerbezetting en wel met 10.2 procent (van 82.4 procent terug naar 72.2 procent). Ten slotte is ook bij het cruiseschip-toerisme een afname geregistreerd van 20.4 procent. In februari dit jaar brachten vijftien schepen 9.824 dagtoeristen tegen negentien schepen en 12.496 dagtoeristen in februari vorig jaar.

SEPA eist schorsing KIA-directeur Kock

ORANJESTAD — Na de alarmerende beschuldigingen van de voorzitter van het team van het Korrectie Instituut Aruba (KIA), Hugo Kock, eist de SEPA van minister van justitie mr. Hendrik Croes dat zonder uitstel een onderzoek wordt ingesteld en dat gedurende het onderzoek Kock wordt geschorst.

Zoals bekend, beschuldigde Hugo Kock in een lange verklaring leden van het personeel van het KIA van vervalsing, diefstal en het binnenbrengen van verdovende middelen. Ook de vakbond SEPA kwam er slecht vanaf en werd door Kock, gezien de houding van SEPA, niet als gelijkwaardig partner voor onderhandelingen gezien.

De SEPA vraagt de bewindsman om Kock voor tweemaal 24 uur op non-actief te stellen. En voorts een commissie installeren die de beschuldigingen van Kock kan onderzoeken.

In het KIA is de spanning en arbeidsonrust toegenomen, het personeel is razend over de verklaringen van Kock. Hugo Kock maakte zich geen zorgen over de verklaring en het verzoek van SEPA. Hij is op de hoogte van de fax die SEPA aan minister van justitie zond. Kort maar krachtig stelde Kock: "Indien men namen, data en daden wenst, dan zal ik ze beschikbaar stellen".

ORANJESTAD — Gewichtheffer Dino Rivers heeft tijdens de wedstrijden in San Nicolas Sportcentrum drie jeugdrecords verbeterd. Hij haald bij 'snatch' 92,5 kg, 'clean & jerk' 125 kg en 'total' 217,5 kg. De oude records, gevestigd op 18 maart dit jaar waren snatch 90 kg, clean & jerk 120 kg en total 210 kg.

Een andere recordverbetering was voor Francis Stamper, die zijn eigen clean & jerk total met 2,5 kg verhoogde. Stamper haalde4 in de 52 kg klasse 67,5 bij snatch, 95 kg clean & jerk voor een totaal van 162,5 kg.

De andere winnaars in de overige categorieën waren: Remi Wever (56 kg): snatch 55 kg, clean & jerj 75, totaal 130 kg; Rudy Richardson (75 kg): snatch 65 kg, clean & jerj 85 kg, totaal 150 kg; Benito Kock (82,5 kg): snatch 82,5 kg, clean & jerj 95 kg, totaal 177,5 kg; Raymond Brown (zwaargewicht): snatch 82,5 kg, clean & jerk 110 kg en totaal 192,5 kg.

MOTHER'S DAY GIFT

Especially for Mom on May 12th,
we have elegant fashion jewelry at prices to please her.
Famous watches such as
Seiko and Movado
also a nice collection of 14 and 18 kt. gold jewelry
just for Mom.

GANDELMAN Jewelers

CURACAO: Breedestraat 36 (P) - Tel. 611884.
ARUBA: Cava G.F. (Betico) Croes 5 A - Americana Hotel
Hyatt Regency Resort - Airport Departure Hall - Alhambra Shopping Center
Telephone: 32121.

IT'S Mother's Day

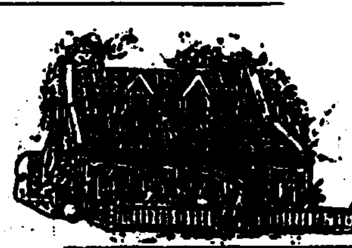
So get her a beautiful and useful
gift from our members and win :

10 Gift-certificates of Afl. 100,- each

Drawing - May 9, 1991 - Radio 1270

SAN NICOLAS BUSINESS ASSOCIATION

Mothers Day Lunch at Chez Mathilde

Sunday May 12, 1991 12:00 - 14:30 p.m.

Menu

Champagne aux fraises "Chez Mathilde"
(Mothers day strawberry champagne toast)

Bouquet Fête de Mères
(Bouquet of four different homemade pâtés)

* * *

Consommé Miroir de Mer
(Clear fishbouillon with seafruits)

* * *

Serenade des Pêcheurs
(Fillet of salmon, sole and grouper accompanied with three matching sauces)

* * *

Sorbet de Mangue au petit coupe de champagne
(Sorbet flavoured with mango and a splash of champagne)

* * *

Mirage de la Campagne
(Filet Mignon with mushroom sauce, duckbreast on orange-cherry sauce & sweet bread with almonds in red wine sauce)

* * *

Collage des Dessert
(White chocolate mousse, stuffed profiterolle with purée of peaches & meringue nest filled with vanille ice cream & fresh fruitsalad)

* * *

Café ou sélection de thés
Mignardises
(Coffee or tea with our homemade after dinner sweets)

Price p.p. US$47.50 plus 15% service charge including:
(please purchase tickets before Sunday May 12, 1991)

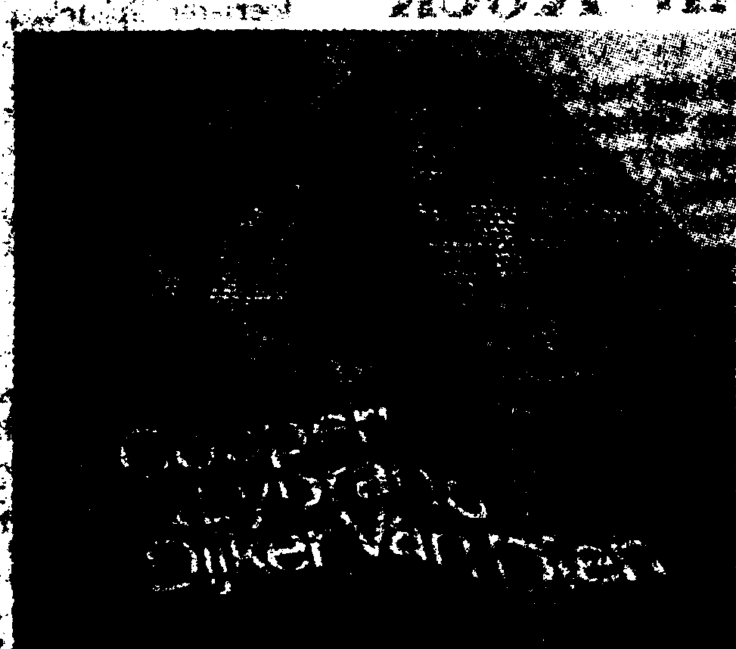
Entertainment:
Albert Croes (Piano), Tony Thijsen (Harp),
& Trio Arubeños (Guitar & Singing trio)

Doorprizes & Surprises

Chez Mathilde is on Mothersday also open for dinner (from 6:00 p.m.) a la carte and special Menu & life entertainment.

Reservations needed at telephone no.: 34968

Chez Mathilde

Gevorderd assistent-accountant m/v voor onze vestiging Aruba

Blijft u zitten of groeit u door?

Coopers & Lybrand Dijker Van Dien behoort nationaal en internationaal tot de gezichtsbepalende organisaties op het gebied van accountancy, management consultancy en belastingadvies.

Op Aruba bedienen wij een gevarieerd cliëntenbestand. Klantgericht, vakkundig, flexibel en met de modernste methoden en hulpmiddelen. Centraal in onze organisatie staan de mensen die de methoden hanteren. Hun creativiteit en deskundigheid bepalen uiteindelijk het resultaat. Daarom selecteren wij zorgvuldig de besten. Ambitieuze mensen die ... werkklimaat vooral ... solutions for business.

Internationaal maakt de maatschap deel uit van Coopers & Lybrand (International) in 100 ... 60.000 medewerkers.

Vanwege de groei van onze praktijk zoeken wij voor onze vestiging Aruba kandidaten voor de functie van gevorderd assistent-accountant.

U heeft minimaal 2 jaar praktijkervaring en studeert succesvol NIVRA, CPA of SPD. Bij ons zal u na een korte inwerkperiode verantwoordelijk zijn voor de controlewerkzaamheden van een deel van onze cliëntenkring. Vanzelfsprekend vervolgt u uw opleiding. Zo vindt u bij ons een uitstekende basis voor een verdere loopbaanontwikkeling als professional.

U kunt uw schriftelijke sollicitatie met curriculum vitae sturen naar: Coopers & Lybrand Dijker Van Dien, t.a.v. de heer B.G. van de Ven RA, P.O. Box 307, Oranjestad, Aruba.

Coopers & Lybrand Dijker Van Dien

Maggy's N.V.

Present:
The launching of:
VAN GOGH
PARIS
PARFUMS
On May 5th 1991
during an art exhibition
of Atelier 89

Instituto di Cultura

Klinsmann overweegt te stoppen

HANNOVER - Jurgen Klinsmann overweegt serieus na de strijd om het Europees kampioenschap, volgend jaar in Zweden, te stoppen met voetballen.

Hij zei dit in het trainingskamp van het Duitse elftal, dat zich voorbereidt op de kwalificatiewedstrijd tegen België.

De 26-jarige aanvaller van Inter vindt tien jaar topsport genoeg. "Het heeft niets met Inter te maken. De druk in het voetbal wordt me te groot. Er gebeuren te veel dingen waar ik moeite mee heb. Ik heb geen zin meer om net te doen alsof ik het allemaal leuk vind. Ik wil wat anders gaan doen."

Wat de 30-voudig international gaat doen is nog niet bekend. "Ik ben financieel onafhankelijk. Daarom kan ik de dingen rustig op me af laten komen. Ik zie het wel."

■JURGEN KLINSMANN: *financieel onafhankelijk*

Van der Poel in sprint verslagen

Raab wint vijfde etappe in Ronde van Spanje

ALBACETE - In de stad waar hij vorig jaar zijn eerste overwinning als professional behaalde, won Uwe Raab de vijfde rit van de Ronde van Spanje.

De 27-jarige Duitser uit de ploeg van Jan Gisbers was in Albacete de snelste van een grote kopgroep. In de sprint versloeg hij Adri van der Poel en de Spanjaard Alfonso Gutierrez.

De voormalige Oostduitser Raab debuteerde vorig als beroepsrenner. Op 15 februari won hij in Albacete een criterium. Op Spaanse bodem voelt de vroegere wereldkampioen bij de amateurs zich thuis. De zes overwinningen in 1990 werden alle behaald in Spanje, waarvan drie in de Vuelta.

Raab lijkt dit seizoen die relatie te willen verstevigen. Hij won twee weken geleden in de Ronde van Aragon de tijdrit en eindigde woensdag tijdens een tumultueuze sprint als tweede achter Skibby. Vrijdag dreigde de Duitser opnieuw het onderspit te delven in het gewoel. Na afloop was hij boos op Adri van der Poel.

"Hij dwong me naar rechts. De dranghekken in. Ik heb me echter niet laten wegzetten. Even dacht ik dat ik me opnieuw de overwinning zou ontglippen. Ik geloof dat ik een speciale verhouding heb met Spaanse wedstrijden. In het bijzonder met de Ronde van Spanje", meende de Duitser, leider in het puntenklassement.

FELLE WIND

Het peloton werd vrijdag tussen linares en Albacete geplaagd door een felle wind. Het leek een uitstekend weertje voor de Nederlanders, die gewoon zijn in waaiers te rijden. Op dertig kilometer van de aankomst verbrokkelde het peloton in drie waaiers.

De laatste twee groepen, met onder anderen Steven Rooks, kwamen weer samen. Niet de Nederlandse ploegen zaten in de kopgroep, maar Once. De Spanjaarden verdedigden met succes de leiderstrui van Mauri.

Van der Poel moest weer eens in zijn loopbaan genoegen nemen met een tweede plaats. De erelijst van 'Poepoelidor' is dit seizoen nog blanco. "Mijn conditie is niet optimaal. Sinds ik ziek ben geweest, voor de Ronde van Vlaanderen, sukkel ik met mijn gezondheid. Ik herstel niet meer zo snel als enkele jaren geleden", klaagde Van der Poel.

KLASSEMENT

Klassement: 1. Mauri 22.21.03, 2. Fuerte (Spa) z.t., 3. Diaz Zabala (Spa) z.t., 4. Johnny Weltz (Den) 0.16, 5. Lejarreta (Spa) z.t., 6. Villanueva (Spa) z.t., 7. Chozas (Spa) 0.33, 8. Hernandez (Spa) 0.56, 9. Alcala (Mex) 1.03, 10. Raab 1.08, 27. Rooks 2.32, 28. Van Orsouw 2.43, 58. De Vries 5.08, 85. Nijdam 9.35, 86. Hanegraaf 9.41, 87. Lubberding 9.46, 88. Van der Poel 9.50, 90. Poels 9,53, 95. De Koning 9.59, 96. Van Poppel 10.C4, 108. Jan Siemons 10.56, 109. Beuker z.t., 128. Winnen 12.05, 131. Hermans 12.15, 134. Pieters 12.25, 136. Jakobs 12.42, 146. Vos 13.31, 154. Kools 13.51, 158. Talen 14.06, 186. Van den Akker 19.37, 187. Dekker 20.04, 190. Arntz 22.13, 191. En laatste Zanoli 24.16.

Veel steden voor WK '94

NEW YORK - Zevenentwintig steden hebben zich bij de organisatie van de eindronde om de wereldtitel voetbal van 1994 in de Verenigde Staten kandidaat gesteld voor een of meer wedstrijden.

Volgens de wereldvoetbalbond (FIFA) is dat een record.

De organisatoren zullen uit het aanbod een selectie van twaalf, en mogelijk slechts acht, steden maken. De aanmeldingen kwamen uit alle windstreken behalve Alaska.

Drie woongebieden in de buurt van New York toonden interesse: New York zelf, New Jersey en New Haven.

Volgens een woordvoerder van de organisatie toont de grote belangstelling aan, dat de voetbalsport in de Verenigde Staten wel degelijk leeft.

Nog maar negen prof-clubs over

Voetbal Verenigde Staten bedreigd met bankroet

NEW YORK - Het voetbal in de Verenigde Staten nadert zijn bankroet.

Het komende weekeinde gaat het tweede seizoen van de vorig jaar opgezette professionele competitie van start. Van de 22 clubs zijn er nog negen overgebleven. De rest is failliet.

Door de samenvoeging van twee regionale afdelingen ontstond vorig seizoen de nationale profcompetitie, georganiseerd buiten de officiële voetbalbond om.

Er kwam weinig van terecht. Gemiddeld kwamen 2500 toeschouwers op een wedstrijd af. Dat was veel te weinig. Meer dan de helft van de clubs trok zich noodgedwongen terug.

Koploper in het klassement van bezoekerstotalen was Condors uit Arizona. De club kreeg bij zijn thuiswedstrijden ongeveer 5000 man op bezoek.

Desondanks sloten de Condors het jaar af met een verlies van bijna 800.000 gulden. Slechts door de komst van een nieuwe eigenaar werd de vereniging van de ondergang gered.

De algemene verwachting is dat op 28 september, als de landelijke finale wordt gespeeld, de "American professional soccer league" (APSL) definitief wordt opgeheven.

Dat is een forse streep door de rekening van de wereldvoetbalfederatie, de FIFA. De overkoepelende instantie had gehoopt dat er juist in 1992 een aanvaardbare betaalde competitie in de Verenigde Staten zou worden opgezet. Op basis van ondermeer die verwachting kregen de Amerikanen de organisatie van de wereldtitelstrijd in 1994 toegewezen.

Clive Toye, bestuurslid van de APSL, is echter optimistisch. "Wij zijn zeer professioneel bezig. Ik ben ervan overtuigd dat onze competitie zich goed zal ontwikkelen." De voormalige eigenaar van de New York Cosmos baseert zich mede op het feit, dat gestopte clubs als New Yersey, Seattle en Raleigh hebben aangekondigd in 1992 weer aan de competitie te zullen deelnemen.

De Amerikaanse voetbalbond heeft zijn bedenkingen over de initiatieven van de APSL. De officiële organisatie voelt er weinig voor de professionele tak van de sport te adopteren. De bond wil zelf een landelijke competitie opzetten. Voorlopig is daarvan echter weinig terecht gekomen. "We zullen meer initiatief nemen", verklaarde een woordvoerder.

Toyle, afgevaardigde van de APSL, ziet daarvan niets terechtkomen. "Voor professioneel voetbal is de Verenigde Staten van ons afhankelijk. We zullen ons de komende jaren doorgaan met ons werk. In 1992 starten we de competitie met 16 ploegen. De expansie zal zich in de volgende jaren voortzetten."

PASSEN EN METEN

Nu nog is het passen en meten om een aanvaardbaar speelplan in elkaar te zetten. De negen deelnemers worden opgesplitst in twee groepen. Ze zullen ook wedstrijden moeten afwerken tegen clubs uit Colombia en Canada, anders zijn er tegenstanders te weinig.

Aan het einde van de rit moeten ze allemaal 21 wedstrijden hebben gespeeld. De resultaten van de duels tegen buitenlandse ploegen tellen mee voor de strijd om het kampioenschap van de Verenigde Staten.

Geen winst voor de twee K's

Onverwacht winst voor Jan Timman

AMSTERDAM - Jan Timman bezet na de tweede ronde van het internationale toernooi in Amsterdam de gedeelde vierde paats. De Amsterdammer staat op gelijke hoogte met Gary Kasparov, Anatoli Karpov en John van der Wiel.

Timman dankt die positie aan de zege, die hij vrijdag op de IJslander Johan Hjartarsson behaalde. Kasparov en Karpov kwamen tot een remise. De wereldkampioen deelde het punt met Goerevitsj; zijn naaste rivaal moest Kortsjnoi een halfje toestaan.

De ranglijst van het sterk bezette toernooi wordt aangevoerd door de Brit Short, die aan zijn zege in de openingsronde een remise tegen Van der Wiel toevoegde. Ljubejevic en Salov hebben een punt en nog een hangpartij tegoed.

De winst van Timman kwam als een lichte surprise. Weliswaar had hij na de Siciliaanse opening (Najdorf-variant) zo rond de dertigste zet overwicht, maar de remisekansen van de IJslander waren alleszins reëel. Hjartarsson blunderde echter op de 39ste zet. Hij overzag 40. Da3. Dat betekende het einde van de met zwart spelende noorderling.

STAND

De stand na twee ronden:

1. Short 1 1/2 punt, 2. Ljubojevic en Salov 1+1, 4. Karpov, Kasparov, Timman en Van der Wiel 1, 8. Goerevitsj, Hjartarsson en Kortsjnoi 1/2.

Staking Bordeaux-spelers afgelast

BORDEAUX - De spelers van de Franse voetbalclub Bordeaux hebben afgezien van een staking.

De beslissing viel na een drie uur durend gesprek tussen de nieuwe voorzitter Jean-Didier Lange en de spelers. De voetballers van Bordeaux hadden gedreigd te gaan straken omdat zij twee maanden geen salaris hadden ontvangen.

Lange heeft de met een schuld van bijna 120 miljoen gulden kampende club tien dagen geleden van de ondergang gered. De nieuwe voorzitter beloofde de spelers dat zij spoedig hun salaris zullen ontvangen.

"Wij hebben de belofte gekregen dat wij binnenkort betaald worden. Bovendien heeft de voorzitter zijn plan om de club te redden uiteengezet" aldus aanvoerder Patrick Battiston. "Wij hebben het plan te gaan staken laten varen."

Lange had bij zijn overname van de club al aangekondigd dat de salarissen aanmerkelijk zullen worden gekort. Spelers die het daarmee niet eens zijn kunnen omzien naar een andere club.

Desnoods stations gesloten

NS weigeren vervoer supporters zonder hulp

UTRECHT - De Nederlandse Spoorwegen zullen weigeren supporters te vervoeren naar de Europa Cup-finale Manchester United-Barcelona op 15 mei in Rotterdam, als er geen afspraken komen over assistentie door rijks- of gemeentepolitie. Mogelijk gaan er zelfs stations dicht, aldus een woordvoerder van NS.

De vervoersbond FNV riep zijn leden bij de spoorwegpolitie onlangs op om op 15 mei het werk te weigeren als assistentie in treinen en op stations achterwege blijft.

In een brief aan minister Dales (Binnenlandse Zaken) stelde de bond dat de spoorwegpolitie onvoldoende is toegerust om de begeleiding van supporters bij wedstrijden met een "ernstige risicograad" alleen op zich te nemen. Inzet van de Mobiele Eenheid van de politie is volgens de bond onontbeerlijk. Binnenlandse Zaken had de brief overigens nog niet ontvangen.

De NS-woordvoerder erkende dat hulp bij het supportersvervoer hard nodig is. "Als er geen goede afspraken komen, zeggen de spoorwegen: dan doen we het niet" zei hij. In het ergste geval wordt sluiting van stations overwogen. Maar NS verwacht dat er nog een plan van aanpak, inclusief afspraken over politie-inzet op NS-terrein, rond komt.

Het vervoer van voetbalsupporters heeft eind vorig jaar ook al grote problemen opgeleverd. Het dienst overlegorgaan van de dienst exploitatie, een soort ondernemingsraad, eiste toen van ns dat het supportersvervoer zou worden stilgelegd. Die eis werd ingetrokken, nadat minister Dales meer steun van politiekorpsen had toegezegd.

Bondscoach ontslagen

MADRID - De Spaanse voetbalbond heeft bondscoach Luis Suarez ontslagen. De voormalige international was het mikpunt van kritiek na de serie nederlagen van het Spaanse elftal.

In de laatste vier wedstrijden behaalde de nationale ploeg van Spanje een punt. Er werd verloren van Frankrijk, Hongarije en Roemenië en gelijk gespeeld tegen Portugal.

In de EK-kwalificatieronde verloor Spanje twee wedstrijden en won het er twee. De ploeg is vrijwel kansloos voor plaatsing voor het eindtoernooi in Zweden.

Suarez werd drie jaar geleden benoemd tot opvolger van Miguel Muñoz. Onder zijn leiding won het Spaanse elftal vijftien wedstrijden, verloor het er acht en speelde het vier keer gelijk. Zijn grootste verdienste was de aanwezigheid van Spanje op het WK in Italië. Daar werd de ploeg in de tweede ronde uitgeschakeld door Joegoslavië.

Het contract van Suarez loopt in juni 1994 af. De Spaanse bond zal de daaraan gekoppelde financiële verplichtingen nakomen. Als opvolger wordt Luis Aragonez van Español genoemd.

Vijf duels voor Amor

ZUERICH - De tuchtcommissie van de UEFA heeft de Barcelona-speler Amor voor vijf Europese bekerwedstrijden geschorst.

Hij kreeg rood in de return van de halve finales tegen Juventus.

De commissie legde de club van Cruijff bovendien een geldboete op van 45.000 gulden wegens incorrect gedrag van het elftal. De gele kaarten aan Amor, Zubizarreta, Ferrer, Bakero en Goicoechea werden bevestigd.

Voor doelman Zubizarreta houdt dat in dat hij de eindstrijd in de Europa Cup II tegen Manchester United op 15 mei in het Feyenoordstadion moet missen.

Hij kreeg eerder in het toernooi, in de wedstrijd tegen Fram Reykjavik, geel.

Davis Cup tegen Portugal

Haarhuis en Koevermans geven uitzicht op winst

LISSABON - Paul Haarhuis en Mark Koevermans hebben in Oeiras de eerste twee goede stappen gezet naar de wereldgroep van het toernooi om de Davis Cup.

In de voorstad van de Portugese hoofdstad Lissabon werd op de eerste dag van het treffen tegen Portugal, in de tweede ronde van de Euro-Afrikaanse zone, een 2-0 voorsprong genomen.

Haarhuis ontdeed zich in een matige partij van Joao Cunha-Silva. Koevermans moest diep in zijn arsenaal tasten om Nuno Marques in vier sets te verslaan.

De beslissing kan zaterdag (vandaag) al vallen. Het dubbel Koevermans/Haarhuis behoort tot de betere acht tenniskoppels van de wereld. Het span treedt aan tegen Cunha-Silva en Marques. Winst bezorgt Nederland een plaats in de promotie/degradatieduels in september dit jaar.

De wedstrijd Nederland -Portugal stond in het teken van een come-back in de wereldgroep van de strijd om de Davis Cup. De nederlagen tegen Duitsland en Canada vorig jaar kunnen door winst op Portugal en een nog onbekende tegenstander weggewist worden. Dat beseft iedereen, maar legt ook een extra druk op de Nederlandse spelers.

"Niet alleen behoren wij van deze jongens te winnen, wij behoren ook in de wereldgroep'" meende Haarhuis. "Daarom ligt een redelijk druk op Mark en mij. Ik was vandaag nerveuzer dan normaal." Koevermans voelde die druk minder. "Je kon echt aan Paul merken dat hij zenuwachtiger was dan normaal. Ik had daar niet zoveel last van. Misschien ook omdat ik wel de eerste set won."

Sport in het kort

VOETBAL / ALMELO - SC Heracles heeft de 21-jarige Karel Meppelink van zaterdag-amateurclub HZVV uit Hoogeveen voor twee jaar gecontracteerd. De Almelose eerste-divisieclub heeft de spelers Elbersen, Klomp, Brilhuis en Dams laten weten dat ze overbodig zijn. Knippenberg en Beerthuizen willen weg.

* * * * *

HONKBAL / SANTPOORT -Met ingang van 1 mei is Marco Stoovelaar aangesteld als archivaris van de Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball bond. Stoovelaar nam de functie over van Cees Leseman, die het werk ruim 33 jaar heeft verricht. Voor zijn activiteiten is Leseman vorige maand onderscheiden met het erelidmaatschap van de KNBSB.

* * * * *

VOETBAL / ZUERICH -Het wereldkampioenschap voor spelers onder de zeventien jaar wordt dit jaar van 16 augustus tot 1 september in Italië gehouden. Aanvankelijk zou de eindstrijd in Ecuador plaatsvinden. De daar heersende cholera-epidemie noopte de FIFA uit te wijken naar Mexico, dat echter de voorbereiding te kort vond.

* * * * *

VOETBAL / ZUERICH - Tijdens de finaleronde om de wereldtitel voetbal in de Verenigde Staten in 1994 spelen de voetballers met de naam op hun rug en nummers op de voor- en achterkant van hun shirt. Dit besloot de wereldvoetbalbond (FIFA) in Zürich.

* * * * *

VOETBAL / ZEIST - De loting van de na-competitie in de eerste divisie vindt in Zeist plaats. Vier van de zes deelnemers zijn inmiddels bekend. NAC, VVV, Eindhoven en Dordrecht. Competitie-leider Jan Huijbregts zal de loting verrichten.

* * * * *

ATLETIEK / PHILADELPHIA - De 4 x 200 meter ploeg van de Amerikaanse Santa Monica atletiek club heeft bij wedstrijden in Philadelphia het wereldrecord tot op 0.07 seconden benaderd. Het kwartet Carl Lewis, Mike Marsh, Leroy Burrell en Mark Witherspoon noteerde een tijd van 1 minuut en 19,45 seconden. Op 23 augustus 1989 bracht een team van Santa Monica, bestaande uit Danny Everett, Leroy Burrell, Floyd Heard en Carl Lewis, in Koblenz het wereldrecord op 1.19,38.

* * * * *

VOETBAL / MADRID -Bernd Schuster, de Duitse middenvelder, heeft zijn contract met Atletico de Madrid met een jaar verlengd. Het wordt het tweede jaar van Schuster bij de Madrileense club. Hij speelde eerder bij Barcelona en Real Madrid.

CHOLERA SCHUDT OVERHEID WAKKER

Na economische achteruitgang en aanpassingsoperaties:

Zuid-Amerika in medisch opzicht eeuw teruggezet

MEXICO-STAD - De jaren tachtig, zo zegt men, hebben Zuid-Amerika wat betreft zijn economische ontwikkeling tien jaar achteruitgeworpen. Maar de jaren negentig dreigen het subcontinent qua situatie van de gezondheid een hele eeuw terug te werpen: door armoede en cholera is het hele gebied in een vicieuze cirkel terechtgekomen.

De vorige maal dat in Peru een cholera-epidemie uitbrak was honderd jaar geleden. Maar nu heeft de ziekte zich vanuit dit land met zevenmijlslaarzen uitgebreid tot Ecuador, Colombia, Brazilie en Chili en bedreigt zij inmiddels ook al Bolivia, Argentinie, Uruguay, Centraal-Amerika en Mexico.

VOORBEELD

Peru, waar volgens de jongste gegevens al meer dan 170.000 mensen cholera opliepen en er rond dertienhonderd overleden, is een triest voorbeeld voor wat andere landen in het gebied met even kolossale armoede en slechte geneeskundige voorzieningen mogelijk nog te wachten staat. Want cholera bedreigt voornamelijk de armen. In het Andesland beschikt de helft van de mensen niet over stromend water, zuiveringsinstallaties en, heel in het algemeen, voldoende sanitaire voorzieningen.

Brazilie is een ander land, waarin precies die omstandigheden heersen, waardoor het land wagenwijd openstaat voor de epidemie: vijftien miljoen mensen hebben geen stromend water, afvalwater van zestig miljoen mensen komt ongezuiverd in het milieu terecht en dit geldt ook voor de stroom overig afval van dertig miljoen, die in de hete tropenzon ligt te rotten. Volgens de jongste schatting in een studie in het blad Latin American Weekly telt Zuid-Amerika 63 miljoen potentiele slachtoffers van de ziekte.

BEZUINIGING

De Pan-Amerikaanse gezondheidsorganisatie PAHO was veel terughoudender, maar komt toch nog op meer dan zes miljoen mogelijke ziektegevallen. Als de ziekte de landengte van Centraal-Amerika bereikt zou de epidemie door de nabije geografische ligging van deze engte en de vele emigranten uit Centraal-Amerika volgens de minister van Volksgezondheid van Guatemala ook naar Noord-Amerika en vandaar zelfs naar Europa kunnen overslaan.

De regeringen van de landen in het gebied staan hulpeloos, maar beseffen terdege welke de oorzaak is. Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru en Venezuela concludeerden eind april: "Cholera is een sociaalpolitieke consequentie van de structurele economische bezuinigingsmaatregelen die in de Andeslanden zijn genomen". Epidemieen zoals cholera, diarree of tuberculose zullen het gebied blijven geselen zolang de regeringen er niet hun eerste oogmerk van maken om installaties te bouwen, mensen te voorzien van zuiver drinkwater en vooral de bittere levensomstandigheden van de arme massa's te verbeteren.

De cholera drukt opnieuw eenieder met de neus op het harde feit van de schrikbarende vicieuze cirkel: toespitsing op exploitatie van economische hulpbronnen onder gelijktijdige verwaarlozing van de elementaire behoeften van de arme lagen van de bevolking schept de ideale voedingsbodem voor ziekten zoals cholera. Tevens vermindert het de mogelijkheden om de slachtoffers te helpen.

VERWAARLOZING De neoliberale programma's voor economisch herstel, die eind jaren tachtig werden opgezet door internationale organisaties zoals het Internationale Monetaire Fonds (IMF) en Wereldbank hebben in de meeste Zuidamerikaanse landen geleid tot ernstige verwaarlozing van sectoren zoals gezondheid, onderwijs en sociale zekerheid. Maar een voordeel is er: mogen alle verschijnselen van de ellende van het dagelijks leven van de massa's de regeringen niet aan het denken hebben gezet, cholera schijnt wel te kunnen bereiken dat men gaat nadenken over de onmenselijke gevolgen van van buitenaf opgelegde economische modellen.

Dan Quayle:

Saddam moet snel weg

PARIJS - De Verenigde Staten willen dat Saddam Husayn zo spoedig mogelijk verdwijnt als leider van Irak. "Hoe sneller, hoe beter", zo verklaarde de Amerikaanse vice-president Dan Quayle vrijdag in een interview in het Franse dagblad "Le Figaro".

Quayle onderstreepte in het interview dat Washington geen normale betrekkingen met Irak mogelijk acht zolang Saddam daar de lakens uitdeelt. De vice-president zei echter vertrouwen te hebben dat de Iraakse leider binnenkort van het politieke toneel verdwijnt. Quayle verklaarde voorts dat het nooit formeel de bedoeling van de VS is geweest Saddam Husayn te verdrijven.

Vandaag reparatie datarecorders

SDI-vlucht van Discovery succes

CAPE CANAVERAL - De experimenten van het ruimteveer Discovery met het SDI-raketafweerprogramma zijn een volledig succes geworden, aldus het Amerikaanse ruimte-agentschap NASA. Vrijdag vonden bemanning en basis een oplossing voor de uitgevallen datarecorders van het veer, waarmee een deel van de gegevens van de proeven naar de aarde wordt gezonden.

"Tot dusver hebben we ongelooflijke gegevens verzameld", aldus een enthousiaste Howard Stears, directeur van het satellietprogramma. "Degenen die zeggen dat de resultaten beter zijn dan verwacht, bagatelliseren nog de uitkomsten", vult SPAS-2-directeur Mike Harrison aan.

De zeven astronauten zijn aan hun laatste proeven toe, waarbij de Spas-2-satelliet aan de robotarm van de shuttle wordt uitgezet om de uitstoot van raketbrandstof te meten. De waarnemingen zijn bedoeld om sensors te ontwikkelen voor een ruimteschild tegen binnenkomende vijandelijke raketten. Maandagmiddag landt het toestel op het vliegveld Edwards in Californie.

Wel moeten nog eerst de datarecorders worden gerepareerd, die al op de eerste dag van de missie zondag uitvielen. Nadat vruchteloos getracht werd de recorders via radiocommando vanaf de aarde weer aan de praat te krijgen, kwamen onderzoekers op de basis na vier dagen puzzelen met een oplossing die de astronauten vandaag zouden uitvoeren.

Britse premier:

Nederlaag dragelijk

LONDEN - De Britse pre[...] mier John Major heeft [...] resultaten van de geme[...] teraadsverkiezingen v[...] donderdag "teleurst[...] lend, maar alleszins d[...] gelijk" genoemd.

Major gaf vrijdagmiddag [...] korte reactie via Sky [...] Eerder had hij geweig[...] commentaar te geven op [...] stembusuitslag die wo[...] gezien als de slechtste v[...] de Conservatieve partij si[...] het midden van de ja[...] zeventig. Hij zei dat de [...] kiezingen van donder[...] hadden aangetoond dat [...] Labour Party niet in staa[...] de algemene verkiezingen [...] winnen. "Wij zijn op de [...] omhoog en zij hebben nu h[...] piek", aldus Major.

De oppositionele Lab[...] partij van Neil Kinn[...] behaalde met 447 zet[...] winst een mooi result[...] maar de echte overwinna[...] zijn de Liberaal Democra[...] onder leiding van Paddy A[...] down die 451 zetels m[...] wonnen dan bij de vo[...] gemeenteraadsverkiezing[...]

Brazilië onder ICO-landen verdrongen

Colombia verdient meeste aan koffie

LONDEN - Colombia heeft vorig jaar van de koffie-exporterende landen het meest aan de uitvoer van zijn koffie verdiend. Uit vrijdag gepubliceerde cijfers van de ICO, de Internationale Koffie-organisatie, blijkt dat de prijs van Colombiaanse koffie in 1990 weliswaar is gedaald, maar dat de omvang van de export met ongeveer een derde is toegenomen. Brazilie bleef naar hoeveelheid gemeten de grootste koffie-exporteur.

Van Brazilie daalde niet alleen de koffieprijs, maar verminderde ook de exporthoeveelheid. Dit land moest toestaan dat Colombia zijn positie als meestverdienende koffie-exporteur overnam. De hoeveelheid koffie die Colombia vorig jaar uitvoerde bedroeg 13,94 miljoen balen (van zestig kg). In 1989 was dat 10,83 miljoen balen. De export van Brazilie verminderde van 18,39 miljoen balen tot 16,64 miljoen balen.

De gemiddelde prijs van de koffie die Colombia vorig jaar uitvoerde daalde van 110,56 dollarcent tot 79,85 dollarcent per pound (435 gram). Voor koffie uit Brazilie daalde de gemiddelde prijs van 73,63 dollarcent tot [illegible] dollarcent. De gemiddelde prijs van alle bij de ICO aangesloten koffie-exporteurs zakte van 85,63 tot 68,82 dollarcent.

Op 4 juli 1989 werden de bepalingen aangaande prijs en exporthoeveelheden in de Internationale koffie-overeenkomst buiten werking gesteld omdat de leden van de ICO - exporterende en verbruikende landen - het niet eens konden worden over verlenging van de overeenkomst. Vooral Brazilie stuurde hier op aan, maar kwam in maart op deze zienswijze terug. De wereldmarkt raakte in 1989 overvoerd met koffie, waardoor de prijs sterk daalde. In juli 1989 zat de minimumprijs nog op [...] dollarcent per pound, ter[...] in oktober van dat jaar ko[...] rond de zeventig dollarc[...] per pound kostte.

Suikeroverschot

LONDEN - De wereldsui[...] markt zal dit oogstjaar 90[...] worden overspoeld met [...] overschot van 4,6 milj[...] ton, het grootste in ne[...] jaar. Dat is een schat[...] van het handelshuis E.D. [...] Man. De suikerprijs [...] onlangs het laagste niv[...] heeft bereikt si[...] november 1987, kan d[...] door nog verder dalen. [...] suikerprijs bereikte een d[...] tepunt in 1985.

…RONTLIJNSTATEN BEZORGD

…oor redden van multiraciale gewelds-conferentie:

…aad van kerken Zuid Afrika …emiddelt tussen ANC-De Klerk

…OHANNESBURG - De …idafrikaanse Raad van …rken probeert de vast…lopen besprekingen …sen de regering en het …NC weer op gang te …igen. Secretaris-gene…l Frank Chikane en …ns voorganger ds. C.F. …yers Naude hebben vrij… daarover met presi…t Frederik de Klerk …erlegd, nadat zij don…rdag hadden …proken met ANC-…der Nelson Mandela. De …enaamde Frontlijn…ten gaan zich ook …gen maken over het …nemende zwarte …weld in Zuid-Afrika.

…kerken hopen zo de mul…iale conferentie ter beëin…ng van het geweld in de …rte woonoorden te …en. Deze conferentie die …De Klerk is voorgesteld, … op 25 mei moeten …nen. Het ANC wil niet … de conferentie deel…en, omdat zij niet voelt … de regering als organi…r. Volgens het ANC is de …ring namelijk bij de …elddadigheden in de …rte steden betrokken.

Naar verluidt heeft Mandela tegenover Chikane en Beyers Naude laten doorschemeren dat het ANC toch bereid is aan de conferentie deel te nemen, als die niet door de regering maar door de kerken wordt georganiseerd. Mandela, die de vredesconferentie aanvankelijk heeft omschreven als een publiciteitsstunt van De Klerk, heeft later gezegd, dat hij toch in een conferentie geinteresseerd zou zijn, mits deze zou worden georganiseerd door partijen die niet bij het conflict betrokken zijn.

Vorige week heeft Chikane over de vredesconferentie gesproken met Inkatha-leider Mangosuthu Buthelezi. Later deze maand volgt een tweede gesprek. Frank Chikane heeft de internationale gemeenschap, buitenlandse regeringen en kerken en de anti-apartheidsbeweging opgeroepen "alles te doen wat mogelijk is om te helpen" bij het vinden van een oplossing voor de crisis in Zuid-Afrika".

AFGRIJSELIJK

De recente bloedige onlusten tonen volgens Chikane aan, dat het ANC gelijk heeft als het zegt dat sommigen op alle mogelijke manieren willen voorkomen dat de regering en het ANC overeenstemming bereiken over een beeindiging van het geweld in Zuid-Afrika. "De gevolgen van een mislukking van onderhandelingen zijn te "afgrijselijk om er zelfs maar aan te kunnen denken", zei Chikane.

De leiders van de zeven buurlanden van Zuid-Afrika, de zogenoemde Frontlijnstaten, zullen naar verwachting volgende week in Zambia bijelkaar komen om de situatie in Zuid-Afrika te bespreken. De Frontlijnstaten zullen mogelijk het ANC, dat zij jarenlang gesteund hebben in de strijd tegen het blanke minderheidsbewind, waarschuwen dat men Pretoria teveel onder druk zet nu het geweld in Zuid-Afrika overal oplaait, aldus Afrikaanse diplomaten. De Afrikaanse leiders "zijn zeer bezorgd dat het geweld uit de hand loopt en dat het ANC als gevolg daarvan de greep op de situatie verliest", zei een van de zegslieden.

Gijzelaars aangewend voor campagne:

Bush ontkent met klem: walgelijk

WASHINGTON - De Amerikaanse president George Bush heeft vrijdag woedend ontkend dat de vrijlating van Amerikaanse gijzelaars in Iran in 1980 was uitgesteld ten behoeve van de verkiezingscampagne van Ronald Reagan en hemzelf. 'We moeten dit soort geruchten tot zwijgen brengen', aldus de president.

Democratische afgevaardigden in het congres ondervroegen donderdag Gary Sick, een regeringsfunctionaris onder Reagans voorganger Jimmy Carter, over de affaire. Sick beweert dat Reagans campagneleider Iran wapenleveranties had beloofd als het de vrijlating van de gijzelaars zou uitstellen tot na de verkiezingen. Tijdens de campagne kraakte Reagan president Carter omdat die er niet in was geslaagd de gijzelaars vrij te krijgen. De 52 Amerikanen zaten 444 dagen vast in de Amerikaanse ambassade in Teheran. Volgens Sick had Bush, die later Reagans vice president zou worden in oktober 1980 in Parijs geheime ontmoetingen met Iraniers die hem beloofden dat de gijzelaars niet voor de verkiezingen op 4 november vrij zouden komen. Bush ontkent dit ten stelligste.

'Was ik in 1980 in Parijs? Absoluut, absoluut niet', zei hij vrijdag tegen de pers voor het Witte Huis. 'Dat is alles wat ik jullie zal vertellen. Geruchten telkens opnieuw herhalen -walgelijk'.

AANGEWAKKERD

Een van de hoofdrolspelers van de gijzelingskwestie, de toenmalige Iraanse premier Abolhassan Bani Sadr, kreeg vrijdag een visum om de Verenigde Staten te bezoeken. Hij wil daar een boek dat hij over de zaak schreef onder de aandacht brengen. Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken weigerde aanvankelijk Bani Sadr toegang te verlenen, maar kwam daar na felle kritiek van terug.

Bani Sadrs boek uit 1989, dat de ondertitel "Iran, de revolutie en geheime akkoorden met de Verenigde Staten" draagt, heeft de geruchten over een koehandel tussen Reagan, Bush en Teheran alleen maar aangewakkerd. "Ik heb bewijzen dat er al in het voorjaar van 1980 contacten waren tussen de Iraanse leider ayatollah Ruhollah Khomeiny en de aanhangers van Ronald Reagan" schrijft de ex-premier.

…EGENS OORLOGSSCHADE

…-secretaris stelt raamwerk herstelbetalingen op

…rak wil 5 jaar uitstel

…W YORK - Irak heeft …VN vrijdag binnen …nden na het ver…nen van een rapport … secretaris-generaal …ier Perez de Cuellar … een raamwerk voor …stelbetalingen ver…t om vijf jaar uitstel … betaling, in verband … de grote schade die …ns de Golfoorlog door …allieerden in het land …gericht.

… is uitstel specifiek …gd voor herstelbeta…n aan Kuwayt volgens …tie 687 van de Veilig…raad, waarmee Irak … Kuwayt … schatting … miljard gulden … herstelbetalingen … eisen, maar er zijn … die eisen tot schade…oeding kunnen …en.

… dat Irak helemaal …euwe verplichtingen …gaan, als het ten… de bestaande wil nak… er wederopbouw …k moet plaatsvinden.

…TOMPZINNIG

…aytse VN-ambassa…mad A. Abdul…de het ver…d, dat een …

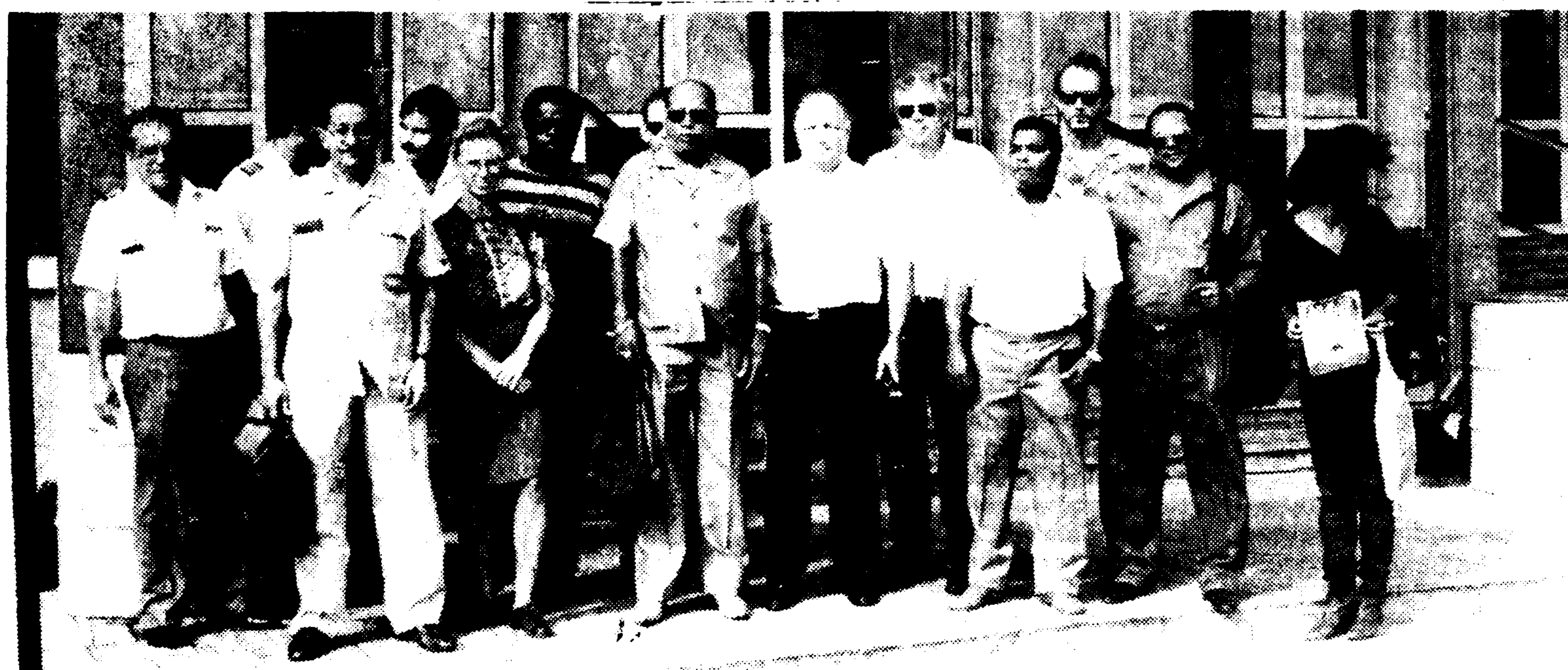
… werden. Alleen al het vaststellen van de schadebedragen zal een heksentoer worden, als men kijkt naar eisen tot schadevergoeding voor het Kuwaytse verlies aan inkomsten door het in brand steken van honderden olieputten, Saudische kosten voor het schoonmaken van stranden en de eisen die duizenden arbeiders zullen stellen die Kuwayt ontvluchtten na de Iraakse inval …

De secretaris-generaal noemde in zijn raamwerk voor herstelbetalingen geen percentages of bedragen. Hij stelt voor een algemene bestuursraad voor eisen tot schadevergoeding in te stellen, die bestaat uit de vijftien leden van de Veiligheidsraad en waarschijnlijk in Geneve zal komen. Deze raad zal uitmaken of het feitelijke 'Claimstribunaal' en het bijbehorende 'Herstelbetalingsfonds' ook in Geneve komen of in een andere Europese … Londen.

… de criteria aan voor het bepalen van betaling door Irak. Een criterium is de hoeveelheid geld die Bagdad heeft uitgegeven aan wapenimport in het verleden, wat experts schatten op … zestien miljard gulden per jaar. Daarnaast zijn de kosten die nodig zijn om de Iraakse bevolking te voeden en hoeveel geld nodig is om het door de oorlog verwoeste Irak weer op te bouwen van belang.

Agent Kusters Trading: Opheffing marktbescherming

Polar bier wil Curaçaose markt snel veroveren

■*WILLEMSTAD — De Curacaose delegatie, met onder andere vertegenwoordigers van de media, vlak voor vertrek, gisteren, naar Valencia, Venezuela waar de Polar-bierbrouwerij werd bezocht. In het midden Andy Kusters van Kuster Trading, importeur van Polar op Curacao. Derde van links: Jacoline Steegstra van de Amigoe die voor deze krant de Polar-dagtrip naar Venezuela heeft gemaakt.*

WILLEMSTAD — Het ene biertje is het andere niet. De smaak van een pilsje hangt grotendeels af van de brouwer die de verhouding bepaalt van de ingrediënten water, gerst, mout, hop en gist. In Europa bijvoorbeeld houden de drinkers van zwaar en tamelijk bitter bier, in de Verenigde Staten wordt voornamelijk 'light' bier geconsumeerd en in de tropen verkiest men de iets zoetere versie. De Venezolaanse brouwers van Polar bereiden zo'n typisch tropenbiertje voor; tamelijk licht en verkoelend. "Dat vooral", reclameren de makers, daarom is er vanuit marketingoverwegingen ook gekozen voor de naam Polar die staat voor koud bier. Sinds februari is het bier van de zuiderburen door Kusters Trading op Curacao geïntroduceerd. Die is van oordeel dat de marktbescherming van de concurrent moet verdwijnen.

In Venezuela drinkt 85 procent van de bierdrinkers Polar. Op Curaçao is het net Venezolaanse biermerk bezig een plaats te verwerven naast het lokaal gebrouwen Amstelbier.

Tijdens een eendags trip naar de 'Cerveceria Polar' te San Joaquin, tien kilometer rijden vanaf de stad Valencia, mochten Curaçaose perslieden een kijkje nemen achter de schermen van de bierbrouwerij, waar dagelijks 12 'brouwen' (1 brouw is 960 hectoliter) worden geproduceerd.

AMBACHT

Bierbrouwen is al lang geen ambacht meer, zo blijkt uit de uitleg en de rondleiding van de gastheren exportdirecteur Alvaro Gimenez en de rondbuikige Duitse brouwmeester Gerhard Most. Hij is vlak na de tweede wereldoorlog als driejarige jongen met zijn ouders naar Venezuela gekomen toen het bierbrouwen in Duitsland niets meer waard was.

Het vak van de bierbrouwer is sindsdien heel wat veranderd. In totaal biedt de fabriek direct en indirect werk aan 861 personen, waarvan een deel een kantoorbaan heeft of werkzaam is in de bottelarij. Het brouwen zelf wordt voor een groot deel uitgevoerd door gigantische machines.

De produktiecijfers en andere getallen die de gastheren aanhalen tonen het vermogen aan van een hedendaagse bierfabriek.

Polar beschikt over vier brouwerijen, waarvan die te San Joaquin jaarlijks 4,4 miljoen hectoliter produceert. Brouwmeester Most vergelijkt de bierbrouwerij met een groot stoomschip dat werkt met de factoren stoom, water en electriciteit. Daarbij gaat zo weinig mogelijk verloren om op die manier de productiekosten zo laag mogelijk te houden.

Een belangrijk voorbeeld dat wordt aangehaald is de verwerking van water. Volgens standaardgegevens wordt er vijf tot tien liter water gebruikt om een liter bier te verkrijgen. Bij Polar ligt het gemiddelde op 6,2 liter, een vrij zuinig gebruik van water dus.

Erg trots zijn ze bij de fabriek op het feit dat het afvalwater wordt hergebruikt. De 1250 kubieke meter water die er per uur 'verspild' wordt, komt terecht in een afvalwatermeer, waarna het wordt gebruikt ter besproeiïng van diverse grasvelden met bomen.

Het verbruik van energie komt voor de Venezolanen iets nadeliger uit vanwege tropische omstandigheden.

TOVEREN

Het proces van bierbrouwen lijkt een beetje op toveren in het groot. In enorme ketels wordt water als het ware gedestilleerd, vermengd met mout, gerst en hop en wordt het gekookt tot een mengsel van gele vloeistof die niets meer is dan gele vloeistof. Pas wanneer dit mengsel langzaam is afgekoeld tot 10 graden Celcius begint het fermenteringsproces waarbij de vloeistof door toevoeging van gist verandert in bier. In de allerlaatste fase worden restjes gist uit het eindprodukt gefilterd en is het bier drinkklaar.

Drinkklaar naar de smaak van de Polar-brouwers die hun eigen formule hooghouden, want geen bier is hetzelfde. De 'lightbeers' die in de VS vooral populair zijn, bevatten minder alcohol en dus minder calorieën, de 'dry beers' zijn zwaarder en zoeter en het maltbier is geheel alcoholvrij, "maar in feite zijn dat alleen termen die de belangrijk zijn voor de marketing", aldus brouwmeester Most. "Van de lichtere bieren drink je meer dan de zoetere, dus het maakt niet zoveel uit."

Een liter bier (drie flesjes) telt volgens hem vierhonderd calorieën en "dat is altijd nog minder dan er in een liter melk zit", zo vult één van de managers hem aan.

INVOER

Agent van het Polar-bier op Curaçao is Kusters Trading Company. Sinds februari wordt er door het bedrijf stevig aan de weg getimmerd met reclame voor het bier uit Venezuela. Andy Kusters, directeur van het bedrijf, is enthousiast over het bier, maar minder te spreken over de enorme heffingen die betaald moeten worden, waardoor het bier veel duurder verkocht wordt dan eigenlijk noodzakelijk is.

"Ongeveer 64 procent wordt betaald aan accijnzen, invoerrechten en economische heffing", aldus Kusters die meent dat het hoog tijd wordt om met name de economische heffing af te schaffen en zo de kunstmatige marktbescherming te doorbreken.

Sjevardnadze in voor VN-secretaris

BONN - De oud-minister van Buitenlandse zaken van de Sovjetunie, Edoeard Sjevardnadze, zou een kandidatuur voor de functie van secretaris-generaal van de Verenigde Naties willen "onderzoeken" als hij hiervoor wordt gevraagd.

Dit heeft Sjevardnadze gezegd in een vraaggesprek met het Duitse blad Bild am Sonntag.

Cheney op Golf-reis

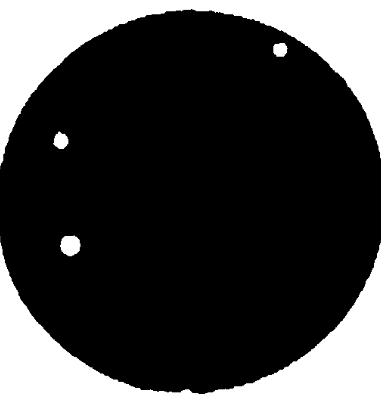
WASHINGTON - De Amerikaanse minister van Defensie Dick Cheney brengt een vierdaags bezoek aan de Golf. Hij zal Kuwayt, Saudi-Arabie en Bahrayn, Oman, Qatar en de Verenigde Arabische emiraten aandoen om te praten over de na-oorlogse veiligheidssituatie in dit gebied. Het is de eerste keer dat Cheney de Golf bezoekt sinds de oorlog tegen Irak is beeindigd. Het is zijn vijfde reis naar deze regio sinds Irak op 2 augustus Kuwayt binnenviel.

Kabinet België oneens over deelname VN-macht

BRUSSEL - De Belgische minister van Defensie, Guy Coeme, heeft nog al geprikkeld gereageerd op een idee dat zijn collega van Buitenlandse zaken, Mark Eyskens, heeft gelanceerd. Eyskens zei in New York dat als een meerderheid in Belgie vindt dat men de Verenigde Naties moet bijspringen bij opdrachten in het belang van de wereldvrede, Belgie enkele brigades permanent ter beschikking zou kunnen houden om in te zetten als VN-'Blauwhelmen'. Eyskens deed zijn voorstel dinsdag, op de laatste dag van het Belgische voorzitterschap van de VN-Veiligheidsraad.

AGENDA BONAIRE

LITIE: 8000
NDWEER: 8222
CENTRALE: 8845
PITAAL: 8900

NDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag n 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-00 uur; zondag gesloten.

ENBARE BIBLIOTHEEK
peningstijden voor het publiek)
ndag en donderdag van 14.00-18.00 r; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/ 00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 r.
peningstijden voor lezers)
nsdag van 14.00-19.00 uur.

STSLUITING: maandag t/m vrijdag aan-kende stukken om 15.30 uur; gewone kken om 16.30 uur.

RVICE CLUBS
ns: informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/
ry: woensdag 12.00 uur - Restaurant feester.

LERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya ndi 70): openingstijden: maandag t/m dag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; rdag van 08.00-12.00 uur.

LITIECLUB (Weg naar Willemstoren): n op vrijdag van 20.00-24.00 uur; rdag van 12.00-24.00 uur.

V: openingstijden Slachthuis i.v.m. ezigheid van de keurmeester zal tot der order uitsluitend op donderdagen en dagen geslacht en gekeurd worden.

****

TERDAG
VERSEN
NDASHON KUAKIT
00 uur) Jeugdsongfestival - aula Scho-gemeenschap Bonaire

****

RKDIENSTEN
nt Bernarduskerk, Kralendijk:
andag t/m zaterdag om 18.45 uur; dag om 08.00 en 19.00 uur.
omotokerk, Antriol:
andag t/m zaterdag om 19.30 uur; dag om 09.00 en 18.00 uur.
dovicuskerk, Rincon:
andag t/m zondag om 19.30 uur.

ACHTENBEZORGING doorgeven aan vr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique

****

PARIJS - De lancering an de eerste Europese ilieusatelliet ERS-1 European remote sensin atellite), die vrijdag 3 mei ad moeten plaatsvinden an de Europese lanceer-asis Kourou in Frans-uyana, is uitgesteld tot eker 22 mei. Dit als evolg van problemen met e derde trap van de riane-raket, die ERS-1 in en baan om de aarde oet brengen, zo is rijdag meegedeeld door et Europese ruimtevaart-ureau ESA.

Met de zeer geavanceerde ERS-1-aardobservatiesatel-et, waarin Nederland een andeel van vijftig miljoen ulden heeft, wil men pri-air nagaan hoe atmosferi-che processen die het milieu unnen bedreigen precies erken. Maar ERS biedt ook ele nieuwe andere mogelijk-eden, die wat Nederland etreft speciaal kunnen orden gebruikt niet alleen oor de ministeries van ilieubeheer, Landbouw en isserij en Verkeer en Water-taat, maar ook door KNMI, eevaart, waterbouw, duikbe-rijven, oliemaatschappijen ie op zee boren etc.

Beslag moet opgeheven

Verberne verliest kort geding tegen Buddy Dive

KRALENDIJK — In twee korte gedingen aangespannen door Jan Verberne en Valtiva AVV tegen Buddy Dive Bonaire en Joop en Yvonne Rauwers, heeft rechter mr. Stoové donderdag 2 mei een vonnis gewezen dat voor geen enkel misverstand vatbaar is. Het beslag dat Verberne heeft gelegd op de eigendommen van Rauwers en Buddy Dive Bonaire is volkomen ten onrechte en moet op straffe van tienduizend gulden per dag binnen tweemaal 24 uur opgeheven worden.

Jan Verberne heeft op Curaçao al enige naam gemaakt met het project Cas Abao. Verberne was bij dit project betrokken als directeur van Doston Development nv en zoals bekend is er een groot probleem ontstaan bij de ontwikkeling van het bijna 450 ha. grote project Cas Abao. In de tijd echter dat Cas Abao nog een project zou worden waarop Curaçao met recht trots zou kunnen zijn, spreidde Jan Verberne samen emt de Antillen nv en met name Ad van Wijngaarden de vleugels uit over Bonaire waar zij belangstelling kregen voor het toeristische project dat Joop en Yvonne Rauwers opgezet hadden.

Na de problemen die Verberne ten slotte had gekregen op Curaçao herinnerde Verberne dat hij op 6 augustus een contract had getekend met Joop Rauwers van het Buddy Dive Resort nv op Bonaire waarin gesteld werd dat Verberne een toeristisch project in ontwikkeling zou brengen. Na de problemen op Curaçao besloot Rauwers wijselijk zijn eigen weg te gaan, maar dat was niet in overeenstemming met de gedachte die Verberne daarover had. Deze vond dat hij een vordering had op Rauwers ten bedrage van bijna 320 duizend gulden voor de aankoopkosten van het project. Geld dat Verberne privé voorgeschoten zou hebben.

De zaak wordter niet duidelijker op als het Arubaanse bedrijf Valtiva AVV zegt dat Rauwers zich op 10 juni heeft verplicht als gevolg van 'settlement' van eerdere afspraken vijftig procent van de aandelen van Buddy Dive over te dragen aan Valtiva. Het bedrijf zegt dat Rauwers dat weigert en nu bezig is om het gehele aandelenpakket voor een bedrag van drie miljoen te verkopen aan derden. In navolging van Verberne besluit nu ook Valtiva AVV beslag te leggen op het bedrijf van Rauwers en op het huis van Rauwers dat op Santa Barbara is gebouwd. Rauwers die het kennelijk niet eens is met de beweringen van Verberne en Valtiva besluit een kort geding te beginnen tegen beide om het gelegde beslag op te heffen. Dat kort geding diende op 9 april 1991 en donderdag 2 mei werd uitspraak gedaan.

Nu Buddy Dive naar voren heeft gebracht dat de overeenkomst die op 11 april 1989 is gesloten, werd ontbonden door de overeenkomst die op 11 juni 1990 werd gesloten, waarbij beide partijen zich finale kwijtschelding hebben verleend, oordeelt het gerecht dat het beslag dat Verberne op Buddy Dive wilde leggen niet deugdelijk is. Verberne moet het conservatoir beslag opheffen en wel binnen tweemaal 24 uur tegen een dwangsom van tienduizend gulden per dag. Verberne, die werd bijgestaan door advocaat mr. C.A. Peterson, moet de proceskosten betalen.

Ook in het kort geding tegen Valtiva ziet rechter mr. Stoové niet meer dan een streven van de partijen voor een financiering van het Buddy Dive-project gekoppeld aan een aandelenoverdacht door Rauwers aan Verberne en Van Wijngaarden. Naar zijn mening waren de partijen dus kennelijk nog niet in onderhandeling en zeker niet gekomen tot koop en verkoop van de aandelen in een uitgewerkt financieringsaanbod van Valtiva. Rechter Stoové ziet alle onderhandelingen derhalve in precontractuele fase. Hij ziet daarom ook als onjuist dat Valtiva een conservatoir beslag heeft gelegd op Rauwers' eigendommen en geeft ook het Arubaanse financieringsbedrijf twee maal 24 uur om dat beslag op te heffen.

In gesprek met Joop en Yvonne Rauwers van Buddy Dive Resorts nv blijkt dat het echtpaar de beslaglegging als schadelijk voor het bedrijf ervaart en daarom via een kort geding daarvan opheffing heeft gevraagd. Zoals bekend, opereert het bedrijf sedert enige jaren op de Duitse markt en de vele Duitsers die de afgelopen jaren Bonaire hebben gezocht, zijn veelal aangetrokken door Buddy Dive Resort van Joop Rauwers. Joop en Yvonne Rauwersww en Buddy Dive Resort nv Bonaire werden vertegenwoordigd door mr. ir. J. Komdeur.

Iraks geblokkeerd geld beschikbaar voor voedsel

NEW YORK - Het Sanctiecomite van de Veiligheidsraad van de Verenigde naties heeft vrijdag meegedeeld dat ieder land op zich mag uitmaken of men bevroren Iraakse tegoeden vrijmaakt voor de aankoop van voedsel en andere essentiele goederen.

Het VN-comite nam geen besluit over een eerder Iraaks verzoek om voor bijna een miljard dollar aan olie te mogen verkopen. De opbrengst van deze olie wil Baghdad dan gebruiken om voedsel en andere goederen aan te schaffen. De Oostenrijkse voorzitter van het Sanctie-comite Peter Hohenfellner zei dat een paragraaf van de Veiligheidsraadsresolutie van 3 april regeringen de bevoegdheid geeft als zij dat wensen geblokkeerde Iraakse gelden vrij te maken indien het geld bestemd is voor de aankoop van voedsel. Dit betekent overigens niet dat het handelsembargo tegen Irak nu van de baan is. De Amerikaanse vertegenwoordiger in het comite, ambassadeur Alexander Watson, is het eens met het besluit. De VS denken op dit moment nog helemaal niet aan zo'n stap, aldus Watson.

President Centrale bank Brazilië:

Aan arrestatie-bevel ontkomen

RIO DE JANEIRO - Ibrahim Eris, de president van de Braziliaanse Centrale bank en een van de meest invloedrijke mensen van Brazilie, heeft bijna een nacht in de cel moeten doorbrengen. Rechter Seleme de Almeida had zijn arrestatie gelast omdat hij niet wilde voldoen aan haar uitspraak om de tegoeden van een effectenmakelaar vrij te geven. De Centrale bank had deze toegoeden bevroren omdat de makelaar failliet was verklaard.

Volgens een woordvoerder van de Centrale bank kwam de politie met achttien man werk Eris halen. Hij was niet op zijn gebruikelijk plaats in zijn kantoor, maar zat op een andere verdieping te overleggen met Jorio Dauster, de schuldonderhandelaar van Brazilie. Eris bleef daar totdat de politie was vertrokken.

Volgens enkele regionale kranten heeft de minister van Economische zaken van Brazilie, Zelia Cardoso de Mello, de kwestie "absurd" genoemd. Na deze minister heeft Eris de meeste invloed op het economische reilen en zeilen van zijn land. Het arrestatiebevel is overigens door een hogere rechter ingetrokken. Deze rechter achtte het niet nodig om Eris vast te zetten. De Centrale-bank-president heeft toegezegd persoonlijk aanwezig te zijn als zijn zaak voorkomt.

Schakertjes naar Amsteltoernooi

KRALENDIJK — Een aantal jeugdige schakers van de Schaakclub Bonaire heeft op Curaçao deelgenomen aan het jaarlijkse schaaktoernooi van Amstel. Niet minder dan twintig Bonaireaanse schakertjes namen deel op een totaal veld van 84 deelnemers. De groep stond onder leiding van Serapio Pop en Arthur Sealy. Gedeputeerde van Sportzaken Cai Marsera nam op de luchthaven afscheid van de Bonaireaanse schaakdelegatie die aan het 21e Amsteltoernooi op Curaçao ging deelnemen.

Raadsvergadering op maandag

KRALENDIJK — Gezaghebber mr. George Soliana heeft als voorzitter van de Eilandsraad voor maandagmorgen 6 mei een raadsvergadering bijeengeroepen. Er staan slechts twee punten op de agenda: ingekomen stukken en de ontwerpeilandsverordeningt tot voorlopige vaststelling van de begroting van het eilandgebied Bonaire voor het dienstjaar 1992. De vergadering begint om negen uur in de raadszaal Passangrahan.

Broertje Janga in Rincon

'Erkenning stimulans voor elke burger'

KRALENDIJK — Naar de mening van Broertje Janga jarenlang voorzitter en eveneens oprichter van de Fundashon Deporte i Kultura (Fudeku), is erkenning van de burger voor hetgeen hij voor de gemeenschap heeft gedaan een enorme stimulans. Afgelopen dinsdag — tijdens de derde viering van de Dag van Rincon — heeft de Fudeku het voortouw genomen om de daarvoor in aanmerking komende burgers te erkennen voor hun verdiensten voor de gemeenschap. Naar de mening van het bestuurscollege — gezien de gevallen decoraties op Bonaire — is er het afgelopen jaar slechts één persoon die zich verdienstelijk heeft gemaakt en daarvoor een eremedaille mocht ontvangen.

De drie personen die echter door de Fudeku werden erkend en geëerd, zijn Chabe Paula Frans, Demitrio Frans en Tavio Sint Jago. Zij hebben zich vooral verdienstelijk gemaakt op culrureel, sportief en politiek terrein. Broertje Janga: 'Vandaag wil Fudeku het voortouw nemen. Wij willen nu erkenning gaan geven aan degenen die gestreden hebben voor Rincon. Mensen die jarenlang ten dienste waren van de gemeenschap, maar met het stijgen der jaren kennelijk vergeten worden. Nu hebben we drie medeburgers die wij willen erkennen. Komende jaren zullen alle verdienstelijke bejaarden — 'grandinan' zoals de uitdrukking is — geëerd en erkend worden'.

Janga beaamde, dat het krijgen van een plakkaat van verdiensten niet het einde is. Het kan echter naar zijn mening wel een stimulans voor anderen zijn.

Janga: 'We leven in een kleine gemeenschap waar iedereen elkaar kent. Wij hebben echter ook het idee, dat men ieder die zich onderscheidt van een ander in positieve zin, liever onderuit hoeft, dan een bemoedigend klopje op de schouders geeft. Dat is een van de redenen, dat velen vandaag aan de dag niet makkelijk meer een initiatief nemen omdat zij in feite bang zijn voor de negatieve kritiek die daarop volgt.

Als de buitenlander wat doet, hoe slecht hij dat ook gedaan zal hebben, dan wordt zijn initiatief wel zeker toegejuicht en ondervindt hij genoeg steun'. Aan die opvatting heeft het Fudeku-bestuur nu een eind willen maken, vooral omdat bekend is, hoeveel mensen uit Rincon buiten het eiland een grote verantwoording dragen.

Janga: 'Iedereen heeft bepaalde talenten van God gekregen. Het is het gebrek aan stimulans dat velen ervan weerhouden heeft hun talenten te ontplooien'.

Wisseling van de wacht

KRALENDIJK — Bij het visrestaurant Den Laman vindt een wisseling van de wacht plaats. De Europese Nederlander club Dick Bos maakt plaats voor de Antilliaanse Nederlander Siegfried Frans. Bos is een jaar als chefkok in dienst geweest van het visrestaurant en zal terugkeren naar Nederland waar hij zich verder zal bekwamen in de "Franse keuken".

In zijn plaats komt nu op Bonaire Siegfried Frans die al vele jaren ervaringen heeft als chefkok. Onder andere in het Curaçao Plaza. Daarnaast heeft Frans ook ruim vijf jaar gewerkt in Flamingo Beach Hotel en Sunset Beach Hotel en rondde hij zijn werkzaamheden op Bonaire af in Habitat. Na een uitstapje naar Aruba waar hij bij de Cattle Baron werkte, is hij nu weer terug Shonma Reina van het bekende restaurant Den Laman dat tussen Sunset Beach en Sanddollar ligt.

Op de foto: de gaande, de blijvende en de komende man, respectievelijk Dick Bos — met een voor ouderе Nederlanders nostalgische naam in de wereld van jiu-jitsu — restaurant/eigenaar Shonma Reina en Siegfried Frans van Cattle Baron tot viskoning.

Achie Belioso wint weer Rincon-loop

KRALENDIJK — Het is voor Achie Belioso inmiddels een gewoonte om op Bonaire te winnen. Zeker wanneer het gaat om de zestien kilometer loop van Kralendijk naar Rincon. Hoewel overtuigend winnaar in zijn klasse en eveneens van het gehele deelnemersveld, mag de tweede plaats van James Thodé met slechts één halve minuut na Achie Belioso niet onvermeld blijven.

De winnaar had voor de zestien kilometer een tijd van één uur, acht minuten en drie seconden nodig. James Thodé 1.08.34 en ten slotte de tweede Bonaireaan in de kop van drie Giovanni Soleano in 1.11.51. Er werd in zes categorieën gelopen.

De uitslagen zijn in categorie 13-15 jaar: 1. Dudley Cicilia 1.21.41, 2. Cedric Evert 1.25.20; categorie 16-19 jaar: 1. Earon Rosario 1.14.44, 2/ Edson Pietersz 1.22.07; categorie 20-29 jaar: 1. James Thodé 1.08.34, 2. Giovanni Soliano 1.11.51, 3. Laurends Headly 1.21.26; categorie 30-44 jaar: 1. Achie Belioso 1.08,03, 2. Farley Dunken 1.20.49; categorie 45-50 jaar: Pedro Rozal in een tijd van 1.58.20 en ten slotte de categorie boven de 51 waar Edgar Joubert de eerste plaats veroverde in een tijd van 2 uur en één minuut rond, gevolgd door Clif Waas die er negen minuten en 21 seconden langer overdeed.

Bij de dames kwam Rigna Molina uit 2.38.05.

NOVOKOEZNETSK - Boris Jeltsin, de president van de Russische republiek, heeft de 1 meiviering in de Siberische mijnstreek woensdag extra luister bijgezet door een akkoord te sluiten met de stakende mijnwerkers, waarin beoogd wordt de rebellerende mijnen onder de controle van Rusland te brengen.

De populaire Russische leider tekende de overdracht in het Lunapark van Novokoeznetsk voor de ogen van vijfduizend mensen.

MENSEN

■ *Fay Wray (origineel) en King Kong (niet origineel) waren afgelopen week ook van de partij om de zestigste verjaardag van Manhattan Empire State building te vieren. In 1933 beklom dit ongewone paar dit gebouw in de film King Kong. Alleen de legendarische Miss Wray staat op ware grootte afgebeeld.*

Een echtpaar uit Emmen zal financieel schadeloos worden gesteld voor ernstige nalatigheid van een **gynaecoloog** die de vrouw tijdens haar zwangerschap onder controle had. De gynaecoloog is verbonden aan het Scheperziekenhuis in Emmen. Dit heeft de advocaat van het echtpaar, mr. K. de Vries, vrijdag bekendgemaakt.

De baby is, tijdens de laatste weken van de zwangerschap, bovenmatig gegroeid door suikerziekte van de vrouw. De specialist heeft dit onvoldoende onderkend. Door de complicaties die hierdoor bij de bevalling optraden, is het meisje blijvend geestelijk en lichamelijk gehandicapt geraakt.

Volgens de raadsman heeft de betrokken gynaecoloog correct in zijn verslaggeving weergegeven waar hij tekort is geschoten. Het Scheperziekenhuis, waaraan de arts is verbonden, heeft de gemaakte fouten volgens de raadsman ruiterlijk toegegeven.

De verzekeringsmaatschappij van de specialist zal de ouders, als voorschot op een nog te berekenen definitieve schadevergoeding, vast 10.000 gulden uitkeren, aldus De Vries. De ouders hebben de klacht, die zij bij het medisch tuchtcollege over de gang van zaken hadden ingediend, ingetrokken.

Kosinski overleden

De Amerikaanse schrijver van Pools-Joodse afkomst **Jerzy Kosinski** is vrijdag dood aangetroffen in zijn woning in New York. De politie gaat ervan uit dat het om zelfmoord gaat. Kosinski is 57 jaar geworden.

De auteur werd door zijn vrouw in de badkuip gevonden met een plastic zak over zijn hoofd. Hij liet een afscheidsbrief achter, maar de politie wilde geen mededelingen over de inhoud doen.

"Mijn man had last van hartklachten en verkeerde in slechte gezondheid", liet zijn vrouw Katherina weten. "Zijn groeiend onvermogen om te schrijven maakte hem depressief, evenals zijn angst een last voor mij en zijn vrienden te worden."

De in 1933 in het Poolse Lodz geboren Kosinski begon zijn literaire carriere in de Verenigde Staten, waar hij in 1957 aankwam met twee dollar en 80 cent op zak. Zijn eerste roman, "De geverfde vogel" uit 1965, werd meteen zijn grootste succes. In Nederland beleefde het boek vele herdrukken.

Walter Reder overleden

De Oostenrijkse oorlogsmisdadiger **Walter Reder** (75) is vorige week vrijdag in een ziekenhuis in Wenen overleden, zo meldden functionarissen van het hospitaal vrijdag. Reder, bijgenaamd "de slager van marzabotto", heeft van 1951 tot 1985 in Italie vastgezeten vanwege de massamoord in 1944 op ongeveer 1800 inwoners van het Italiaanse plaatsje Marzabotto. Zijn vrijlating leidde tot een storm van protest en een politieke rel in Oostenrijk.

De Britse bezettingsmacht in Oostenrijk spoorde Reder na de Tweede Wereldoorlog op in de provincie Stiermarken en leverde de voormalige SS-majoor uit aan Italie. Reder werd in 1951 tot levenslang veroordeeld.

Reder kwam in 1985 na bemiddeling van de Oostenrijkse regering en de roomskatholieke kerk vrij. De Oostenrijker werd op medische gronden uit de gevangenis ontslagen.

De vrijlating van Reder had een storm van protest tot gevolg. Overlevenden van de massamoord in Marzabotto eisten dat Reder zijn straf zou uitzitten. Bij de terugkeer van Reder in Oostenrijk ontstond een politieke rel toen minister van defensie Friedhelm Frischenschlager de oorlogsmisdadiger persoonlijk verwelkomde. De minister werd gedwongen in het openbaar zijn verontschuldigingen aan te bieden waardoor een kabinetscrisis werd voorkomen.

Dallas eindigt met een 'pang'

De Amerikaanse tv-serie **Dallas** is vrijdagavond geëindigd met de zelfmoord van J.R. Ewing, de gewetenloze aartsbooswicht, van wie miljoenen mensen hielden, uit haat. Dertien jaar wisten de Ewings talloze fans in de VS en rond 90 andere landen in hun ban te houden. De kijkcijfers liepen echter toch terug, zodat de Amerikaanse omroepmaatschappij na honderden afleveringen verlies begon te lijden op de serie en besloot deze stop te zetten.

In de laatste, dubbele aflevering passeren via een van het toneel afgekeken dramaturgische kunstgreep alle personen vanaf het begin van de serie nog eens de revue: een figuur, die zich eerst als een soort beschermengel voordoet, maar zich aan het eind in een vuurrood pak ontpopt als afgezant van de gevallen engel Lucifer, houdt J.R. voor wat er van zijn familieleden, vijanden en maitresses zou zijn geworden als hij, gewetenloze schurk, er niet zou zijn geweest. Na dit bedroevende relaas laat J.R. zich er door zijn valse beschermengel snel toe overreden de revolver, waarmee hij vanaf het begin van de uitzending speelde, nu werkelijk tegen de slaap te zetten. Broer bobby komt seconden te laat en kan alleen maar ontzet toekijken naar het einde van een mens, die een journalist eens als een "menselijke oliepest" kenschetste.

Het wijd verbreide idee dat het aan de moderne geneesmiddelen te danken is dat de **volksgezondheid** er beter voorstaat dan een eeuw geleden, is onjuist. Dit schrijft F.J. Venema in een hoofdartikel in het pharmaceutisch weekblad van de apothekersorganisatie KNMP.

De sterfte in de kinderjaren is dankzij de vaccinatie kleiner dan vroeger. Daardoor, en door verbeterde hygiënische omstandigheden, worden veel meer mensen oud. Maar, aldus Venema, kostbare verworvenheden die op enkelingen worden toegepast, zoals peperdure geneesmiddelen, orgaantransplantatie en neurochirurgie, zetten macro geen zoden aan de dijk. "Ze zijn hoogstens van beperkt nut voor sommigen ten koste van hoge lasten voor velen".

Tegenover de al ruim een eeuw vrijwel constante levensverwachting voor een twintigjarige staan steeds grotere inspanningen op het gebied van geneesmiddelen. Het enige resultaat is volgens Venema "een steeds stijgend geneesmiddelenprijsniveau dat een goed overheidsbeleid en enkele betrokken beroepsgroepen danig frustreert".

Hij stelt dat de levensverlengende rol van het moderne geneesmiddel niet alleen een loze kreet is, maar dat zelfs het omgekeerde waar kan zijn: geneesmiddelen kunnen in veel gevallen schade aanrichten en het leven bekorten.

Volgens Venema zou er al iets gewonnen zijn als het college ter beoordeling van geneesmiddelen zich bij het verwijderen van geneesmiddelen van de markt even actief opstelt als bij het toelaten ervan.

Ook meent hij dat in Europees verband behoeftecriteria voor medicijnen moeten worden vastgesteld. Met onschuldige middelen valt het tij niet te keren, zegt hij, "tegen het grote geld en de machtige lobby van de industrie is geen kruid gewassen".

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf;

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen vijftien gulden per maand

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 60,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

HBO

ZATERDAG

16.30 Movie: 'Dirty Dancing' (19
Patrick Swayze/Jennifer Grey)
18.15 Movie: 'Iron Eagle II' (19
Louis Gossett Jr./Mark Humphrey)
20.00 Movie: 'The Hunt for R
October' (1990, Sean Connery/A
Baldwin)
22.30 One-Night Stand
23.00 Movie: 'Wildcats' (1986, Go
Hawk/James Keach)
24.50 Movie: 'Ninja Academy' (19
Will Egan/Kelly Randall)
02.25 Movie: 'Dead-Bang' (1989, D
Johnson/Tim Reid)
04.10 Movie: 'Private Road' (19
Greg Evigan/George Kennedy)

ZONDAG

12.30 The Baby-Sitters Club
13.00 Movie: 'Gung Ho' (19
Michael Keaton/George Wendt)
15.00 Movie: 'Fire with Fire' (19
Virginia Madson/Craig Sheffer)
17.00 Movie: 'Shag, The Movie' (19
Bridget Fonda/Phoebe Gates)
19.00 Movie: 'The Toy' (19
Richard Pryor/Jackie Gleason)
21.00 Movie: 'Q & A' (1991,
Nolte/Timothy Hutton)
23.15 Movie: 'True Believer' (19
James Woods/Robert Downey Jr.
01.05 Movie: 'Cobra' (Sylvester S
lone/Reni Santoni)
02.35 Movie: 'Basket Case II' (19
Kevin Van Hentryck/Heather Rat
04.10 Mel Gibson's Unautho
Video Diary
04.40 Movie: 'The Fourth Prot
(1987, Michael Caine/Pi
Brosnan)

NBC

ZATERDAG

20.00 Amen
20.30 Down Home
21.00 Golden Girls
21.30 Empty Nest
22.00 Carol & Company
22.30 To Be Announced.

ZONDAG

19.00 Super Bloopers and New Pratical Jokes
20.00 Expose
20.30 The Real Life with Jane Pauley
21.00 NBS Sunday Night at the Movies.

CBS

ZATERDAG

20.00 The Flash
21.00 CBS Saturday Night Movie.

ZONDAG

20.00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Night Movie.

TBS

ZATERDAG

17.05 Fishing with Roland Martin
17.35 Fishin' with Orlando Wilson
18.05 The World Championshop Wrestling
19.05 Major League Baseball Chicago Cubs at Atlanta Braves (L)
21.50 U.S. Olympic Gold
22.50 Night Tracks
23.50 Movie: 'Dressed to Kill' (1980, Angie Dickinson)
02.05 Night Tracks
05.05 Night Tracks.

ZONDAG

13.00 Major League Baseball Chicago Cubs at Atlanta Braves (L)
15.45 Andy Griffith
16.15 Beverly Hillbillies
16.45 Tom and Jerry's Funhouse
17.35 Captain Planet and the Planeteers
18.05 WCW Main Event
19.00 Movie: 'Girl Happy' (1965, Elvis Presley/Shelly Fabares)
21.00 National Geopgraphic Explorer
23.00 Network Earth.

TELECURAÇAO

ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
19.00 Kòktel Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Wrestling Special;
21.00 Teatro Klasiko:;
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno;
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Style with Elsa Klensch;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Special Musical;
22.00 Kate & Allie;
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.

(wijzigingen voorbehouden)

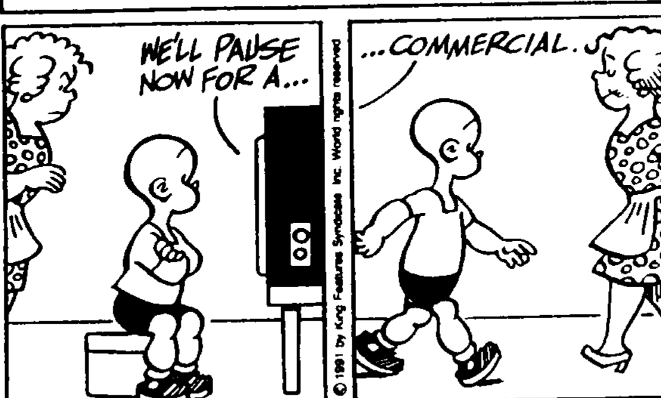
* * * * * *

Wega di Number Kòrsou

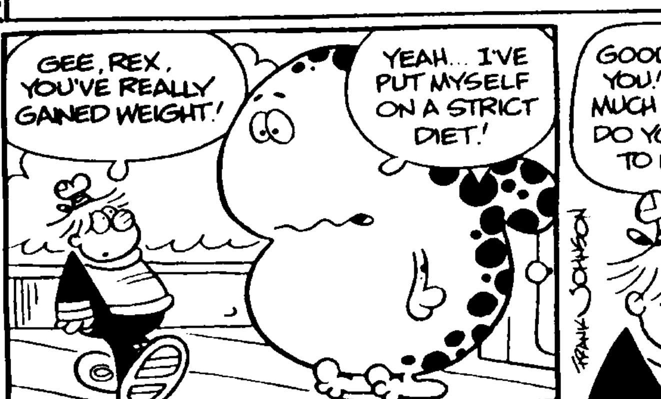
8 5 1 3 9 6 10 4 2

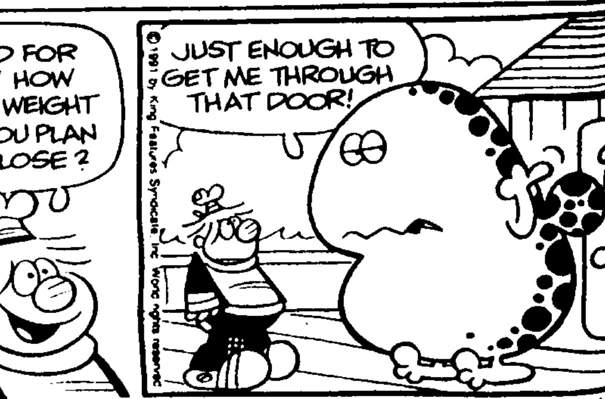
2587
1132
9367

HENRY ® By Dick Hodgins

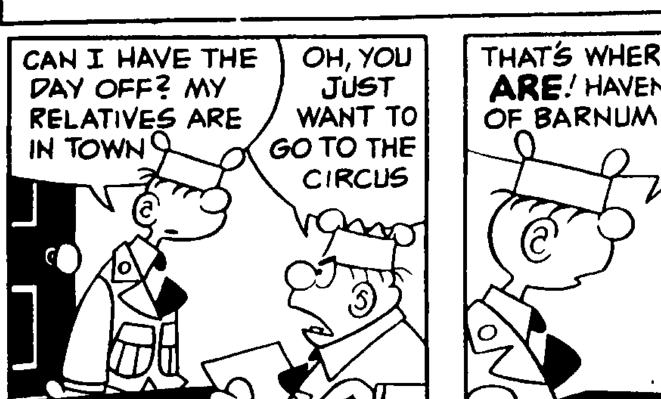

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

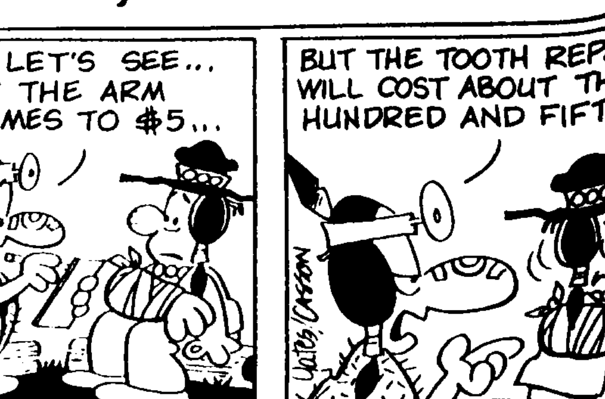
BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

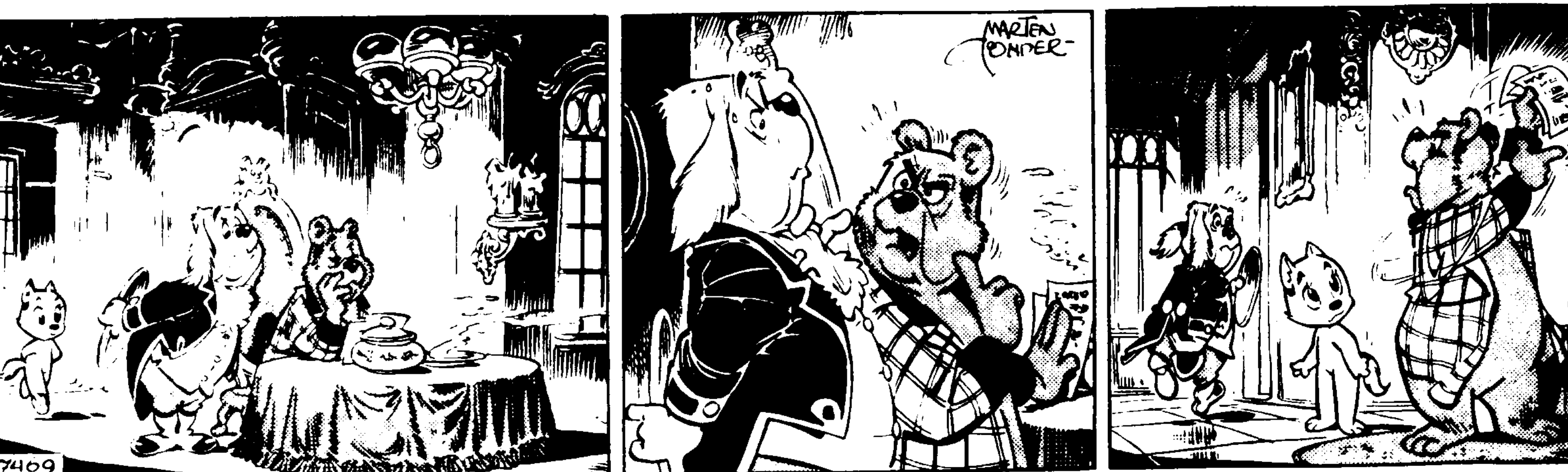

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

Heer Bommel en de Loodhervormer door Marten Toonder

7469 — Toen Tom Poes op Bommelstein terugkeerde, had Joost juist het ontbijt opgediend. De dageraad scheen nog slechts vaal door de vensters, maar heer Bommel voelde in het geheel geen behoefte aan slaap en nadat hij een schone jas had aangetrokken, gaf hij opdracht voor het bereiden van de ochtendpap.

Toen de trouwe knecht de schaal voor hem had had neergezet, maakte hij echter geen aanstalten om te eten. Hij had enkele papiertjes tegen de terrien gezet om ze beter te kunnen lezen en liet de havermout naast zich dampen.

Joost wierp een besmuikte blik op het geschrevene. Hij hield de adem in en terwijl hij onopvallend een pasje dichterbij deed, boog hij zich voorover om een duidelijker beeld te krijgen. Het binnenkomen van Tom Poes deed heer Ollie opkijken en zodoende werd hij de ademloze bediende gewaar.

"Dat is heel ongepast!" riep hij uit, terwijl een toornig rood zijn trekken overtoog. "Hoe durf je stiekem de notities van je werkgever te lezen".

"Het is de zorg om uw welzijn, met uw goedvinden", stamelde de knecht verschrikt. "De nacht was erg aangrijpend, en ten slotte wil ik graag gewapend zijn tegen wat er verder geboden wordt. Wanneer u mij toestaat....."

"Nee!" riep heer Bommel uit. "Hij greep de velletjes papier en hernam op strenge toon: "Ik sta dat niet toe! Het gaat te ver, bedoel ik. Wanneer ik mij overgeef aan ernstige studie, om goud te gaan maken wil ik niet door iedereen in de hals geblazen worden, als je begrijpt wat ik bedoel! Laat het niet weer gebeuren!"

Pichingolo opnieuw softball-kampioen!

WILLEMSTAD — Pichingolo Nissan-Goodyear heeft ijn jarenlange hegemonie in het AA-klasse dames-oftbal in stand gehouden. Door gisteravond ook de esde play off-wedstrijd tegen Cardenales/Kentucky-Hardon Tea op zijn naam te zetten bemachtigde Pichingolo zijn veertiende kampioenstitel sinds het vijftien jaar geleden naar de hoogste softbalafdeling promoveerde.

Het is het Pichingolo-egental gisteravond tegen le verwachting in makke-ker afgegaan dan in de oorgaande play off-wedrijden. Cardenales, dat achrstond in de serie, móest isteravond winnen om een vende wedstrijd te forceren. ellicht als gevolg van deze uk begingen zij echter een antal kostbare misgrepen de verdediging. Pichingolo on daardoor met betrekke-ijk gemak met 6-2 zegeeren waarbij gezegd moet orden dat alle zes punten an het Pichingolo-negental irect of indirect toe te schrven waren aan verdedigingsuten.

Cardenales zette weer sterrpster Sharida Pietersz in ie de avond tevoren ook had eworpen. Pietersz wierp eer een goede wedstrijd, aar moest de zo noodzake-ke steun van haar veld-eelsters ontberen. Haar pponente Prisca Samboe, die eds twee overwinningen op ar naam had staan in de rie, was niet zo scherp als nders, maar wist zich mede nk zij enkele goede defeneve acties van haar ploegnoten te handhaven.

De score werd in de eede inning geopend door ardenales. Er werden twee unten gescoord op vierwijd tweehonkslagen van rena Hansen en Maritza amus. Pichingolo's reactie am reeds in de daaropvolnde slagbeurt. Een veldut van de shortstop opende twee outs de deur voor rally van drie honkslagen n Pichingolo. Soraida liana, Leonica Avastia en isca Samboe sloegen hter elkaar raak en produceerden drie punten.

De andere drie punten werden in de vijfde inning gemaakt op een deadball, een infieldhit van Soraida Juliana, een fout van middenveldster Asila Finies en een wildpitch. Daarmee was ook het lot van Cardenales bezegeld.

WILLEMSTAD— Pichingolo is weer softball-kampioen geworden. Dat werd gisteravond natuurlijk uitbundig gevierd. Ook was het voor de dames van het team weer fijn de trofee te mogen vasthouden. Die werd overhandigd door de voorzitter van de Antilliaanse softbalbond Clovis Lodewijks (foto) Op de andere foto; Pichingolomanager Taffy de Jongh kreeg een 'champagnebad' op het moment dat hij door een nog sportieve oudere supporter werd gefeliciteerd.

Vier treffers tegen Scherpenheuvel

Sithoc/Hubo :tweede overwinning

WILLEMSTAD — Sithoc/Hubo spaarde gisteravond le kruit op in de eerste helft en bombardeerde genstander Scherpenheuvel met vier treffers in de rvatting om met ruime score zijn tweede overwinng van het seizoen te behalen. De doelpunten erden gemaakt door Derrel Dorotal, Ruperto Doroea, Antonio Jansen en Raymond Rovina.

Scherpenheuvel hield in eerste helft onder druk n aanhoudende offensieve ties van de Collegialen manftig stand. Keer op keer isten de verdedigers onder iding van Edsel Neuman t gevaar af te wensen. In tweede helft slaagden de llegialen er echter in met eer over de vleugels leide aanvallen de fensie van Scherpenheuvel aal te ontregelen.

Hun weerstand was gauw gebroken en reeds in de vijfde minuut opende Derrel Dorotal de score. Hij werd uitstekend bediend door Raymond Rovina die zelf in weliswaar vrije maar moeilijker schietpositie verkeerde. Het doelpunt van Dorotal is zijn derde van de competitie aangezien hij in de eerste wedstrijd tegen Jong Holland er twee voor zijn rekening nam.

Er was daarna geen houden meer aan. Sithoc nam het heft volledig in handen en stuitte op maar weinig tegenstand. In de negende minuut scoorde Ruperto Dorothea de Collegialen naar 2-0.

Dorothea hoefde de bal slechts in een leeg doel te deponeren nadat Monchi en Ton Rovina met geraffineerd combinatiespel de gehele verdediging, inclusief keeper Mitchel Eleonora, geheel uit positie hadden gespeeld. Met evenveel gemak scoorde Antonio Jansen in de 25ste minuut waarna Monchi Rovina in de 41ste minuut de kroon op zijn werk zette met de vierde treffer van de wedstrijd.

Zoals reeds vermeld, is dit de tweede overwinnin voor de Collegialen. Scherpenheuvel leed zijn eerste nederlaag. In zijn eerste optreden in het seizoen deelde het winst met Jong Colombia.

Dollar omhoog: werkloosheid in VS valt mee

AMSTERDAM - De dollarkoers is vrijdagmiddag omhooggeschoten als gevolg van meevallende werkloosheidscijfers uit de Verenigde Staten.

De Amerikaanse munteenheid sloot de week in Amsterdam af op een koers van NF 1,9620 tegen een slotkoers van Nf 1,9555 op donderdag. De bekendmaking van de VS-werkloosheids-cijfers was het centrale moment van de dag. Vantevoren stond de handel op een laag pitje. Economen hadden gerekend op een werkloosheids-percentage van zeven, 0,2 procent meer dan in maart.

Conti--winst verminderd

HANNOVER - Het Duitse bandenconcern Continental heeft vorig jaar de nettowinst zien dalen van 227,8 miljoen mark tot 93,4 miljoen mark. De omzet steeg met twee procent tot 8,55 miljard mark. De directie stelt voor het dividend te halveren tot vier mark per aandeel van vijftig mark nominaal. Dat heeft de onderneming vrijdag bekendgemaakt. Continental ligt al geruime tijd onder vuur van de statutair in Amsterdam gevestigde Italiaanse dochter van Pirelli, Pirelli Tyre holding, die "Conti" wil overnemen.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen: het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 682344, 682412 en 682947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster H. Wever, tel.: 687181.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Caupain, tel.: 688614, pageboy 027-053 b.g.g. 691838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Caupain, tel.: 688614.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838: voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Martina, tel.: 642685 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
4 mei 1991 vanaf 08.00 uur tot 6mei 1991 om 07.00 uur:
Dokter Mercelina, Spreekkamer: Sta. Rosa, tel.: 671101; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 369043 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
3 mei 1991 vanaf 17.00 uur tot 6 mei 1991 om 07.00 uur:
Dokter Scoop, Spreekkamer: Brievegat, tel.: 77244; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 672215 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
3 mei 1991 vanaf 17.00 uur tot 6mei 1991 om 07.00 uur.
Dokter Lucacius, Sentro Mediko Soto, tel.: 641790; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641356 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG

Otrobanda
del Pueblo, Breedestraat 82, tel.: 625333/625444.
Punda
Dominguito, Caracasbaaiweg 127, tel.: 617988.

ZONDAG

Otrobanda
Otrabanda, Winkelcentrum Colon, tel.: 625633-34-35.
Punda
Janwe, Caracasbaaiweg 155, tel.: 617553.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
4 mei: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
5 mei: A. Michel, Dr. Martin Luther King Boulevard 42.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa **(op zaterdag)**: voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ESPEKTAKULOS JOB
20.30 uur concert van de Japanse Orquesta de la Luz - Curaçao Festival Center.

ZONDAG

TOERISTENSCHIP
08.00-22.00 uur 'Rotterdam'

LANDHUIS ASCENCION
10.00-14.00 uur 'open house'.

CURAÇAOSCHE HARTSTICHTING
10.00-16.00 uur themadag over 'Risico-Factoren' - Curaçao Seaquarium.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes), zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Arowakenweg
08.30 uur dienst (H.A.);
16.30 uur dienst.
Seru Fortuna
10.00 uur dienst (H.A.)
19.00 uur samenkomst.
Buena Vista
08.30 uur dienst (H.A.);
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst (H.A.);
19.00 uur samenkomst.
Tera Kórá
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds O.G. Haasnoot (H.C)
Tamarijn
(Mahaaiweg/hoek Jasmijnweg)
09.30 uur ds Gilhuis
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds H.B. v/d Steen.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

KOMPANIA DI AWA I ELEKTRISIDAT DI KORSOU N.V.

Met diep leedwezen maken wij hierbij het overlijden bekend van onze gepensioneerde, de heer

JUAN E. BRION

gewezen werknemer van de D.W.E.P.
Zijn nagedachtenis zal bij ons in hoge ere blijven.

Hij ruste in vrede.

De Direktie, Staf en Personeel van de K.A.E. N.V.

ÑAPA
AMIGOE
ZATERDAG 4 MEI 1991
Weekend Bijlage

IN EEN VAN de zalen van het fraaie ITC-gebouw te Piscadera, zijn 29 enthousiaste cursisten al zo'n tien weken lang bezig aan een parttime opleiding voor hun Masters Degree in Business administration (MBA). Gebogen over hun boeken, af en toe turend op het voor hun staand beeldscherm, lijken ze ondanks het laatste uurtje van een lange collegedag nog volop geconcentreerd. Het zijn voornamelijk academici die een specialistische opleiding achter de rug hebben en al een tijd werkervaring hebben bij overheid, bedrijfsleven of als particulier. Zij willen zich bekwamen in management en doen dat op een unieke manier via een cursus die speciaal voor dat doel werd opgezet door het Caribbean Erasmus Management Institute (CEMI), een stichting opgericht door de Erasmus Universiteit in Rotterdam en de Universiteit van de Nederlandse Antillen. We spraken met prof.dr.P.van Berkel, dekaan van de Rotterdam School of Management en ondervoorzitter van de stichting, prof.dr.J.de Smit en dr.Valdemar Marcha, de twee direkteuren van de CEMI, over de opleiding en de tot nu toe bereikte resultaten.

= door Norbert Hendrikse =

Prof.dr.P.van Berkel, dr.Valdemar Marcha en geheel rechts prof.dr.J.de Smit vertellen over hun ervaringen met de eerste MBA-cursus van het Caribbean Erasmus Management Institute op Curacao.

CURACAO MOET WEER REGIONAAL ONDERWIJSCENTRUM WORDEN

UNA en Erasmus blij met experiment

Unieke MBA-cursus opent nieuwe mogelijkheden

Dr.van Berkel memoreert dat de CEMI-opleiding op Curacao tot stand kwam uit een contact met de rector-magnificus van de UNA, waarbij de vraag werd gesteld of een parttime management opleiding op de Antillen mogelijk zou zijn. Van Rotterdamse kant zag men die mogelijkheid zeker zitten, in de eerste plaats door de aanwezigheid van de UNA en het feit dat naar er een behoefte bestaat op de Antilliaanse markt en in de Caribische regio naar managers die opgeleid zijn volgens Westeuropese maatstaven. 'Als men in de cultuur van de Antillen een bepaalde studie achter de rug heeft, b.v. rechten of accountancy, dan blijft men sterk vakgericht werken en gaat men zich niet verbreden op andere terreinen. Dat vind ik een zwakke kant voor de economische ontwikkeling', meent dr.Van Berkel. Na een aantal besprekingen met o.a. vertegenwoordigers van overheid en bedrijfsleven op Curacao, werd een rapport uitgebracht waarna het vrij snel kwam tot de oprichting van CEMI, een stichting die men eigenlijk moet zien als een verbindingsschakel tussen de Rotterdam School of Management van Erasmus en de UNA.

AANDEELHOUDERS

Dr.De Smit beschouwt de Erasmus Universiteit en de UNA als 'aandeelhouders' van CEMI, die beide invloed uitoefenen op het onderwijsprogramma van de stichting. 'Maar ook het Antilliaanse bedrijfsleven en de deelnemers kan je als zodanig beschouwen. Het bedrijfsleven sponsort een belangrijk deel van onze aktiviteiten en zonder de cursisten zouden wij gewoonweg niet kunnen draaien. Wat wij nu met dit alles willen? Op de eerste plaats een goed managementsprogramma leveren, waarbij mensen op een verstandige manier worden voorbereid op het vervolg van hun carrière. Dat kan op verschillende manieren. Door mensen vroegtijdig management-onderwijs aan te bieden, maar ook door na een eerdere studie die leidt tot een specialistisch vakgebied zo'n opleiding aan te reiken, middels niet diploma-achtige programma's. De gemeenschap zou gediend zijn door het zorgen voor een plaatselijk managements-institutie op hoog niveau en CEMI hoopt dat deze aktiviteit de kern kan gaan vormen en de basis kan gaan leggen voor zo'n institutie'.

INTERNATIONAAL

Als eerste stap werd naast de lopende MBA-opleiding een seminar georganiseerd en de volgende stap zal zijn een tweede MBA-programma. Dr.De Smit hoopt dat deze programma's inspireren tot een nieuwsoortige economische aktiviteit in de Antillen en beschouwt de bijdrage van Erasmus in het geheel als 'zeer bescheiden'. 'Als wij erin slagen om programma's te maken waar ook mensen uit de regio, b.v. uit Venezuela en van de andere eilanden in het Caribisch gebied op af komen, dan zijn we een stuk verder', zegt dr.De Smit.

Is dat niet zonder meer noodzakelijk vanwege de kleinschaligheid van de Antillen, wil men hier het MBA-programma nog een aantal jaren kunnen voortzetten?

Dr.De Smit geeft toe dat dit zo is, maar wil het regionale streven niet alleen maar zien vanuit een negatieve benadering. 'Neen we gaan verder. Wij zeggen dat wij mensen willen opleiden voor internationaal management. En die mensen moeten met elkaar zo'n internationale leersituatie creëren. Daarvoor moeten wij cultureel gemengde groepen hebben, wat op Curacao per definitie het geval is. Maar het kan nog aardiger worden als er b.v. Venezolanen, Amerikanen, mensen uit Trinidad en Jamaica enz bijkomen. Als zo'n institutie hier tot stand komt, dan bewijs je daarmee niet alleen een dienst aan de Antillen maar ook aan de wetenschap, omdat je beter leert omgaan met het multi-culturele verschijnsel. Je bewijst daarnaast een dienst aan het bedrijfsleven door goed opgeleide mensen af te leveren en je bewijst een dienst aan de economie en de werkgelegenheid omdat je een nieuwe soort activiteit ontwikkelt, iets anders dan toerisme of offshore banking.

De overheid is uiteraard ook gediend bij het verkrijgen van deze categorie afgestudeerden, die uiteraard alles nog moeten gaan omvormen in een gevestigde bureaucratie. Maar ze hebben in ieder geval de *tools* om de overheden hun toekomstig beleid te kunnen doen bepalen.

Welke criteria worden er aangelegd bij de 'intake' van nieuwe cursisten als er op Caribisch niveau gedacht wordt en als men daarbij bedenkt dat de onderwijsprogramma's per land verschillend zijn en ook de voertaal varieert?

De Smit: 'De voertaal is simpel: Engels, dat doen we nu al. Het niveau is wat ingewikkelder. Mensen moeten zonder meer hoger onderwijs in het Engels kunnen volgen. Ze moeten een initieel serieus universitair diploma hebben. Dat kan inderdaad variëren van land tot land. In het ene land heet het een bachelors degree, in een ander land doctorandus en weer ergens anders een licentiaat. Wij zeggen gewoon: de mensen moeten een serieuze studie gevolgd hebben gericht op een of ander vak.'

Van Berkel: 'Die variëteit heeft ook te maken met de inslag van ons programma. Het is een interdisciplinair programma, met een aantal

Achter het beeldscherm, met dikke boeken naast zich verdiepen de cursisten zich in de problemen van Financial Management.

vakgebieden waarvan de cursist zoveel af moeten weten dat hij de *basic tools* kan hanteren en tevens in staat is met specialisten een zinvol gesprek te voeren. Men kan ons programma dus niet vergelijken met de conventionele facultaire programma's zoals rechten of psychologie. Het is een heel andere instelling en daarom is het ook heel professioneel georiënteerd.'

OUDE FUNCTIE

'Het is aardig daarbij te noemen dat wij eigenlijk teruggrijpen op een oude functie van Curacao. Het eiland was in het verleden al een centrum van onderwijs voor de regio (denk b.v. aan het voormalige Colegio Santo Tomas, waar vele Venezolanen hun opleiding kwamen volgen N.H.)

De opleiding van dit type internationaal georiënteerde managers zal in de toekomst ook effect hebben in Nederland. Namelijk het erkennen dat het type onderwijs hier overeenstemt met dat in West Europa. Dit zou gemakkelijker kunnen leiden tot allerlei handelscontacten, investeringen enz. vanwege het aanwezige referentiekader. En dat is toch belangrijk om de economische ontwikkeling hier te kunnen stimuleren.'

Dr.De Smit voegt er nog aan toe dat bij de selectie van de cursisten wel degelijk gekeken wordt naar hun capaciteiten. 'Het gaat om mensen van wie je hoge verwachtingen hebt. Ze moeten een behoorlijk stuk praktijkervaring meebrengen, dus eigenlijk minimaal vijf jaar werkervaring en dan bij voorkeur als manager. Ook dat kan je natuurlijk zowel breed als smal definiëren en wij hebben de neiging daarbij te kijken naar twee factoren. Ten eerste hoeveel mensen rapporteren aan de betrokkene, waarbij dat natuurlijk scheelt per gemeenschap en per type werk. Verder kijken we naar de budgetverantwoordelijkheid van de persoon in kwestie', aldus De Smit die zelf voor de huidige cursus op Curacao zo'n dertig selectie-interviews heeft afgenomen.

Gaat om kandidaten in het buitenland, dan reist men daar naar toe voor de selectie of worden eerder afgestudeerden op wie men kan terugvallen erbij betrokken.

En het vakkenpakket is identiek aan dat in Nederland?

'Niet helemaal', zegt dr.De Smit. 'Hier hebben wij een modulaire aanpak, waarbij wij telkens een vak concentreren in een week. In Nederland vindt de cursus plaats in een voltijds programma zodat er vijf vakken naast elkaar kunnen worden gedoceerd in een aantal weken. Je hebt dan elke dag een ander vak. De opleiding in Rotterdam is niet parttime. Eigenlijk is de opleiding op Curacao, samen met een soortgelijke cursus die in Warschau gegeven wordt, het eerste parttime programma van de Erasmus universiteit.'

POSITIEF

Wat zijn de ervaringen op Curacao na het eerste half jaar van cursus geven?

De Smit: 'Ik heb zojuist nog tegen de deelnemers gezegd dat wij een hele goede, hoogst interessante en diverse groep hebben. Dat had ik trouwens al bij de selectie geconstateerd. Wij hebben tot nu toe zo'n 18 terugrapporteringen gehad van hoogleraren en die reacties zijn vrijwel unaniem zeer positief.' Als opgemerkt wordt dat het voor een eiland als Curacao en voor een cursus op dat niveau toch om een vrij grote groep gaat, kan dr.De Smit zich daarmee niet helemaal verenigen.

'Daar variëren de opvattingen over. Aan de Harvard Business School, een van de beroemdste ter wereld, werkt men bij dit soort cursussen met tachtig man.' Rector-magnificus dr.Valdemar Marcha vindt het daarentegen wel een flinke groep, zeker als men kijkt naar het aantal studenten die zich jaarlijks melden voor de bachelors opleiding aan de sociaal-economische faculteit van de UNA.

PITTIG

'Over het algemeen gaan we ervan uit dat een executive parttime MBA dezelfde stof moet doornemen als een fulltime MBA. Bij de voltijds opleiding hebben we zo'n 16 tot 18 vakken, waarbij wat keuzevakken, die in totaal zo'n 96 bestedingsuren omvatten. Van die 96 bestedingsuren worden er zo'n 30 à 40 in de klas doorgebracht. Wij hebben nu een opleiding waarbij de deelnemers uit verschillende lokaties naar de cursus kunnen komen. Er is b.v. een cursiste die steeds met het vliegtuig op en neer komt uit St.Maarten en dat kan je natuurlijk niet elke dag doen. Vandaar dat wij besloten hebben de stof tamelijk geconcentreerd in modules per week te presenteren. Wij hebben nu een programma van 42 klasuren per week. Dat is zeer intensief en als docent moet je dan wel zorgen dat de stof op een levendige wijze gebracht wordt. Deze week hebben we b.v. Financial Management.

Alle cursisten zitten met een computertje voor zich en een dik boek naast zich, met allerlei financiële problemen te worstelen. Daar komt dan nog huiswerk vooraf en achteraf bij. Pittig hoor.'

Hoe worden de cursisten tijdens de opleiding geëvalueerd. Zijn er tentamens of examens?

De Smit: 'Ze krijgen opdrachten die ze moeten inleveren en ze moeten een aantal *papers* schrijven. Een multiple choice examen is er bij ons niet bij. Ook het examen in de traditionele vorm van vraag en antwoord spel kennen wij niet of nauwelijks. Dat ligt ook aan de stof. Bij management is het niet zo dat het altijd duidelijk ja of nee is. Soms zijn er verschillende interpretaties mogelijk. Dat betekent van onze kant het overbrengen van een stuk ervaringskennis en van de kant van de cursist het beschikken over voldoende creativiteit. Wij werken met cases, projectachtige dingen en veel discussies.'

Het internationale aspect, dus het uitbreiden naar de regio toe is natuurlijk ook voor de UNA interessant. Wat vindt rector-magnificus dr.Valdemar Marcha daarvan?

Marcha: 'Inderdaad, het geeft weer een nieuwe dimensie aan onze Antilliaanse universiteit. Wij zijn ook blij dat wij dit experiment met Erasmus kunnen uitvoeren. Er was een lange voorbereidingstijd voor nodig om de zaak goed te verkennen, maar toen het mogelijk bleek hebben wij ook meteen gezegd: doen. Vanaf het begin is ons uitgangspunt geweest dat wij ons moeten richten op de regio, waarbij een belangrijk deel van de cursisten uit andere landen moet komen. Curacao kan, zoals reeds opgemerkt, zo weer de functie van internationaal onderwijscentrum gaan vervullen, die past in het rijtje van andere 'brugfuncties' die wij hebben op b.v. handelsgebied.'

INBRENG

'Ik beschouw de UNA niet alleen als 'aandeelhouder' van CEMI, maar wil ook het accent leggen op onze daadwerkelijke inbreng. Onze docenten worden betrokken bij het programma en ook afgestudeerden van onze universiteit kunnen participeren in zo'n *high quality* programma. Dat heeft voordelen voor de hele gemeenschap. Wij zouden graag willen zien dat er meer van onze docenten meedraaien met de cursus, maar dat komt nog. Het programma is nog nieuw wij moeten er nog mee leren omgaan, maar bij de volgende cursus zal onze inbreng ongetwijfeld groter zijn.'

Hoe heeft het lokale bedrijfsleven gereageerd op de komst van het MBA-programma en is daarbij ook aangegeven welke behoefte er lokaal bestaat t.a.v. de opleiding?

Marcha: 'Het is jammer dat ons bestuurslid Lionel Capriles zelf niet aanwezig is om hierop te antwoorden.

Mijn indruk is dat de reacties van het bedrijfsleven zeer positief waren. Er is b.v. een advieskring opgericht van lokale bedrijven (business associates) die het programma ondersteunen. Het onderwijsprogramma is uitgebreid met deze *associates* besproken en heeft hun volledige instemming. Men moet daarbij bedenken dat een MBA-opleiding niet iets is wat je zomaar willekeurig kan invullen. Als je de MBA-programma's van b.v. de Amerikaanse universiteiten naast elkaar legt, zul je zien dat ze niet veel van elkaar verschillen. Een MBA-opleiding zonder b.v. het vak Financial Management of Marketing is ondenkbaar. Je hebt een zekere vrijheid om over het curriculum met elkaar te discussiëren en aanpassingen te doen, maar dan toch binnen een bepaald vast omlijnd kader.'

'Gezegd moet worden dat zowel bedrijfsleven als overheid vóór de aanvang van het programma hun instemming hebben betuigd [illegible] ledige steun en medewerking hebben toegezegd. Wij hebben financiële steun ontvangen en aan ambtenaren wordt vrijaf gegeven om de cursussen te kunnen volgen.

Trouwens bij de volgende lichting gaat men [illegible] stap verder, door [illegible] geld gedeeltelijk [illegible] diëren. De UNA heeft regionale samenwerkingsvormen met diverse universiteiten in de regio zoals de University of the West Indies en de Universidad Simon Bolivar in Caracas. En deze instellingen hebben reeds hun interesse getoond voor onze MBA-opleiding. Wij zouden nu ook graag Aruba erbij willen betrekken.'

IN DIT NUMMER van Ñapa:

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

= door ANP-verslaggever Aad Luijmes =

PATIËNTEN LIGGEN IN EIGEN VUIL EN BLOED...

Toestand in ziekenhuizen hemeltergend

Nederlandse Marine biedt hulp in noordelijk Irak

ZAKHO - De 13de en 15de compagnie van de eerste amfibiegevechtstroep van het Korps Mariniers konden vorige week na aankomst direct aan de slag in het Noordiraakse stadje Zakho. Deze militaire 'ondersteuningstroepen' hebben in Irak vooral een humanitaire taak.

Hun steun werd ingeroepen bij het ziekenhuis in Zakho, het enige in de verre omtrek. Al het personeel, inclusief artsen en verpleegsters, hadden drie weken geleden de benen genomen toen de Kurdische opstand was neergeslagen en het Iraakse leger terugkwam. Slechts een zesdejaars student-medicijnen was achtergebleven "om de mensen hier te helpen".

Toen de Amerikanen, die als eersten Zakho binnentrokken, het hospitaal betraden, vonden ze een grote janboel. Hoewel de studentmedicijnen, Omar Sheakho Murad, veertien dagen lang twintig uur per etmaal in touw was, kon hij niet voorkomen dat het hospitaal ernstig vervuilde. De patiënten lagen noodgedwongen in hun eigen vuil en bloed. De medicijnen ontbraken en ook de chirurgen waren absent. Drie mensen stierven die periode aan interne bloedingen, vertelt Omar.

MORTUARIUM

Omdat de overige vijftig patiënten zijn zorg nodig hadden en hij bovendien niet wist wat met de lijken te doen, legde hij ze zo lang op een afgesloten kamer. Het mortuarium bood geen uitkomst omdat de elektriciteit tijdens de Golfoorlog is vernield door de geallieerde bombardementen. Ook nu houdt men de deur van de vrieskast, die buiten in de ziekenhuistuin staat, gesloten. "We hebben geen idee wat er in zit, maar als er lijken in liggen is de stank niet te harden. Volgens de thermometer is het binnen plus 30 graden Celsius. Als de deur open gaat kunnen wij wel vertrekken", aldus de Canadese militaire verpleegster Tracy, die als een van de eersten het hospitaal betrad.

Naast het mortuarium staat het ziekenhuis. De Nederlandse mariniers overnachten in de buitenlucht. Ook de Canadezen hebben er hun tent opgezet.

Omar heeft inmiddels assistentie gekregen van enkele Canadese, Franse en Iraakse artsen. Die konden de chaotische situatie niet aan (er komen steeds nieuwe patiënten) en maakten zich bovendien zorgen over hun eigen veiligheid. Toen ze dreigden op hun beurt te vertrekken als ze niet onmiddellijk assistentie van de militairen kregen, werd besloten de Nederlandse mariniers in te zetten.

METEEN BEGINNEN

Het eerste deel van de 13de en 15de compagnie kon bij aankomst direct aan de slag. Alle patiënten waren al zoveel mogelijk in een vleugel op zalen ondergebracht en 25 waren al naar Mosul overgebracht. De Nederlanders halen de vervuilde matrassen en het beddegoed weg. "De maden kropen er uit", gruwelt een marinier eerste klas tijdens de lunchpauze. De spullen worden op een afgelegen gedeelte van het ziekenhuisterrein in brand gestoken. Daarna begint het schrobwerk, waarbij de toiletten het grootste probleem opleveren omdat er wekenlang geen stromend water was. Tenslotte wordt alles gedesinfecteerd, zodat de meeste zalen er spoedig redelijk proper uitzien. Nieuwe matrassen en dekens worden aangevoerd.

Terwijl een ploegje bezig is met het schrobwerk, houden anderen de wacht op het dak en voor het hek. Hier staan de mensen te dringen om binnengelaten te worden. De eerste dag bleef het hek nog gesloten wegens de schoonmaak, maar daags daarna ging het open voor de baby's en kinderen. Omdat niet iedereen tegelijk geholpen kan worden, wordt er eerst een ruwe selectie gemaakt van mensen die direct naar binnen mogen. Vervolgens worden de patiënten in de hal opgevangen. Een drietal militairen houdt de patiënten in toom om te voorkomen dat ze de arts die de diagnose stelt onder de voet lopen.

Baby's en kinderen met hun moeders worden het eerst geholpen. De volwassenen "moeten maar even wachten", behalve als ze er zichtbaar slecht aan toe zijn. Zoals bijvoorbeeld een blinde jongen met een schotwondje in zijn hand van zeven dagen oud. De hand is helemaal kapot en opgezwollen. De jongen was met een Amerikaanse helikopter vanuit de bergen naar het ziekenhuis gebracht.

STROEF

De communicatie tussen de behandelend arts en patiënten verloopt wegens de taalbarrière uiterst stroef. Een Franse chirurg probeert het met handen en voeten en gebaart de jongen zijn vingers te bewegen. Maar de jongen ziet niets. Gezien de chaotische situatie moet het woord 'nazorg' in medisch centrum zakho ongetwijfeld nog worden uitgevonden.

De sergeant-majoor Bastiaanse (15de compagnie) houdt toezicht op een rij vrouwen met kinderen, onder wie vluchtelingen die uit de bergen naar Zakho zijn teruggekeerd. Hij foetert op de mannen die de neiging hebben voor te dringen voor een "pijntje aan de vinger, terwijl ze toch zien dat die kinderen er slecht aan toe zijn".

Vandaar dat besloten is vrouwen en kinderen zoveel mogelijk voorrang te verlenen. De kinderen lijden veelal aan uitdroging en ondervoeding. Velen kijken met holle ogen wezenloos om zich heen. Hun moeders zien er moe en slecht uit.

ACHTERAAN

"Ik zet ze allemaal achteraan in de rij, daar ben ik keihard in", aldus Bastiaanse. Als er een kindje met geelzucht binnenkomt en later een baby van wie het hoofdje gek slap achterover hangt, maakt hij echter snel ruim baan. "Dat raakt me wel. Ik kan dan wel marinier zijn, maar dan gaan toch de emoties bij je werken". Bastiaanse omschrijft de situatie in het ziekenhuis als "verschrikkelijk", maar vindt het "dankbaar werk".

Elders in het gebouw liggen de patiënten nog op vuile bedden. Rondom staan of zitten familieleden, zodat het een drukte van belang is. Er is geen voedsel in het ziekenhuis, zodat de patiënten afhankelijk zijn van wat de familie hen brengt. Baby's, kinderen, oude mensen en zwangere vrouwen, ze liggen allemaal op een kamer. Een man wordt aan het infuus gelegd nadat hij zojuist een granaatscherf in zijn zij kreeg. Zijn zoontje verloor bij de ontploffing zijn voet en wordt nog behandeld.

Nieuwe sociale encycliek

VATICAANSTAD - Paus Johannes Paulus II pleit in zijn negende encycliek voor een economisch systeem dat beter tegemoet komt aan de fundamentele rechten en behoeften van de mens dan het kapitalisme en het communisme.

Het Westen moet de val van de Marxistische regimes in Oost-Europa niet beschouwen als een "eenzijdige overwinning" van het kapitalistische systeem die "noodzakelijke veranderingen" niet meer nodig maakt, waarschuwt de paus in de encycliek 'Centesimus Annus' (Het Honderdste jaar)' die vandaag (donderdag) is gepubliceerd. Met de encycliek herdenkt de paus, dat het 15 mei honderd jaar geleden is dat de encycliek Rerum Novarum verscheen, de eerste sociale encycliek van de Rooms-katholieke kerk.

Het Nederlandse contingent voor 'Operation Provide Comfort' gisteren bij aankomst in Silopi. Foto AFP.

IMF toont zich optimistisch over toekomst

Wereldeconomie herstelt zich sneller dan verwacht

WASHINGTON - De vermindering van de groei van de wereldeconomie zal in de loop van dit jaar tot staan komen. In 1992 valt een duidelijk herstel te verwachten. Het risico dat de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en enkele andere landen de rest van de wereld meeslepen in een recessie lijkt verdwenen te zijn. Dat komt mede doordat belangrijke economieën als die van japan en duitsland krachtig zijn blijven groeien.

Dit zegt het Internationale Monetaire Fonds (IMF) in zijn vorige week gepubliceerde 'World economic outlook', een gezaghebbend halfjaarlijks rapport over de vooruitzichten voor de wereldeconomie. Daarin moet het fonds erkennen dat de vermindering van de groei in 1991 veel sterker is dan in het vorige rapport was geraamd.

De in oktober gegeven raming voor de groei van de wereldeconomie in dit jaar is verlaagd van 2,7 tot 1,2 procent, het laagste percentage sinds de internationale recessie van 1981/82. In 1990 was er nog een voortuitgang van 2,1 procent. Voor volgend jaar voorziet het IMF een krachtig herstel tot 2,9 procent. De genoemde percentages voor de wereldeconomie wijken weinig af van die voor de industrielanden. De belangrijkste oorzaken van de terugval in 1991 zijn de economische zwakte in een aantal industrielanden, de malaise in de Oosteuropese landen en de effecten van de Golfcrisis.

BNP GEDAALD

Het IMF dacht een half jaar geleden nog dat de VS aan een recessie zouden kunnen ontkomen. Het Amerikaanse Bruto Nationaal Produkt (BNP) is in het vierde kwartaal van vorig jaar echter duidelijk afgenomen en het IMF gaat er van uit dat dat ook in de eerste drie maanden van dit jaar is gebeurd. Later dit jaar zal er in de VS echter een herstel optreden, waardoor er over geheel 1991 een groei zal zijn van 0,2 procent. Groot-Brittannië en Canada, eveneens in een recessie, gaan binnenkort ook weer een positieve bijdrage leveren aan de wereldeconomie.

De gevolgen van de Golfcrisis zijn onderschat. Het IMF hield een half jaar geleden vooral rekening met het effect van de tijdelijk hogere olieprijs. Gebleken is echter dat de vermindering van het vertrouwen bij consumenten en investeerders de economische ontwikkeling aanzienlijk heeft geremd doordat uitgaven werden uitgesteld.

Het snelle einde aan de Golfoorlog heeft gezorgd voor een terugkeer van het vertrouwen en een daling van de olieprijs naar het peil van voor de crisis. Het IMF verwacht tot eind 1992 een olieprijs van tussen de 17 en 18 dollar per vat. Dat is een iets lagere prijs dan die van het ogenblik.

OOST EUROPA

Ook de economische ontwikkeling in Oost-Europa is slechter uitgepakt dan het IMF had verwacht. De overschakeling op een marktecononomie, het wegvallen van een groot deel van de onderlinge handel en de stijging van de olierekening eisten een zware tol.

Het BNP van Oost-Europa, inclusief de Sovjetunie, verminderde vorig jaar met 4,1 procent na een achteruitgang met 3,8 procent in 1989. Voor volgend jaar gaat het verder omlaag met nog eens 2,2 procent, maar dat is volledig toe te schrijven aan de chaos in de Sovjetunie.

De andere Oosteuropese landen gaan in 1992 profiteren van hun economische hervormingen, met een groei van 2,6 procent. Dit jaar neemt hun gezamenlijke BNP nog af met 1,3 procent na een scherpe val van 8,6 procent vorig jaar. Het IMF stelt vast dat economische hervormingen in de Sovjetunie ver achterblijven bij die in de andere Oosteuropese landen.

De ontwikkelingslanden gaan volgend jaar meedelen in het groeiherstel. De produktie zal daar met 3,4 procent toenemen. De magere cijfers voor 1990 en dit jaar liggen ruim onder de bevolkingsgroei en betekenen dus in feite een daling van de levensstandaard.

Bij de industrielanden is het opvallend dat de economische onwikkelingen niet parallel lopen. Waar de Engelstalige landen een inzinking doormaken, gaan Japan en Duitsland nog op volle kracht vooruit. De directeur van het onderzoeksbureau van het IMF, Jacob Frenkel, zei bij de presentatie van het rapport dat deze verschillen in de economische cycli de wereld hebben behoed voor een algemene recessie.

VERSCHILLE KLEINER

De verschillen zullen volgend jaar overigens kleiner worden. De Amerikaanse economie herstelt zich en Duitsland en Japan zullen mede door de rentestijging in die landen een stapje terug moeten doen. Dat laatste vindt Frenkel geen reden voor treurnis, want de huidige groeipercentages in Duitsland en Japan zijn volgens hem op den duur onhoudbaar. De coördinatie van het beleid van de grote industrielanden moet onder de huidige omstandigheden niet betekenen dat elk land dezelfde richting kiest, aldus Frenkel. De cyclische posities verschillen nu eenmaal, waardoor het logisch is dat bijvoorbeeld het rentebeleid uiteenloopt. In de VS is de rente de afgelopen periode flink gedaald en in Duitsland en Japan gebeurde het omgekeerde.

Frenkel maakte zonder het te zeggen duidelijk dat de bij de Amerikaanse regering levende wens tot internationa[le] rentedaling op dit mome[nt] niet erg realistisch is. Rent[e]wijzigingen moeten in [de] eerste plaats worden afg[e]dwongen door de markt, o[ok] in de VS, zo zei hij. Het IM[F] vindt trouwens in het alg[e]meen dat de rente niet al [te] makkelijk omlaag m[ag] worden gebracht omdat h[et] inflatiespook op de loer bli[jft] liggen. Volgens het fonds z[al] de inflatie in de industri[e]landen overigens w[el] afnemen van 4,9 procent [in] 1990 tot 4,8 procent dit ja[ar] en 3,9 procent in 1992.

BEGROTINGEN

Om op langere termi[jn] lagere renteniveaus [te] krijgen is het volgens h[et] IMF van wezenlijk bela[ng] dat de begrotingstekort[en] van een aantal land[en] worden aangepakt. Het fon[ds] noemt de VS, Italië en "ve[le] andere Europese landen". Daaronder mag ook Nede[r]land zich rekenen.

De overheden moeten [op] het ogenblik nog veel te ve[el] lenen om hun begroting ro[nd] te krijgen. Tegelijkertijd [is] er een grote geldbehoefte vo[or] bijvoorbeeld de Duitse he[r]eniging, investeringen [in] Oost-Europa en de wederop[bouw] in het Midden-Oosten na de Golfoorlog. Daardo[or] dreigt een tekort aan kap[i]taal, wat de rente hoog hou[dt], zo waarschuwt het IMF. D[it] gevaar moet worden bez[w]oren door de begrotingste[korten] te verminderen en [de] spaarzin te bevorderen. M[aar] het niveau van de bespa[ringen] is het volgens [het] IMF in veel landen droev[ig] gesteld.

Een ander dringe[nd] advies dat het IMF de li[d]staten meegeeft, is te zorg[en] voor een goede afloop van [de] onderhandelingen over lib[e]ralisering van de were[ld]handel binnen de GATT (alge]mene overeenkomst inza[ke] tarieven en handel). Dat [is] van groot belang voor [de] toekomstige ontwikkelin[g] van de wereldeconomie. He[t] IMF voorspelt overigens d[at] de wereldhandel volgend ja[ar] een duidelijke groei van 5,[..] procent zal laten zien, parallel met het algemen[e] economische herstel. De gro[ei] van het handelsvolume w[as] ingezakt van 7,1 procent in 1989 tot 3,9 procent in 199[0] en zal dit jaar naar verwach[ting] uitkomen op slechts 2,[..] procent.

Onderwijsmethode voor Antilliaanse literatuur

ONDER WELKE noemer moet je Jos de Roo plaatsen? Voor zijn lezingen aan de UNA werd in overleg met de rector besloten hem te betitelen als Literair Criticus.

Maar er zijn meer benamingen van toepassing op Jos de Roo. Hij kwam de eerste keer naar Curacao als leraar Nederlands. Maar toen hij na zes jaar naar Nederland terugkeerde en daarop opnieuw als leraar aan de slag ging, bleek hij met de Antillen door vele banden verbonden te zijn, banden die hij niet meer kon of wilde verbreken. Jos de Roo schreef boeken over de literatuur van de Antillen, artikelen over literatuur en schrijvers en zo langzamerhand breidde hij zijn vakgebied uit tot de hele cultuur van de Antillen. En niet alleen op schrift, hij werd medewerker van de Wereldomroep waar hij zijn specialisatie uitbreidde tot het Caribisch gebied. In 1983 besloot De Roo het onderwijs definitief vaarwel te zeggen en volledig over te stappen naar de radio. Daar werkt hij nu nog in Hilversum. Maar al zijn ze nu wat losser, de oude banden met het onderwijs zijn niet helemaal verbroken. Jos de Roo is op bezoek op Curacao en bracht met zich mee een nieuwe onderwijsmethode over de Nederlandstalige Antilliaanse literatuur die hij geschreven heeft voor het intercultureel onderwijs in Nederland.

= door Nel Casimiri =

Jos de Roo: 'Antilliaans onderwijs moet profiteren van promoties'

JOS DE ROO
...voor en over Antillianen...

In de inleiding op die ethode vertelt Jos de Roo t de Nederlandstalige Antilaanse literatuur bijna uititend afkomstig is van uracao. Curacao is het chtstbevolkte eiland van Antillen en de meeste hrijvers wonen er of ebben er gewoond. Curacao peelt dan ook hoofdrol in dit oekje. Het eerste hoofdstuk eeft een inleiding over de ederlandse Antillen en ruba, waarbij de nadruk gt op Curacao. De rol van et Nederlands op de verhillende eilanden en een eschouwing over veel voorkomende motieven in de literatuur worden eveneens in et eerste hoofdstuk belicht. n de volgende hoofdstukken ijn teksten gegroepeerd rond erschillende thema's. Die eksten komen uit boeken an Frank Martinus Arion, ater Paul Brenneker, Boeli an Leeuwen, Tip Marugg, ules de Palm, John de ool(vertaald) en Cola ebrot.

NIEUWSGIERIGHEID

et boek is bestemd voor de ovenbouw van het voortezet onderwijs, voor leeringen die weinig weten van e Antillen en nog minder an de literatuur van de ntillen. Het wekt belangtelling op, zowel voor de ilanden als voor de letterunde. En die nieuwsgierigeid wekt weer op tot lezen. et boekje maakt deel uit an een grote serie die Leo e Haan gemaakt heeft voor e Universiteit van Leiden oor het intercultureel onderijs onder de titel: 'Bouwtenen voor het interculturel Onderwijs'. In diezelfde erie schreef Caroline van ijk bijvoorbeeld: 'Wist je at..? Schrijvers van jeugdoeken over de Nederlandse ntillen en Aruba.' en verscheen er ook een arrdrijksundeboek over de Nederandse Antillen en Aruba. Het boek van Caroline van ijk is bestemd voor de onderouw van het voortgezxet nderwijs.

Jos de Roo: 'Als men spreekt over onderwijs aan allochtonen denkt men bijna altijd aan Turken en Marokkanen, ook aan Surinamers, maar de Antillianen bungelen er wat achteraan. Iemand anders zou iets schrijven over de Antilliaanse literatuur, maar die had zelf geen binding met de Antillen en hij liep vast. Hij was wel bij zijn onderzoek mijn naam tegengekomen en zo kwam men bij mij terecht. En ik vond het heel leuk om te doen. Bij het eerste telefoongesprek heb ik meteen ja gezegd. Het is altijd een droom van me geweest om nog eens een methode over Antilliaanse literatuur te schrijven. Je moet dat zien als een soort afronding van de 20 jaar dat ik onderwijs heb gegeven. Deze serie boekjes is bestemd voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Inmiddels is die serie afgesloten. We hebben de tijd gehad om de methodes te maken. Er is nu nog een man bezig om de methodes te slijten en uitgevers ervoor te interesseren. De Nederlandse regering en ook de Europese gemeenschap vonden dat er wel veel gekletst werd over multicultureel onderwijs maar dat er geen enkele methode voor bestond. Er zijn toen aan de Universiteit van Leiden forse subsidies verstrekt en deze methodes zijn het antwoord. Het is de bedoeling dat aan het eind van dit schooljaar een gewone uitgever het project overneemt. Het moet dus niet gesubsidieerd blijven (nu kosten ze maar ongeveer zes gulden), maar in het gewone circuit terechtkomen. Dat is een heel gezonde zaak. Soms krijg je de indruk dat alles wat met allochtonen te maken heeft zwaar gesubsidieerd moet worden. Dat dat niet op eigen benen kan staan. Daardoor worden de negatieve indrukken die veel mensen hebben alleen maar verterkt.

In deze boekjes is het de bedoeling de mensen zichzelf te laten presenteren. Marokkanen vertellen wat bij hen aardig is en waarop je kritiek zou kunnen hebben. Figuren uit de Antilliaanse literatuur vertellen over hun eigen land, over wat en hoe ze zijn. Na elk fragment komen vragen en die vragen zijn anders dan wat je normaal in de Nederlandse les gewend bent. De vragen beginnen vaak met de sleutel van het fragment aan te geven. Een voorbeeld. In het boek staat een fragment uit *'Antya'* van Jules de Palm. In een normale methode zou de eerste vraag luiden: 'Wat is het thema van dit fragment?' In dit boekje begint de eerste vraag met: 'Het thema van dit fragment is 'Bijgeloof'. En dan komt de vraag: 'Welke bijgelovigheden komen in dit fragment voor?'

Zijn er al scholen of opleidingen die met deze methode werken?
'Ja, van een school weet ik het en daarvan weet ik ook wat de ervaringen ermee zijn. Dat is op mijn eigen oude school in Amersfoort. Ze vinden de methode werkbaar en de leerlingen vinden het wel interessant. Maar zo'n zelfde methode over eskimo's zouden ze net zo interessant vinden, mits de fragmenten goed zijn. De kracht van dit boekje is de kracht van de Antilliaanse literatuur. Wel zijn de fragmenten stevig geselecteerd. Je moet ze geen derde rangsmateriaal voorzetten. Een 6-VWO-er haalt zo elke taalfout uit een zin. De leraren krijgen reacties als: 'Gò, dat wisten we niet' of 'Dat hadden we niet gedacht'. Voor de leraren is het prettig om mee te werken, vooral omdat er ook een antwoordenboekje bij zit. Dat is belangrijk omdat ze vaak onzeker zijn, omdat dit boekje niet de normale aanpak heeft van vragen naar thema's of tegenstellingen, maar juist vraagt naar feiten en die feiten kennen ze al niet. Voor mij was dat antwoordenboekje ook belangrijk. Omdat ik zelf zo'n boekje moest leveren heb ik een heleboel vragen weer veranderd en ook aangescherpt. Nadat ik het af had, heb ik het eerst een maand laten liggen om daarna pas een antwoorden model te gaan maken.'

AMERSFOORT

Wonen er veel Antillianen in Amersfoort?
'Ik weet niet precies hoeveel allochtonen er wonen in Amersfoort, niet zoveel, maar ik heb wel gehoord dat het toeneemt. In Amersfoort zit het bedrijf Werkspoor en daar werken vrij veel Antillianen. De honkbalclub Quick wordt hoofdzakelijk door Antillianen bemand.'

Is dit boekje nu ook hier op de Antillen te gebruiken in het onderwijs? 'Dat hangt ervan af wat je doel is. Het is geen methode die de Antiliaanse literatuur behandelt met wat er is aan stromingen, e.d. Dit zijn fragmenten uit de Antilliaanse literatuur die Antilliaanse eigen-aardigheden laat zien. Als die Antilliaanse eigen-aardigheden in discussies nu weinig aan de orde komen zou het boekje bruikbaar kunnen zijn. Ook al omdat er niets beters is. Maar het is geschreven vanuit de Nederlandse optiek, heel bewust. De vragen gaan uit van wat een Nederlandse leerling als bagage heeft en van wat hij uit eigen ervaring als normaal ervaart. Eigenlijk is het absurd om dit boekje in het Antilliaanse onderwijs te gebruiken. De eerste keer dat me deze zelfde vraag gesteld werd door Desiree Matis van het programma *Tambu*, reageerde ik met: 'Nee, absoluut ongeschikt'.

Maar zij zei: 'Maar er is helemaal niets anders!'. Als zij hiermee de vraag naar een eigen Antilliaanse literatuur methode actueel maakt, zou ik erg gelukkig zijn. Dat is toch iets als een soort onvoltooid verleden tijd blijven hangen. Ik heb dit boekje ongeveer twee jaar geleden gemaakt. Daar was ik ongeveer een jaar mee bezig. Vervolgens heb ik er ook een gemaakt over de Surinaamse literatuur. Als je dat in je eentje in je vrije tijd kan doen, moet het toch mogelijk zijn dat Neerlandici in de Antillen, als ze eens een jaar vrijgesteld zouden worden van het lesgeven, ook zo iets zouden kunnen doen?'

MINDER OBLIGAAT

'Dat heb ik ook naar voren gebracht bij de aanbieding van dit boek aan de gevolmachtigd minister. Meestal hoort bij zo'n aanbieding een obligaat speechje. Deze keer heb ik het wat minder obligaat gemaakt en gezegd dat het mij altijd verbaasd heeft dat men met een beurs van de Antilliaanse overheid nog vaak door kan studeren na het doctoraal-examen voor een post-doctorale studie of voor een promotie-onderzoek over een bepaald onderwerp. Zo heeft Jaap van Soest destijds zijn *'Geschiedenis van de Shell'* kunnen schrijven. Dat staat nu in de kast van hooguit een paar specialisten.

Als ze Van Soest indertijd iets meer tijd hadden gegeven, had hij daar zo een geschiedenismethode voor de scholen van kunnen maken. Alle mensen die verder mogen studeren nadat hun studie al af is, voor wie doen ze dat? Of voor een kleine kring vakgenoten, of voor hun eigen carrière. Daar is niets slechts aan, maar laat het Antilliaanse onderwijs ook mee profiteren.

Ik weet dat er nu waarschijnlijk gereageerd wordt met 'Ach, die makamba, waar bemoeit hij zich mee?' Maar ik kan het niet helpen. Ik heb hier zes jaar Nederlands gegeven, zes jaar gevaren in een wankel bootje met een buitenboordmotor die het vrijwel nooit deed en riemen die half verrot waren, en ik gun de Antilliaanse kinderen iets beters dan dat.'

U werkt bij de Wereldomroep. In welke programma's?
'Alleen in *Caribiana*, d.w.z. het programma over de kunst, cultuur en wetenschap die betrekking hebben op het Caribisch gebied. Verder draai ik gewoon mee met de diensten, zoals het persoverzicht en de actualiteitenrubriek. De Caribische afdeling verzorgt alleen de uitzendingen die gericht zijn op het Caribisch gebied. Zo is er bijvoorbeeld ook een Arabische afdeling. Die verzorgt ook een actualiteiten rubriek, net als wij, maar zij maken andere keuzes, hebben andere interesses.

Ik heb bij de laatste verkiezingen hoofdzakelijk op de Bovenwinden gezeten. Mijn bijdragen vandaar zijn in ieder geval uitgezonden door de Caribische afdeling. Soms worden er ook stukken gebruikt vooor Nederlanders over de hele wereld. Maar in deze tijd zullen ze niet gebruikt zijn door bijv. de Arabische afdeling. Die hebben nu andere prioriteiten.Het is soms wel eens verwarrend. Er zijn twee uitzendingen in het Nederlands. De eerste komt van de afdeling Werelduitzending Nederland en die wordt uitgezonden voor Nederlanders in den vreemde over de hele wereld, die behoorlijk op de hoogte willen blijven van het reilen en zeilen in Nederland. Die uitzending wordt gemaakt vanuit de Nederlandse optiek.

Er zijn echter ook uitzendingen speciaal bestemd voor het Caribisch gebied. Het verschil is duidelijk. We hebben een dagprogramma dat helemaal is geënt op Antillianen en Surinamers in Nederland, op wat die doen. En de actualiteitenrubriek besteedt speciale aandacht op wat in Nederland gebeurt op het gebied van Antilliaanse en Surinaamse zaken. De Nederlandse afdeling heeft ook een soort rubriek met allerlei ditjes en datjes uit Nederland, het zgn. *minor* nieuws. Die geven het type wij-Nederlanders-gevoel en in het persoverzicht wordt gesproken over: in ons land. Dat zal de Caribische afdeling nooit doen. Ons land is de Antillen, Aruba of Suriname voor de luisteraars. De uitzendingen gaan via het nieuwe zenderpark in Flevoland (de avonduitzending om Ant. tijd 18.30 uur) of via de satelliet naar Bonaire om vandaar meteen op de zender te worden gezet (de ochtenduitzending). Alles via de korte golf. Dan zijn er ook nog lokale zenders die tapes van de Wereldomroep uitzenden zoals bijvoorbeeld Radio Korsow of stations die speciaal geïnteresseerd zijn in persberichten, die we faxen, zoals Radio Paradise. Sommige dagprogramma's die niet zozeer onderhevig zijn aan de actualiteit, worden getaped, zoals *Mosaico Caribense* van Marielle Capello. Dat is een programma in het papiamentu met Antillianen die in Nederland werken en daarover vertellen. Dat programma wordt gebruikt door Radio Hoyer. Het zijn programma's voor de korte golf, maar omdat de radiostations op de Antillen niet via de korte golf werken, worden ze getaped en op cassette toegezonden. Caribiana wordt uitgezonden door Radio Korsow, en op Aruba door Radio Kelkboom en op Sint-Maarten bij het *'Hollandse Kwartiertje'*.'

Wordt Caribiana ook in Nederland uitgezonden?
'Neen, dat is onmogelijk door de Omroepwet. De Wereldomroep verzorgt alle uitzendingen naar het buitenland, de NOS, als vertegenwoordiger van alle binnenlandse omroepen alle uitzendingen in het binnenland. Het zou een heel simpele zaak zijn met de tegenwoordige bekabeling om de programma's van de Wereldomroep ook via de kabel te laten gaan, maar ja... Wel is er samenwerking. De NOS heeft haar eigen programma's zoals het al eerder genoemde *Tambu*. Antillianen in den vreemde zijn juist heel erg geïnteresseerd in wat er in de Antillen gebeurt. Maar de binnenlandse omroepen hebben maar weinig programma's gericht op allochtonen. Zo ook de televisie. Ze zijn er wel, maar weinig en verzorgd door mini-omroepen zoals RVU(Radio Volks Universiteit) of op zodanige tijdstippen dat bijna niemand kan kijken. Daarom scoren die programma's heel laag, 50.000 kijkers is al heel wat. Nederland is niet geïnteresseeerd in de Antillen. Nog wel een beetje in Suriname, het land met Bouterse. Dat wordt nog gezien als een curiositeit.'

VAKANTIE

Nu zijn de verkiezingen voorbij en U hebt vakantie. Die brengt u door op Curacao? 'Ik heb alle vakantiedagen van vorig jaar en

Vervolg op pag. 5

Suikerziekte of diabetis

DE OFFICIELE NAAM voor suikerziekte is diabetes mellitus. Het woord diabetes mellitus is afkomstig uit het Grieks. Diabetes betekent letterlijk waterhevel en Mellitus honingzoet. Men komt aan deze benaming omdat bij ontregelde diabetes de urine echt zoet smaakt en ruikt. De directe oorzaak van de suikerziekte is het tekort aan insuline in het lichaam. Wanneer dit tekort zeer ernstig is heeft de patiënt insuline van buitenaf nodig om in leven te blijven. Suikerziekte wordt gekenmerkt door hyperglycaemie (=een te hoog suikergehalte in het bloed). Te hoge bloedsuikers kunnen klachten geven als dorst, veel plassen en vermoeidheid. Bij de behandeling van diabetes Mellitus speelt het diabetesdiëet nog steeds een hele belangrijke rol. Het type dieet verschilt per verschillende typen diabeten.

Waarom is het bloedsuikergehalte te hoog?
Er zijn 2 typen diabeten. Er wordt er onderscheid gemaakt door de typen onder te verdelen in type I en type II diabeten. Type II diabeten zijn diabeten die te zwaar zijn en waarbij de pancreas (=alvleesklier) wel insuline maakt maar niet genoeg om de suikers in het bloed op peil te houden. Deze diabeten worden ook wel 'overgewichtige diabeten' genoemd. Hoe zwaarder men is, des te meer insuline de pancreas moet maken. De pancreas kan bij overgewicht niet meer voldoen aan de vraag naar insuline. Men krijgt dan een dieet met als doel afvallen. Wanneer de bloedsuikers dan nog onvoldoende dalen, krijgt u daarnaast nog tabletten (of insuline). Deze tabletten stimuleren de pancreas tot het maken van meer insuline. Het is belangrijk om geen maaltijden over te slaan en de koolhydraten regelmatig over de dag te verdelen. Bij type II diabeten die geen overgewicht hebben is de belangrijkste regel in het dieet de 'losse' suiker te vermijden.

Bij de type I diabeet hoeft men geen overgewicht te hebben maar de pancreas maakt geen of onvoldoende insuline om de bloedsuikers te laten dalen. Men heeft dan van buitenaf insuline nodig om in leven te blijven. Er wordt dan gesproken van insuline afhankelijke diabeten. Naast de behandeling met insuline krijgt men ook nog een dieet wat van ontzettend belangrijk is. Het doel van het dieet is om de koolhydraten regelmatig over de dag te verdelen. Het is belangrijk om geen maaltijden over te slaan, omdat men dan een laag bloedsuikergehalte kan krijgen en ook niet meer produkten te eten, die koolhydraten bevatten, dan dat er op de dieet lijst staan.

HYPO

Men spreekt van een hypoglycaemie wanneer de bloedsuikers in het bloed te laag zijn. Een hypo kan veroorzaakt worden doordat men niet gegeten heeft of teveel insuline heeft ingespoten. De symptomen die bij een hypo voorkomen zijn: moeheid hoofdpijn, een wisselend humeur, bleekheid, honger, beven, zweten, slecht zien, duizeligheid. Wat men moet doen bij een hypo is suikerwater drinken, wat eten een boterham bijvoorbeeld en daarna de arts raadplegen.

Men spreekt van een hyperglyaemie wanneer de bloedsuikers te hoog zijn. De hoge bloedsuikers worden veroorzaakt doordat men het dieet niet goed heeft gevolgd of de hoeveelheid insuline niet genoeg is of de tabletten niet goed meer werken. De symptomen die bij een hyper voorkomen zijn: slaperigheid, moeheid, droge tong, vaak plassen en dorst. Het is goed om de arts dan te waarschuwen en met uw dietist uw dieet aan te passen.

Complicaties bij diabetes Mellitus.
De complicaties die voorkomen ten gevolge van de hyperglyaemie zijn vrij specifiek voor diabetes patiënten. Dit zijn beschadigingen aan de ogen, nieren en

door Olivia Wong Loi Singh

zenuwen. Behalve deze beschadigingen treedt er veel vaker verschijnselen van artheriosclerose (=verharding van de slagaders waardoor de ader zijn elasticiteit verliest) op.

Artherosclerose wordt bevordert door overmatig alcohol gebruik, overvoeding en teveel verzadigde vetten.

VETTEN

Verhoogde concentraties van cholesterol in het bloedplasma komen veel vaker voor bij diabeten dan bij anderen. Cholesterol zet zich af tegen de wanden van bloedvaten. Door het verharden van de vaatwand verslechteren de wanden van de bloedvaten en genezen wondjes niet zo snel bij diabeten. In de voeding zal naar een reductie van de verzadigde vetten moeten worden gestreefd. Bij het type II diabetesdieet gebeurt dit automatisch al omdat de hoeveelheid calorieën worden verminderd. De verzadigde vetten moeten worden vervangen door meervoudig onverzadigde vetten.

Verzadigde vetten komen voor in dierlijke vetten zoals dierlijke margarines, vlees, melk, kaas. Meervoudig onverzadigde vetten komen voor in plantaardige vetten zoals plantaardige margarines.

Bij het diabetes dieet wordt gelet op de hoeveelheid koolhydraten (suikers) in de voeding. Gezonde voeding bestaat niet alleen uit koolhydraten. Voor een gezonde voeding hebben we ook eiwitten, vetten, vitamines en mineralen nodig. Een diabeet moet daar net als ieder ander rekening mee houden. Onder een gezonde voeding verstaan we het volgende:
* gevarieerd en regelmatig eten; sla bijvoorbeeld het ontbijt niet over.
* matig zijn met vet en zorgen voor voldoende linolzuur. Linolzuur komt o.a. voor in: dieetmargarines, sommige soorten halvarine en zonnebloemolie.
* beperken van cholesterol.
* voldoende voedingsvezel gebruiken. Voedingsvezel komt o.a. voor in bruin-, volkorenbrood, fruit, groente, meusli, peulvruchten.
dukten waar suiker aan is toegevoegd.
* zuinig zijn met zout.
* in een gezonde voeding moet alcohol beperkt zijn, soms wordt alcohol door de arts verboden.

KOOLHYDRATEN

Koolhydraten (=zetmeel en suiker) hebben een grote invloed op het bloedsuikergehalte, ze verhogen namelijk het bloedsuikergehalte. Het is daarom belangrijk om de koolhydraten over de dag te verdelen. Koolhydraten,

VOEDING:
EEN BELANGRIJKE ROL

komen o.a. voor in:
- aardappelen, rijst, peulvruchten, deegwaren, brood, bloem (zetmeel);
- melk, karnemelk, yoghurt (melksuiker);
- fruit, vruchtensap (vruchtensuiker);
- frisdrank, koekjes, snoep, suiker.

Suiker uit de suikerpot en toegevoegde suikers in bijvoorbeeld snoep, koek, gebak, vla en frisdrank dienen vermeden te worden.

De meeste soorten groente bevatten niet zoveel koolhydraten een portie groente wil zeggen $^{1}/_{3}$ deel van bord gevuld met groente. Doperwten, mais, schorseneren en uien bevatten veel koolhydraten. Neem van deze soort een halve portie.

Bladgroenten zoals spinazie en andijvie bevatten weinig koolhydraten en mogen licht gebonden worden. Een schaaltje rauwkost zonder olie of mayonaise kan extra gebruikt worden. Peulvruchten zoals bruine bonen, capucijners worden niet tot de groenten soorten gerekend. Peulvruchten kunnen gegeten worden in plaats van rijst of aardappelen.

Onder 1 portie fruit wordt verstaan:
- 1 appel, peer, sinaasappel, grapefruit, perzik, kleine mango;
- 2 mandarijnen;
- 3 pruimen;
- 2 eetlepels gedroogd fruit zoals krenten, rozijnen;
- een schaaltje kersen, papaja gesneden in blokjes;
- $^{1}/_{2}$ bacoba.

Bij gebruik van melk is het beter om de halfvolle of de magere produkten te gebruiken in plaats van de volle produkten. In plaats van halfvolle of magere produkten kan ook karnemelk, magere yoghurt en magere kwark gebruikt worden. Drinkyoghurt, vruchtenyoghurt en vruchtenkwark bevatten veel toegevoegde suiker.

Het is beter om bijvoorkeur 40+ kaas te gebruiken en magere smeerkaas omdat deze minder vet bevatten. En het is beter om bij voorkeur magere vleessoorten magere vleeswaren b.v. achterham, rookvlees, rosbief, magere rollade en magere vissoorten te gebruiken (b.v. kabeljouw, tong).

EXTRA'S

Het is prettig om af en toe iets extra's te kunnen gebruiken. Onderstaande produkten bevatten geen of erg weinig koolhydraten en energie. Deze produkten kunt u vrij gebruiken. Dat wil zeggen dat u deze extra kunt nemen:
- thee en koffie zonder suiker;
- 1 schijf watermeloen;
- ontvette bouillon;
- (mineraal) water;
- suikervrije frisdranken zoals diet pepsi, diet pop etc;
- een schaaltje rauwkost zonder olie of mayonaise en;
- zure augurken en uitjes.

Veel diabeten kunnen de zoete smaak van suiker slecht missen. Er is dus een vraag naar een vervangingsmiddel van sacharose en glucose. Deze worden dan ook verwerkt in de produkten voor diabetici o.a. in suikervrije chocolaadjes. Er zijn 2 soorten vervangingsmiddelen, de caloriehoudende en de kunstmatige zonder calorieën. Tot de eerste soort behoren o.a. sorbitol die zeer langzaam in de darm worden geabsorbeerd. Door hun langzame absorbtie veroorzaken ze nauwelijks stijging van de bloedsuikerspiegel. Na absorbtie worden ze omgezet in glucose en glycogeen: ze leveren dus wel calorieën. Hoeveelheden van 20 - 40 gram per dag leiden tot diarree doordat de absorptie dan tekort schiet.

ALCOHOL

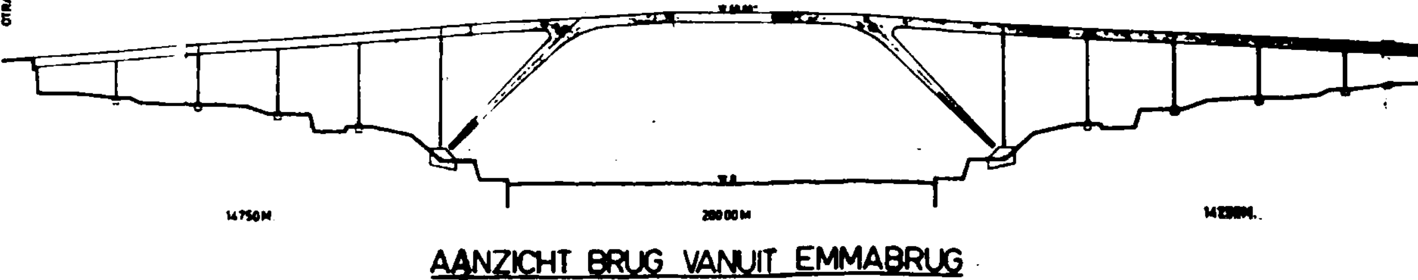
Alcohol heeft drie effecten die van belang zijn voor diabeten. In de eerste plaats bevat alcohol calorieën. Dit betekent dat er voor alcohol geen plaats is in de voeding van de diabeet die moet vermageren. Dit geldt des te sterker voor de vele alcoholische dranken, zoals bier, die veel koolhydraten heeft. De niet overgewichtige diabeet, die alcohol gebruikt moet rekening houden met de calorische waarde ervan en die betrekken in het dieet.

In de tweede plaats kan alcohol hypo's veroorzaken of verergeren. Alcohol heeft ten derde invloed op het vetmetabolisme. Het geeft een verhoging van het vet gehalte in het bloed. Bij gebruik van alcohol moet dit niet op de lege maag, liefst bij het eten. Alcohol mag niet gebruikt worden als iemand last heeft van hyperlipidemie.

Voor meer informatie over deze rubriek tel.: 54530.

Studeren dicht bij huis

Bouwkunde/civiele techniek

AANZICHT BRUG VANUIT EMMABRUG

= door Pedro Casimiri =

EEN BOUWKUNDIGE houdt zich bezig met de bouw, het beheer en de inrichting van woon- en werkruimten. De studie civiele techniek richt zich op het ontwerpen, bouwen en beheren van grootschalige, infrastructurele projecten, zoals bruggen, autowegen, rioleringen en zuiveringsinstallaties. Het vakgebied van beide richtingen is veelomvattend. Dat is dan ook de reden dat deze studie aan de UNA 5 jaar duurt in plaats van 4. Er zijn verschillende afstudeerrichtingen. Bij bouwkunde kan gekozen worden uit architectuur, bouwtechniek en bouwfysica. Bij civiele techniek kan men kiezen uit natte en droge differentiaties zoals havens, stranden, verkeer/vervoer, wegen en constructies.

Onderwerpen waarop men reeds is afgestudeerd, zijn: een ontwerp van een ferry terminal, een nieuw ontwerp voor de luchthaven op Hato, een toeristisch project op Banda Abao, een fietspadenplan en de aanleg van stranden en boulevard op Marie Pompoen.

Tijdens de studie krijgt men ook met onderzoek te maken. Daarbij wordt men, tegen betaling, als assistent ingezet bij onderzoeksprojecten ten behoeve van het bedrijfsleven.

Tot de afdeling Bouwkunde en Civiele Techniek kunnen worden toegelaten afgestudeerden van HAVO/VWO met wiskunde en natuurkunde in het pakket. Afgestudeerden van de MTS met een HBO-pakket zijn ook welkom. Na afloop van de studie mag men de titel 'Bachelor Technische Wetenschappen' voeren. Deze titel is vergelijkbaar met de Amerikaanse titel B.Sc. en de Nederlandse ing.titel. Afgestudeerden van de richting bouwkunde en civiele techniek kunnen na afloop van de studie doorstuderen. Er zijn mogelijkheden voor een vervolgstudie aan een Technische Universiteit in Nederland terwijl men ook toegang kan krijgen tot Amerikaanse universiteiten.

Tot de onderdelen van de studie behoort een stage welke in het buitenland doorgebracht wordt. In principe is dat Nederland. Er zijn echter, in incidentele gevallen ook mogelijkheden in andere landen. De UNA-folder waarschuwt 'voor de grote vrijheid die je opeens krijgt, maar .... velen kunnen de luxe niet aan en het aantal drop outs is dan ook schrikbarend'.

MOGELIJKHEDEN

De afgestudeerde van de richting bouwkunde en civiele techniek kan in vele uiteenlopende sectoren werk vinden. Zowel in het particuliere bedrijfsleven als bij de overheid. Bij particuliere bedrijven valt te denken aan aannemersbedrijven, architecten en projectontwikkelaars.

Onderwijs anders bekeken

'In den beginne was er...'

= door Elisabeth Hollander =

'IN DEN BEGINNE WAS er opvoeding', heet he spraakmakende boek van de bekende Duitse psycho analytica Alice Miller, dat in het Nederlands inmid dels aan zijn achtste druk toe is. De kern van haa filosofie is dat wat een kind in zijn vroegste leven jaren meemaakt, terug kan slaan op de maatschappi als geheel.

Het meest voorkomende misverstand bij ouders i namelijk, dat zij ouders menen te worden op he moment dat zij een kind krijgen. Dat is even absur als denken dat je een musicus wordt wanneer je ee piano koopt. Biologisch gezien heb je natuurlijk he leven geschonken aan een nieuw mensje, maar da geeft je nog niet het recht op de titel 'ouder'.

Het kind dat je op de wereld hebt gezet weegt laten we zeggen acht pond. Zes pond daarvan is water, de rest bestaat uit een handjevol koolstof, kalk, stikstof, zwavel, fosfor, kalium en ijzer. Je hebt het leven geschonken aan zes pond water en twee pond stof. Maar daarin vervat bevindt zich wel de enorme potentie om te voelen en te onderzoeken; om te lijden, om te verlangen, om blij te zijn, om lief te hebben, om vertrouwen te schenken en te haten; om te geloven, te twijfelen, te koesteren of om af te stoten.

Met zijn geest zal deze nieuwe mens alles kunnen omvatten: heelal, oceanen, bergen en afgronden. En voor een gelovig mens wordt dit alles ten diepste gedragen door de ziel, die eeuwigheidswaarde heeft.
- En de vader zegt: Ik wil dat het later.....
- En de moeder denkt: Dit kind moet later.....
en ze zoeken naar voorbeelden hoe het kind moet worden: een sportheid, een artiest, een geleerde, een politieus.
En dan begint de opvoeding, dan pas gaan ze ouders worden! Wat voor *soort* ouders ze zullen worden hangt voor een groot gedeelte af van de vraag waarom het kind op de wereld is gezet!

GROOT VERSCHIL

Het maakt een groot verschil of men:
- Zich bewust was van de diepere betekenis van 'het geven van leven', wat per definitie wil zeggen: 'Ik wil dat jij er bent! Jij mag er zijn, niet voor mij maar voor jezelf. Jij mag jezelf zijn als voorman of als arbeider; als generaal of als gewoon soldaat. Ik zal er zijn voor jou!'
- Of dat men een kind op de wereld zet om een leegte te vullen in het eigen leven. Immers dan is het kind er voor jou en zal het op de eerste plaats aan jouw emotionele en sociale behoeften moeten voldoen.
- Nog dubieuzer wordt het ouderschap als het kind verwekt wordt om de viriliteit van de ouders te bewijzen. Het simpele feit dat het kind bestaat vormt dan het levende bewijs. Case closed! Who is next! Een opvatting die nog al te veel mannen in onze gemeenschap in praktijk proberen te brengen.
- En wat te denken van de jonge vrouw, die het krijgen van een kind ziet als de enige manier om aan ee geregeld inkomen te kom in de vorm van ondersta en tegelijkertijd haar lev zin en inhoud te geve Immers:
* Haar vader heeft no naar haar omgekeken.
* Op school heeft ze alle maar te horen gekregen 'ku no ta sirbi', dus over indru wekkende diplom beschikt ze niet.
* Leuk werk is dan moeili te krijgen.
* Maar een kind krijgen k ze wel en als de overhe daar dan fondsen voor beschi baar stelt en het moede schap door de gemeensch als een grote waarde wo aangereikt, terwijl het éé ouder-gezin de enige gezin structuur is die ze kent, d is het, van haar standpu uit gezien, volkomen logis dat het kind er komt.

Jammer genoeg wel o 'all the wrong reasons'! D kind zal dan ook nooit staat kunnen zijn om te v doen aan de al te hoge v wachtingen die ten onrech aan zijn komst verbond werden.

Te laat komt men er ach dat ouders gerechtigde a spraken hebben op hun ki omdat zij dit kind het lev gegeven hebben, maar d een kind om diezelfde re ook gerechtigde aanspra heeft op zijn ouders. En een kind niet krijgt waar recht op heeft, dan is het zijn beurt gerechtigd w trouwen te hebben.

Een wantrouwen dat niet beperkt tot de oud zelf, maar gericht is alle volwassenen waar het kind in aanraking ko Deze kinderen present de door de ouders niet b aalde rekening aan ande

Dit nu is de kern van problemen binnen het he daagse onderwijs. Iedere leveren leerkrachten slag de achtergronden van leerlingen en zeer tegen zin en met het typische gevoel dat idealistische k kers in het onder hebben, voelen ze hun l lingen tussen hun vin wegglippen.

Want 'in den beginne er opdoeding' en het b ligt thuis! Dit doet me al denken aan de metselaar eens een muur voor me p terde en heel slecht pleis werk afleverde, grof, vol scheurtjes en oneffenhe Toen ik daar een opmer over maakte keek hij trouwhartig aan en zei: ta nada señora, e ferfdó dreché!'

Kook mee met May

DEZE WEEK en simpel recept voor een lekker to broodpudding. U heeft hiervoor nodig:
2 cups warme melk;
4 cups brokjes oud brood zonder korst;
1/2 cup rozijnen
1/2 cup bruine suiker
1 theelepel kaneel
1/4 theelepel zout
1/4 cup gesmolten boter
2 losgeklopte eieren
naar keuze 2 eetlepels rum.

U doet de brokjes brood in een flinke kom en giet de war melk over het brood. Alles goed mengen en laten afkoelen Vervolgens de rozijnen, suiker, kaneel, het zout en gesmolten boter toevoegen. Dan de losgeklopte eieren en U wilt de rum. Het broodmengsel in een beboterde bro vorm en in een tot 350 gr.F. voorverwarmde oven plusmin 80 minuten bruin gaar laten bakken.

Eet smakelijk,

MAY

linda

linda tin un saya nobo
tur na kanchi ku payèt
ora linda kana bromá
e ta keda masha prèt

rikilin rikilai
ata linda ta bai
ku su kurpa dorná
tur na seda jombrá

rikilin rikilai
ata linda ta bai
e ta yanga ku smak
pa nos tur keda wak

Aardige rijmpjes voor kinderen

Rima pa mucha: debuut van Bernadette Halabi

bum brukudum
pedrite a yega
bam brakadam
pedrite a bai

= door Carel de Haseth =

BOVENSTAANDE REGELS vormen het eerste couplet van *Pedrito*, één van de twintig gedichtjes uit de bundel RIMA PA MUCHA, waarmee Bernadette Heiligers in januari van dit jaar debuteerde als schrijfster van jeugdliteratuur.

In elk van de gedichtjes uit de bundel wordt de een of andere gebeurtenis (een soort petite histoire, zou men kunnen zeggen) beschreven, een bepaalde situatie getekend of een gevoelservaring uit de wereld van een kleuter geschetst. Onderwerpen, die ter sprake komen zijn onder meer de oma, een enge spin, het bakken van zandtaarten, een muisje, een nest jonge hondjes, een poppenschool, een feest, enz.

De taal waarin de gedichten geschreven zijn, is afgestemd op het kind. Korte regels en de eenvoudige woorden maken dat de tekst heel direkt over komt en goed te volgen is:
mi ke bishita mi wela
mi tin dia sin mir'é.
Daarnaast maakt Bernadette Heiligers ook gebruik van wat men zou kunnen noemen geluidseffekten (zoals in het aan het begin van dit artikel aangehaalde fragment) en een soort emotionele beeldassociaties, die ongetwijfeld ertoe bijdragen de kleine luisteraars in spanning te houden:
raton chikitu
di ai
pushi a yega
bora bai.
Het aanvullend gebruik van rijm en ritme tenslotte maakt dat de gedichten makkelijk uit het hoofd te leren zijn:
rei di kralchi,
den kabei
dos na banda
un meimei.
Het Papiamentu waar de schrijfster zich van bedient, is mooi en helder, al zijn er in de spelling hier en daar inkonsekwenties. Het gaat hier met name om het gebruik van de apostrof bij werkwoordsvormen. In *Plaza* bijv. is *kom'é* korrekt (immers: van *kome e*), maar moet *parti'é* als *partié* worden geschreven (het werkwoord is *parti* en er is dus geen letter weggevallen).

Maar taalgebruik, ritme, rijm en dat soort zaken zijn enkel hulpmiddelen. Belangrijker is de inhoud van het gepresenteerde. Bernadette Heiligers weet binnen het toch wel zeer beperkte kader van een kinderrijmpje niet alleen de aandacht van het kind te trekken, maar meestal ook een boodschap te brengen of uiting te geven aan gevoelens, die kinderen aanspreken. Uit verschillende gedichten is duidelijk te merken dat zij zich werkelijk heeft ingeleefd in de wereld van het kind en dat zij plezier heeft beleefd aan het schrijven van de versjes. Wat zij beschrijft komt zo als het ware ook tot leven.

De vormgeving van RIMA PA MUCHA is door Frans Heiligers professioneel verzorgd. De bundel zelf is van een royaal formaat met een eenvoudig maar kleurrijk omslag van Rob Vandelaar. De tekst is ruim gezet in grote schreefloze letters, die het lezen zeker vergemakkelijken.

Elk gedicht apart is, samen met een sprekende illustratie van de hand van Ruth Zefrin, op de rechterpagina in één kader gevat; de linkerpagina is telkens leeg. Bernadette Heiligers heeft bewust voor deze wat afwijkende vorm gekozen. Het was haar namelijk opgevallen dat de aandacht van kinderen vooral getrokken wordt door de tekening en dat zij dan vragen, om de tekening voor te lezen, zonder te beseffen dat juist de gedrukte tekst de boodschap bevat. Door tekst en tekening samen te voegen krijgt het kind het gevoel dat de tekening aan hem wordt voorgelezen.

Al met al is RIMA PA MUCHA een geslaagde bundel, waaruit men met plezier zijn kind kan voorlezen en waaraan — en dat is natuurlijk belangrijker! — het kind ongetwijfeld plezier zal beleven.

Bernadette Heiligers RIMA PA MUCHA. Verkrijgbaar in de lokale boekhandel.

Jos de Roo:

vervolg van pag. 3

nu opgespaard. Ik vind het leuk om hier wat te blijven hangen. Het bloed kruipt nu eenmaal waar het niet gaan kan. Ik ga ook twee lezingen houden op de UNA. Eentje heb ik pas ook in Groningen gehouden. Daar had de Universiteit een symposium over Cola Debrot georganiseerd.

Dat is een hele leuke tendens. Op de Universiteit van Groningen ontstaat wel belangstelling voor Antilliaanse literatuur, maar die tendens gaat volledig van de studenten uit. Die kiezen het bijvoorbeeld als doctoraalstudie. Dat wordt hun dan ontraden door docenten, maar ze houden vol. Laatst waren er ook twee studentes uit Amsterdam. Die wilden per se de moderne Antilliaanse literatuur als onderwerp [illegible]. Dat kon uiteindelijk met de docent voor [illegible] literatuur [illegible]. Die had zelf een [illegible] geschreven [illegible] als onderwerp. [illegible] was [illegible] geïnteresseerd in [illegible].

In Groningen bestaat een leuk studieblok: Literatuur en Communicatie. Daar krijgen studenten de opdracht literatuur voor het voetlicht te brengen. Ze organiseren tentoonstellingen, lezingen e.d. Nu was er een groepje dat iets over de Antillen wilde doen. Via een docent die wist dat Jaap Oversteegen bezig is met een biografie over Cola Debrot kwamen ze terecht bij de figuur Cola Debrot. De belangstelling van studenten voor de Antilliaanse literatuur is natuurlijk ook sterk aangewakkerd door de nominatie voor de AKO-prijs van Tip Marugg. Dat heeft de Antillen echt in the picture gebracht.'

Waarover gaan de twee lezingen aan de UNA ? 'De lezing over Cola Debrot gaat over de novelle *'De Vervolgden'*, waarin naar mijn mening Debrot het begin van het creoliseringsproces beschrijft. De Spanjaarden gaan onder invloed van de indianen anders denken en handelen en vice versa de indianen [illegible]. De tweede lezing die ik op de UNA zal houden gaat over het beeld van de makamba in de romans van Boeli van Leeuwen, Tip Marugg en Frank Martinus Arion. Daar heb ik een stuk over geschreven op verzoek van Maritza Eustatia. Die drie schrijvers hebben totaal verschillende visies op de makamba. Boeli van Leeuwen maakt onderscheid tussen makamba's en geestelijken. Geestelijken zijn nog wel te pruimen, al hebben ze bijna allemaal een onveranderlijk boerenuiterlijk, maar andere makamba's zijn bij hem niet te pruimen, en met name niet de kunstenaars. Tip Marugg bekijkt ze als individu. Zijn het mensen die hem iets te zeggen hebben, die zijn horizon verruimen, zijn ze prima, maar anders zijn het nietszeggende domme figuren. Bij Frank Martinus Arion hangt het van de sociale klasse af. De lagere sociale klasse is sympathiek, de hogere sociale klasse niet. Met name de koningin is zeer antipathiek. Opvallend is de overeenkomst dat geen enkele makamba een grote rol speelt. Als je al een standbeeld voor de makamba in de literatuur zou moeten oprichten is het een standbeeld van een frater die met zijn ene hand de maat slaat van het Wilhelmus en met de andere hand zijn [illegible] optrekt voor een trap tegen een voetbal. Maar dat standbeeld moet wel staan op een heel groot, heel leeg plein. Het lijkt zo ontzettend voor de hand te liggen. Allerlei makamba's lezen die boeken, zijn zeer geïnteresseerd in Antilliaanse literatuur, schrijven erover, en toch is dit nog nooit als onderwerp genomen. Toen ik Maritza zei dat ik hierover zou schrijven zei ze: 'Oei, dat is een gevaarlijk onderwerp.' Maar een leven zonder gevaar is eigenlijk geen leven. Ik ben ontzettend benieuwd wat ze straks daarover zullen zeggen. De lezing is heel *factual* met veel citaten.'

Het verslag van de lezingen stond gisteren en vorige week in de Amigoe. De Roo heeft het 'overleefd'.

Half Nederland onderwater in jeugdboek Evert Hartman

[illegible]ING VAN dijken, verstopping van water[illegible], wanhopige pogingen van [illegible] te redden, alles in [illegible] combinatie van [illegible] half Nederland onder [illegible]. De kustlijn loopt van Groningen via Gorkum [illegible] de nieuwe jeugdroman van Evert Hartman [illegible].

[illegible]

[illegible] bestaan niet meer. Het snelverkeer-systeem sluit verkeersdoden uit, geld stelen is nagenoeg onmogelijk, afval wordt voor honderd procent hergebruikt en de natuur krijgt voorrang boven alles.

HARD MAAR WAAR

Een wereld vol welvaart en comfort, waarin [illegible] genetische manipulatie, de grenzen van het ethische [illegible] niet [illegible] zijn en bepaalde [illegible] in een kolonie worden ondergebracht. Het lijkt hard, maar [illegible] als Hartman [illegible] op de uitvoering van [illegible] nu en bijvoorbeeld de [illegible] verzekeringsmaatschappijen [illegible] die ongewoonlijk [illegible] zijn.

Hij geeft aan, dat zijn nieuwste jeugdroman, evenals zijn vorige, een boodschap heeft. "Niet te uitdrukkelijk, niet belerend. [illegible] geloof ik niet. [illegible] mensen een boek lezen gaan ze er toch over nadenken".

Naar het vat waaruit hij zijn verhalen giet, haalt Hartman de inspiratie bij de [illegible] bezig. Het gaat vaak om de manier waarop je het schrijft". Herhaaldelijk plaatst de auteur ook leerlingen uit zijn Havo- of VWO-klassen in zijn verhalen. Zoals bijvoorbeeld [illegible] in zijn nieuwste boek. "Zij zat in mijn klas. Een soort natuurramp", lacht Hartman. "Iemand waarbij je tijdens de les denkt 'Griet, houdt nu toch eens [illegible]'. Maar als schrijver kun je zo iemand wel gebruiken".

LEERLINGEN

De leerlingen van het [illegible] College in [illegible] vervullen [illegible] rol bij het totstandkomen van de boeken en wel als critici. Voor een roman naar de drukker gaat, leest de auteur/aardrijkskundeleraar een gedeelte uit zijn werk voor. "Even proberen of het aanslaat en of het onderwerp hen "aanspreekt"", legt Hartman uit.

Hartman ontving voor zijn eerste jeugdboek 'Oorlog zonder vrienden' in 1980 de Europese jeugdboekenprijs voor actuele literatuur. In 1987 werd "Morgen ben ik beter" bekroond door de Nederlandse kinderjury 1988. Hij is tevens een van de genomineerden voor de Publieksprijs 1991.

Nieuwste houdt mij tegen[illegible] van de vorige jeugdboeken van Hartman uitgegeven door Lemniscaat.

De stijve pootjes van Pinkie

'ARME Opa konijn', dacht Pinkie, 'Met zijn oude, stijve pootjes kan hij niet meer zo ver lopen. En geen dier, dat er aan denkt hem eens te bezoeken. Ik ben blij, dat ik net even bij hem langs ben gegaan'. En hij was zo diep in gedachten, dat hij pardoes over de staart van een hagedisje struikelde.

'Hé zeg, wat mankeert jou!' riep het hagedisje. 'Oh, neem me niet kwalijk', zei Pinkie, 'Ik liep er aan te denken, hoe erg het is om eenzaam te zijn, als niemand je komt bezoeken. En je pootjes oud en stijf zijn geworden, zodat je thuis moet blijven. Er moet iets aan gedaan worden'.

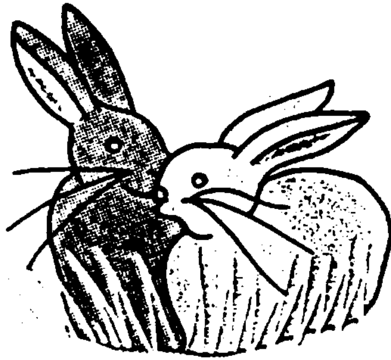
'Hela, wat is er met jou aan de hand?' vroeg een muisje even later aan het hagedisje, 'Je kijkt zo raar'. 'Het is Pinkie', zuchtte het hagedisje. 'Hij kwam net langs en zei, dat hij eenzaam was'. 'Pinkie? Eenzaam?' vroeg het muisje verbaasd. 'Ja', knikte zijn vriendje, 'En zijn pootjes zijn oud en stijf geworden.

Nu kan hij nooit meer verstoppertje of tikkertje met ons spelen'.

'Het is toch niet waar!' krijste een parkietje, dat boven in een cactus alles gehoord had. 'Arme Pinkie, We moeten hem helpen'. 'Maar wat kunnen we doen?' vroeg het muisje. 'We moeten bij hem op bezoek gaan', vond het hagedisje. 'Dan is hij tenminste niet eenzaam meer. De zielepoot kon niet eens meer zijn pootjes opbeuren om over mijn staart heen te stappen'.

En terwijl Pinkie thuis een rooibietje uit de tuin haalde om dat zo gauw mogelijk voor Opa Konijn te brengen, raakte de hele mondi in rep en roer. 'Heb je het al gehoord?' krijsten de parkietjes, 'Pinkie heeft twee stijve pootjes en kan nooit meer lopen!' 'Geef het door, geef het door!' piepten de muisjes, 'Pinkie heeft gevraagd om hem dag en nacht gezelschap te houden, want hij voelt zich eenzaam'. En de hagedisjes vertelden aan iedereen, die het maar horen wilde, dat Pinkie zo oud was geworden, dat hij doorlopend over zijn baard struikelde. Iedereen was het erover eens, dat ze Pinkie geen minuut langer alleen

konden laten.

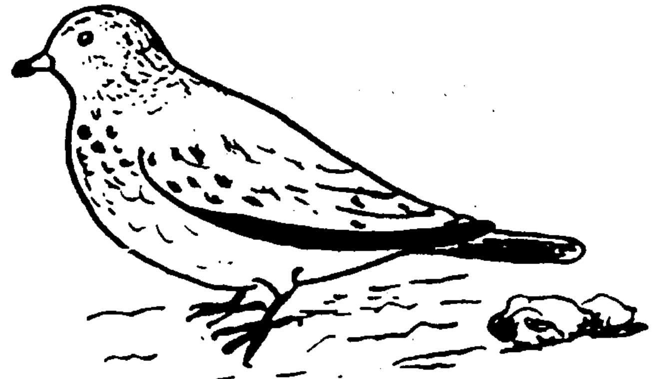
En zo gebeurde het, dat net, toen Pinkie naar Opa konijn wilde gaan, er twee parkietjes op bezoek kwamen. En drie hagedisjes, vier muisjes, zes totolica's, een hele rij mieren en een geitje. 'Wat gezellig', zei hij en besloot dan maar iets later te gaan.

Maar toen de parkietjes en de hagedisjes weg gingen, kwamen er zeven konijntjes voor in de plaats. En de totolica's de muisjes en de mieren waren nog niet weg, of er kwamen vier en twintig muisjes. En het geitje wilde blijven en naast het vijvertje in de tuin slapen. Ze babbelden over de warmte en de regen, die maar niet kwam. Over lekkere worteltjes en droge en veilige nestjes, gevaarlijke jagers en wilde katten.

Totdat Pinkie voorstelde om verstoppertje te spelen. Want met al dat bezoek kon hij toch niet naar Opa konijn. 'Verstoppertje spelen, hoe kan dat nou!' riep een muisje. 'Je pootjes zijn toch te oud en te stijf?' mekkerde het geitje. Verbaasd keek Pinkie naar zijn vriendjes. 'Dat dachten jullie maar', lachte hij toen en sprong en danste en tolde in het rond tot geen dier meer geloofde, dat Pinkies benen oud en stijf waren.

'Ben je dan alleen maar eenzaam?' vroeg het geitje. 'Wel nee', lachte Pinkie, 'Ik heb jullie toch!' Met open bekjes keken de dieren elkaar aan. 'Iemand heeft ons voor de gek gehouden', piepte een muisje. 'Weet je, wat ik denk', zei Pinkie, 'Ik denk, dat het een misverstand is'. 'Kun je dat eten?' vroeg het geitje en keek in het rond naar een misverstand. 'Ik bedoel, dat jullie het niet goed begrepen hebben', legde Pinkie uit. 'Niet ik, maar Opa konijn heeft oude, stijve pootjes en voelt zich eenzaam. Kijk, dit rooibietje heb ik uit de tuin gehaald. Ik wilde het zo gauw mogelijk naar hem toe brengen'.

'Dus eigenlijk moeten we Opa konijn bezoeken', bedacht een muisje pienter. 'Ja ja!' juichte Pinkie, 'Dat is een prachtig idee van je'. En zo zaten er even later vier en twintig muisjes, zeven konijntjes, een geitje en een kaboutertje om het kuiltje van Opa konijn. Ze babbelden over de warme zon en de regen, die maar niet kwam. Over gevaarlijke jagers, honden en wilde katten. En hoe fijn Opa konijn het toch wel vond, dat hij zo veel bezoek kreeg.

En vanaf die dag heeft Opa altijd wel een paar vogels, muisjes, konijntj[es] geitjes of mieren, die eve[n] langs wipten. En dat z[ijn] pootjes oud en stijf war[en] vond hij ook niet meer [zo] erg. Want de een brac[ht] een wortel en de ander ee[n] lekker blaadje voor he[m] mee. En met zo ve[el] bezoek had hij trouwe[ns] niet eens tijd om aan ou[de] pootjes te denken. Zelfs [niet] van hem zelf niet!

NEL DE JON[G]

Puzzel van de week

1		2	■	3	4
	■	5	6		
7	8			■	
9		■	10	11	
■	12	13			■
14			■	15	16
	■	17	18		
19				■	

HORIZONTAAL: 1. Groente; 3. Dominee (afkorting); 5. Luchtstroom uit je mond; 7. Meisjesnaam; 9. Bergplaats; 10. Diertje, dat onder de grond leeft en zandhopen maakt; 12. Laatste woord van een gebed; 14. Spoedig; 15. Derde persoon meervoud; 17. Bloedvat; 19. Deel van je gezicht.

VERTIKAAL: 1. Verblijfsplaats voor dieren; 2. .... de haak slaan; 3. Lidwoord; 4. Dun; 6. Vrouw; 8. Verveleind; 11. Bezittelijk voornaamwoord; 13. Hemellichaam; 14. Zonder verstand; 16. Zeer; 18. De dato (afkorting).

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577; Aruba - Caya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

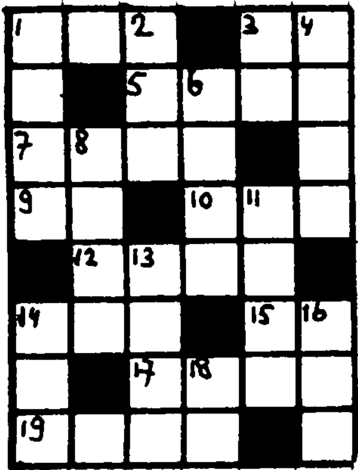
Winnaar van deze week:
Hans Keesenberg.
Hoenderberg 8
Curaçao.

Hij ontvangt een waardebon van f.15,- van Augustinus Boekhandel.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 1. Sop; 3. Dak; 5. Ier; 6. Aal; 8. Arm; 10. Est; 12. Sta; 14. Oma; 15. Nul; 16. Pop.

VERTIKAAL: 1. Sla; 2. Pil; 3. Dra; 4. Kam; 7. Aas; 9. Rat; 10. Een; 11. Tol; 12. Sap; 13. Aap.

OP EEN avond hoorde Edson zijn vader aan zijn moeder vertellen, wat de tuinman allemaal voor zijn werk berekend had. En dat bracht hem op een idee. Een heel goed idee, vond hij zelf. Net als de tuinman maakte hij een mooie rekening en gaf die aan zijn moeder:

Voor het boodschappen doen fl.1,00
Voor het oppassen op kleine Paul fl.1,00
Voor het vegen van de porch fl.1,00
Voor het wassen van de auto fl.1,00
Totaal: fl.4,00

Wat was hij blij, toen hij de volgende morgen vier gulden naast zijn bord vond! Maar 's middags, toen hij uit school kwam, lag er wéér iets naast zijn bord. Ook een rekening.

Verbaasd las hij:

Voor het 12 jaar lang wonen fl.0,00
Voor 12 jaar lang eten en kleren fl.0,00
Voor het verplegen tijdens ziektes fl.0,00
Voor wassen, strijken en naaien fl.0,00
Voor het naar school brengen en halen fl.0,00
Voor het houden van 12 verjaarsfeesten fl.0,00
Totaal: fl.0,00

Zonder iets te zeggen vloog hij haar om de hals. En de vier gulden heeft hij haar terug gegeven.

Romeinse Spelen

Keizer Nero, een van de wreedste Romeinse keizers.

ZOALS ik jullie de vorige keren al verteld heb, waren de eigenlijke Romeinse Spelen gevechten tussen gladiatoren. Maar het kwam ook voor dat men ongewapende mensen tegen wilde dieren liet vechten. Dat deed men dan wel in de ochtenduren, als het theater half leeg was, omdat dan de meeste Romeiner met hun zaken bezig waren. De meeste Romeiner vonden er ook niet zovee aan, omdat het eigenlijl terechtstellingen waren.

De slachtoffers waren eerst slaven, die een zware misdaad hadden begaan of krijgsgevangenen, die men gevaarlijk vond en later de Christenen, die hun geloof niet wilden afzweren.

Maar ook als het theater vol was organiseerde men meer dan de gewone gladiatoren-gevechten. Want na zo veel gevechten begonnen de toeschouwers zich te vervelen. Dus wat deed men? Er werden dan gevechten gehouden tussen dwergen, vrouwen, hele grote groepen gladiatoren tegelijk, of gladiatoren met dichte helmen, zodat ze niets konden zien. Er waren ook gevechten, waarin de gladiatoren niet meer om genade konden vragen. Keizer Augustus had ze verboden, omdat het zo wreed was, maar de latere keizers kon dat niets meer schelen.

Ons lijkt het nu afschuwelijk, dat niemand tegen die wreedheden protesteerde. Maar in die tijd vond men zoiets heel gewoon. De gladiatoren waren slaven en de Romeinen vonden, dat een slaaf geen mens was en dat men er daarom mee kon doen, wat men wilde.

(wordt vervolgd)

Om te kleuren

Wist je dat

ONGEVEER 2800 jaar geleden heeft de blinde Griekse dichter Homerus de avonturen van Odysseus geschreven. Odysseus moest oorlog gaan voeren en het duurde 20 jaar voor hij eindelijk terug kwam. Zijn vrouw Penelope bleef alleen met haar zoontje achter. Na 10 jaar geloofde eigenlijk niemand meer, dat Odysseus nog terug zou komen. En overal vandaan kwamen allerlei mannen, die met Penelope wilden trouwen.

Elke dag weer probeerden ze haar ervan te overtuigen, dat ze met een van hen moest trouwen. Maar Penelope bleef hopen, dat haar man terug zou komen en zei: Ik zal een kleed maken en als dat klaar is, zal ik een van jullie uitkiezen. Ze begon dus aan een kleed, maar elke nacht haalde ze stilletjes weer uit, wat ze overdag gewezen had. Er kwam dus maar geen eind aan. En net toen de mannen toch wel weg ongeduldig werden, kwam Odysseus terug en joeg ze allemaal weg. Toen was het kleed natuurlijk in een wip af!.

****

In Dallas (Amerika) staat een hotel, dat Non Smokers Inr (Niet Rokers Hotel) heet. Als je daar wilt overnachten moet je eerst een verklaring ondertekenen, dat je tijdens je verblijf daar niet zult roken. Rook je toch, dan word je niet alleen op straat gezet, maar moet je ook nog eens 250 dollar betalen om je kamer te reinigen en te ontsmetten.

****

Hoe meer je oplet, hoe minder je met je ogen knippert. Iemand die een boek leest, knippert ongeveer 6 keer per minuut. Iemand die een gesprek voert, doet dat ongeveer 14 keer per minuut. In een auto knippert de bestuurder meer met zijn ogen, als hij op een lange rechte weg rijdt. Minder als hij in een stad met allerlei straten en bochten rijdt. En nog minder, als hij een andere auto inhaalt, terwijl zijn ogen heen en weer gaan van de weg naar de spiegel of de snelheidsmeter.

****

Onze vriendjes

TOEN mijn poes Anja nog klein was (en ik ook), reed ik de hele dag met haar in de poppenwagen rond. Keurig netjes onder het lakentje. Ze vond het heerlijk. Ik weet niet, of het daardoor komt, maar nu wil ze het liefst de hele dag aangehaald worden. En als ze vindt, dat ze te weinig aandacht krijgt, springt ze zo in één keer in je nek.

Er is maar een ding, waar ze echt doodsbang voor is en dat is de stofzuiger. Als mama er alleen maar naar toe loopt, is ze al weg. Ze wil ook nooit naar buiten. Verder dan de porch komt ze niet. En dan alleen nog maar, als een van ons erbij is. Ze hoeft dan maar één geluidje te horen, dat ze niet kent en ze weet niet, hoe snel ze naar binnen moet rennen, de bangerik.

Uit de schoolkrant

DANIEL zit in klas 2b van de Marnixschool en hij heeft een verhaal over een hond en een poes geschreven. Knap, hoor Daniel. Lezen jullie maar eens:

Er was eens een hond die geen baasje had. Hij had zo'n honger. Op een dag zag hij een poes. Ze had ook honger. De hond en de poes gingen in de vuilnisbak kijken, maar nee hoor, niks. Ze gingen slapen en ze droomden dat ze een baasje hadden.

Op een dag zag een man de poes en hij zei: Ik wil ze hebben. En de man pakte ze beet en ze gingen naar huis. De hond mocht ook mee met de man mee. En ze leefden nog lang en gelukkig.

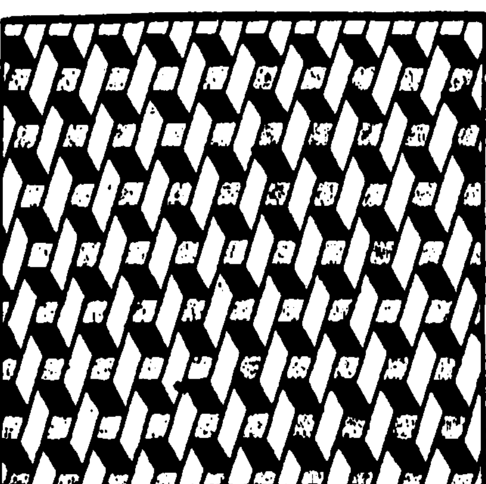
Jantje: Juffrouw, wilt u die hond even aaien?
Dame: Natuurlijk jongen. (aait hem over de kop) Je houdt zeker erg veel van je hond?
Jantje: Het is mijn hond niet. Ik wou alleen maar weten of hij bijt.

Twee muizen hebben [een] olifant gevangen. Om [de] beurt bewaken ze [het] grote beest. Wanneer [de] ene muis op een keer [de] wacht overneemt, is [de] olifant verdwenen.
'Hij is ontsnapt', klaagt [de] ander.
[...] zegt de eerste: 'Leu[ge]naar. Je kauwt nog!'

Wat zie je?

WE hebben allemaal wel eens horen zeggen: zien doet geloven. Maar op deze regel zijn wel degelijk uitzonderingen.

Kijk maar eens naar dit plaatje. Misschien zul je dan de indruk krijgen, dat de getekende blokjes naar beneden toe schuin aflopen. Als dat zo is, kijk dan eens strak naar een van de zwarte vakjes. Dan zul je weer de indruk hebben, dat de blokjes als een trap oplopen. Zien doet geloven komt hier dus niet uit. Als we dat met een geleerde uitdrukking willen zeggen, noemen we dat "optisch bedrog".

Elsje: Ma, kijk eens, [de] aap lijkt precies op o[om] Jan.
Verschrikte moeder: Ho[ud] je mond toch!
Elsje: Waarom? Dat be[est] verstaat het toch niet...

Jansen, die erg veel [van] een borreltje houdt, [zit] bijna de hele dag in [het] café.
Vraag: Wat is het ver[schil] tussen Jansen en [een] kameel?
Een kameel kan een w[eek] lang werken zonder [te] drinken. En Jansen [kan] een week lang drin[ken] zonder te werken.

Een vlieg legt in een zo[mer] wel 30.000 eieren. M[aar] goed, dat zij er niet bij [...]kelt!

Er komt een kip een r[es]taurant binnen: Ober, [een] eierdopje, een lepeltje [en] zout alstublieft. Voor [de] rest zorg ik zelf.

JOERI GAGARIN ging op 12 april 1961, dus alweer dertig jaar geleden als eerste mens de ruimte in. Om 9 uur 's morgens Russische tijd vertrok zijn ruimteschip Wostok vanaf de lanceerbasis Baikonur in Centraal Azië. Na vijftien minuten zei Gagarin zich boven Zuid Amerika te bevinden. Hij seinde: 'De vlucht verloopt normaal. Ik voel me goed.' Korte tijd later meldde hij dat hij Afrika zag liggen en sprak: 'Ik heb geen moeite met de toestand van gewichtsloosheid.' Om tien voor half elf meldde Radio Moskou dat de landing was ingezet. En een half uur later, na één omloop om de aarde en een vlucht van 108 minuten, landde Gagarin veilig op een akker in het westen van de Sovjet Unie. De eerste ruimtevaarder sprak, nadat hij uit zijn nauwe cabine was geklauterd, de historische woorden: 'Wees zo goed de partij, de regering en Nikita Chroesjtjov persoonlijk te melden dat de landing normaal is verlopen. Ik voel mij goed en heb geen letsel opgelopen.'

AMERIKANEN WACHTEN OP 'NEXT STEP IN SPACE'

Joeri Gagarin zorgde in april 1961 voor sensatie

Bemande ruimtevaart na 30 jaar in het slop

Het opzienbarende nieuws van Gagarins vlucht veroorzaakte in de Sovjet Unie een eruptie van geestdrift en nationale trots. En ook buiten Rusland bejubelden miljoenen de onbekende enkeling die de ruimte veroverde, al waren de reacties in de westerse wereld gereserveerd. De Amerikaanse president John F.Kennedy sprak slechts van een 'hoogst indrukwekkend wetenschappelijk succes'. Onderdirecteur Webb van de NASA noemde het een 'prachtige daad'. Met echte 'ruimtevaart'- een vlucht van de ene naar een andere planeet - had Gagarin's reis volgens sceptici echter niets te maken. Hoe dan ook, de Rus heeft maar kort kunnen genieten van zijn historische tocht. Op 27 maart 1968 stortte hij neer tijdens een routine-vlucht met een MIG-15 straaljager.

De duidelijk politieke bijsmaak van het Russisch ruimtesucces, bracht de Amerikanen in grote verlegenheid. Nog op de dag van Gagarins vlucht betoogde Kennedy dat de VS zouden proberen uit te blinken op andere gebieden die van nut konden zijn voor de mensheid. Maar amper zes weken later, op 25 mei 1961, kondigde de Amerikaanse president in het Congres aan dat het land het als een opdracht moest zien om vóór 1970 een man op de maan te laten landen en veilig te laten terugkeren naar de aarde. Het was een gedurfde uitspraak. Immers de eerste lancering van een Amerikaanse raket, in december 1957, eindigde in een drama. De onbemande Vanguard TV3, het antwoord op de Russische Spoetnik die eerder de ruimte was ingegaan, kwam niet hoger dan vijftien centimeter boven grond. Van zijn 78 opvolgers bereikten slechts 43 raketten de ruimte, waar de lading een enorm aantal storingen meldde. Ook de Explorer S-45A, waarvan de lancering nog maar drie dagen voor Kennedy's toespraak plaatsvond, stortte roemloos in zee. Natuurlijk waren er ook Amerikaanse successen te melden. Zo ontdekte Explorer I in 1958 de zogeheten Van Allen-gordels rond de aarde, magnetische gordels die de aarde bescherming bieden tegen deeltjesstraling uit de kosmos. Een chimpansee 'Ham' was even de ruimte in geweest. En niet te vergeten de 'Kikkersprong' van Alan Shephard, een suborbitale ruimtevlucht van vijftien minuten. Maar al bij al was het resultaat van vier jaar Amerikaanse ruimtevaart zo mager dat het bij de publieke opinie heette: 'our rockets always blow up'

BETER

De Sovjet Unie deed het stukken beter. De Spoetnik 1 was in oktober 1957 de eerste kunstmaan in een baan om de aarde. En zijn opvolger, Spoetnik 2, bracht het hondje Laika - het dier verbrandde helaas bij de terugkeer in de dampkring - als eerste levende wezen in de ruimte. De Luna-2 maakte als eerste verkenner een 'harde landing' op de maan. De Spoetnik-5 bewees in augustus 1960 vervolgens dat hondjes ook veilig kunnen terugkeren na een ruimtereis. Vijf maanden later lanceerde de Sovjet Unie de eerste Venus-verkenner. De geslaagde missie van Gagarin maakte een einde aan de laatste twijfels.

Ondanks hun duidelijke voorsprong toonde Moskou echter weinig trek in een race naar de maan. Kennelijk niet in staat het enorme voortstuwingsvermogen te ontwikkelen dat daarvoor nodig is, bouwden de Russen consequent door aan een programma dat bemande ruimtevaart beperkte tot lage banen om de aarde. In de jaren zestig legden zij zich voornamelijk toe op experimenten, rendez-vous-technieken en uithoudingsproeven. Zo maakte kosmonaut Alexei Leonov in maart 1965 als eerste mens een ruimtewandeling rond zijn capsule. In de daaropvolgende vluchten wisselden de Sojoez-4 en -5 van bemanning, trof het drietal Sojoez-6, -7 en -8 elkaar in een ruimte-ontmoeting en bleef de Sojoez-9 liefst achttien dagen in een baan om de aarde.

Vanaf april 1971 legde de Sovjet Unie nog meer nadruk op langdurige aanwezigheid in de ruimte. Het ruimtelab Saljoet-1 werd toen in een baan om de aarde gebracht. De eerste tochten naar het station mislukten door technische problemen. Met de lancering van de Saljoet-3 brak evenwel een periode aan van succesvolle langdurige vluchten. Keer op keer lukte het om kosmonauten twee tot acht maanden te laten doorbrengen in naar westerse maatstaven ouderwetse ruimtelaboratoria.

Dit goed gedirigeerde, systematische programma, met duidelijke doelen op wetenschappelijk en militair terrein, heeft de Sovjet Unie al jaren durende, bijna permanente, aanwezigheid in de ruimte opgeleverd. Ook de nieuwste aanwinst, het in 1986 gelanceerde station Mir, is weinig comfortabel, maar betrouwbaar.

Kennedy's toespraak in het Congres in mei 1961 had succes. De Nasa kreeg de opdracht om de *space gap* zo snel mogelijk te overbruggen. En het werkte. Op 20 februari 1962 bijna een jaar na Gagarin, voltooide John Glenn de eerste ruimtereis die meer inhield dan een bescheiden sprong. Glenn's vlucht verliep niet bepaald vlekkeloos. Zo weigerde zijn hitteschild aanvankelijk. Het succes van de Mercury-Freedom 7 overtuigde de Amerikanen evenwel dat de *space frontier* bereikbaar was, sterker nog: door hen kon worden verlegd.

In een koortsachtig tempo en met een vrijwel onbeperkt budget werkte de NASA aan Kennedy's opdracht. De VS lagen bij afronding van het Mercury-project in 1963 nog steeds een straatlengte achter, maar met het Gemini-programma begon men de kloof te dichten. Net als de Russen oefenden de Amerikanen op rendez-vous-technieken, manoeuvres die essentieel zijn bij het aan- en afkoppelen van een ander ruimtevaartuig. Het Apollo-programma, de laatste stap in de race naar de maan, verliep eveneens in een razend tempo. Na een laatste testvlucht van de Apollo 7, verliet Apollo 8 als eerste bemande ruimteschip zijn baan om de aarde. Met kerstmis 1968 beschreef de capsule tien ronden om de maan. De televisiekijker op aarde kon live meemaken hoe de bemanning het scheppingsverhaal voordroeg. Een half jaar later, in de nacht van 20 op 21 juli 1969 zette Neil Armstrong als eerste mens voet op de stoffige maanbodem. 'One small step for a man, one Giant leap for mankind' stelde Armstrong vast.

Na de succesvolle vlucht van Apollo 11 volgden nog vijf geslaagde missies naar de maan. De vlucht van Apollo 13 mislukte en een handvol andere vluchten ging niet door. In mei 1973 werd het ruimtelaboratorium Skylab gelanceerd. Het station dat bij de lancering beschadigd raakte, kende een kort en ongelukkig leven. In juli 1979, na vijf jaar leegstand, stortte Skylab in een regen van onderdelen terug op aarde.

PROBLEEMKIND

Het Space Shuttle-project dat tien jaar geleden zijn eerste vlucht beleefde, kampt al vanaf de ontwerpfase met grote problemen. Van het oorspronkelijke concept uit 1972, een permanent bemand ruimtestation in combinatie met meermaals bruikbare ruimteveren en soortgelijke vrachtvoertuigen, ontsnapte alleen de Shuttle aan de prullenbak. Maar ook dit wonder van vernuft is nog steeds niet in staat volgens een strak tijdschema te opereren tegen relatief lage kosten. Zeker na de ramp met de Challenger in januari 1986 blijft de Shuttle een onvolgroeid probleemkind, dat technisch maar niet wil gehoorzamen en de budgetten van andere onbemande projecten opsoupeert.

Bij de commerciële lanceringen (satellieten voor telecommunicatie e.d.) voelt de NASA bovendien de concurrentie van goedkopere en meer betrouwbare instellingen als de ESA (European Space Agency) en zelfs de Chinezen. Een illustratie voor de onbetrouwbaarheid van de NASA op dit gebied is de zeer recente mislukking van de lancering van een Japanse satelliet met een Amerikaanse Delta-raket.

En als bemand station voor menselijke experimenten is de Shuttle een ramp. De vluchten van het ruimteveer duren slechts een week, net genoeg om de ergste verschijnselen van ruimteziekte te overwinnen. Ook het ruimtestation Freedom, door president Reagan al in 1984 aangekondigd als 'our next step in space', wil maar niet van de grond komen.

Terwijl de Freedom de Amerikaanse ruimtevaart de richting kan bieden die deze nu nog ontbeert, wordt het project keer op keer neergesabeld door het Congres, dat wijs geworden door de vele budgetoverschrijdingen het mes zelf vast hanteert.

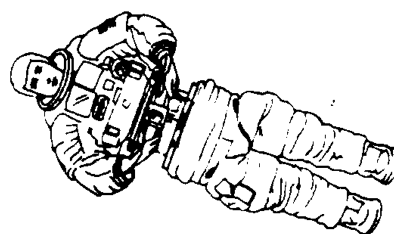
Het Congres liet overigens al eerder doorschemeren dat de Nasa op zoek zou moeten gaan naar doelen op langere termijn, in plaats van 'next steps' uit te denken. Dertig jaar na Joeri Gagarins tocht om de aarde, bevindt de bemande ruimtevaart zich op een tweesprong die om een richtingaanwijzer vraagt. Opmerkelijk genoeg verkeren beide ruimtegrootmachten in een lastig parket. De Sovjet Unie kan bogen op een systematisch, relatief eenvoudig programma van bemande ruimtevaart, dat gericht is op verdere exploitatie van ruimtestations als de Mir. Tegelijkertijd heeft de Sovjet Unie te maken met een economische en politieke neergang van ongekende omvang. De Verenigde Staten verkeren in een andere positie. Terwijl het land zich koestert in politieke en economische stabiliteit, buigt commissie na commissie zich over het 'Hoe nu verder?'

Onveranderlijk baseren deze commissie zich op uitspraken van president Bush bij de viering van de verjaardag van de landing op de maan in 1989. Bush zei toen: 'I am not proposing a ten year plan like Apollo. I'm proposing a long-range continuing commitment. First for the 1990's, Space Station Freedom. And next for the new century- back to the moon. Back to the future. And this time, back to stay. And then- a journey into tomorrow- a journey to another planet, a manned mission to Mars.

MARS

Als nadere uitwerking van deze woorden zal de Synthesis-adviescommissie dezer dagen vier alternatieven presenteren, die alle resulteren in een reis naar Mars rond 2019. Drie van de vier plannen gebruiken de maan als tussenstation. Het eerste plan beschrijft een maanbasis voor wetenschappelijk onderzoek. Het tweede draaiboek ziet meer in een grote nederzetting op de maan, terwijl het derde plan de nadruk legt op mijnbouw met inzet van robots en mensen. Ten vierde zouden de VS ook een sprint-missie naar Mars kunnen sturen, zonder tussenstop op de maan.

Opmerkelijk is dat de Synthesis-groep het ruimtestation Freedom links laat liggen. Volgens het oorspronkelijke plan zou de Freedom dienen als montagewerkplaats en lanceerbasis voor een bemande reis naar Mars. In december vorig jaar kwam een andere groep deskundigen tot soortgelijke ideeën. Maar deze commissie pleit voor een open-ended approach, zodat een missie naar Mars niet gebonden is aan het streefjaar 2019 (de vijftigste verjaardag van de landing op de maan). Naar de mening van de commissie moet een missie naar Mars vergezeld gaan van een 'Mission to the planet Earth'. De laatste zou zich moeten bezighouden met onderzoek van het milieu op aarde. Bovendien blijft de vraag of een bemande reis naar Mars behalve technisch ook medisch mogelijk is. De kosmische straling is daarbij de belangrijkste zorg. En astronauten zullen zeker te lijden hebben van die straling. De Nederlandse vliegarts J.Dambrink noemt de volgende problemen op: Ruimteziekte. In een toestand van microzwaartekracht krijgt de helft van de astronauten verschijnselen van ruimteziekte als desoriëntatie en braken. Deze ziekte is niet te voorkomen, maar verdwijnt na een paar dagen vanzelf. Verstoorde bloedcirculatie: Bevrijd van de invloed van zwaartekracht vloeit 1,5 tot twee liter bloed van het onderlichaam naar de romp, de hals en het hoofd. Een Marsreiziger zal nog weken na zijn terugkeer last hebben van flinke duizelingen door lage bloeddruk. Spierdegeratie is een ernstiger probleem. Op lange ruimtevluchten neemt het volume van het hart aanzienlijk af, soms wel met tien procent. Maar het is niet alleen de hartspier die zwakker wordt. Vooral de spieren in de benen hebben de neiging in massa af te nemen, omdat zij niet langer het gewicht van het lichaam hoeven te dragen. Botontkalking is een nog zorgwekkender gevolg van langdurig verblijf in de ruimte. Als gevolg van verhoogde calciumuitscheiding kan een ruimtevaarder last krijgen van nierstenen. Een

groter gevaar dreigt de Marsreiziger als hij bij terugkeer op aarde na enkele maanden gewichtloosheid door de last van het eigen gewicht zijn broze botten breekt. Maar kosmische straling is het grootste gevaar dat de Marsreiziger bedreigt. Behalve voor 'gewone' kosmische straling die de astronaut met slapeloosheid kan plagen en erger nog hersencellen kunnen beschadigen, moet de ruimtevaarder zich behoeden voor toevallige erupties van de zon die de hoeveelheid zonnestraling (vnl. protonen) tijdelijk verduizendvoudigt.

Joden en Druzen op vlakte van Golan: 'Laat alles maar blijven zoals het is'

IN DE STRALENDE zon zingen de gele Mimosavelden het lied van de lente. Witte en paarse bloemetjes ontluiken aan de pruimenbomen, en in het dal schuifelt een eenzame Druzenherder met zijn schapjes. 'Marchaba', is zijn traditionele groet. Als we hem de weg vragen tikt hij op zijn rechterarm om de richting aan te geven van het volgende dorp. Met zijn stok wijst hij naar boven om de bezoeker de vredeswens mee te geven. En dan is er weer de kilometers lange diepe stilte met de sneeuw op de hoge Hermonberg en de zwarte rotsen, die stout door het lage struikgewas gluren. Meer dan 23 jaar geleden was de Golan Hoogvlakte Syrisch gebied. Het werd tijdens de Zesdaagse Oorlog van 1967 door de Israëlische troepen veroverd. Nu nog liggen hier en daar langs de weg allang verroeste Syrische legertanks. Kapotgebombardeerde bunkers vertellen zwijgend van de dood en de verwoesting die oorlog heet.

Er woonden tot de oorlog ongeveer 50 duizend mensen. Boeren, die leefden van de landbouw op dit vruchtbare land. Bijna allen vluchtten voor het optrekkende Israëlische leger, richting Damascus. Hun ingestorte huizen zijn nu bijna overgroeid door het onkruid. En in de velden om de verlaten dorpjes heen zijn nog de lage muurtjes te zien, die het uit de bergen siepelende water moesten vasthouden voor de gewassen. Alleen de Druzen, ongeveer 10.000 in aantal, bleven. 'We hadden van onze broeders die in Israël op het Carmelgebergte wonen, de boodschap gekregen dat we niet bang behoefden te zijn', vertelt Samir Daboes, de burgemeester van het Druzendorpje Ein Kunya, in het Hermon-berggebied. 'Ik was een jongetje van twaalf jaar toen de Israëlische soldaten ons dorp binnentrokken. Ze deelden snoepjes uit. We kregen een veel beter leven. We hebben de democratie leren kennen en we weten nu ook wat vrijheid is. De Israëli's laten ons met rust. Als U naar de ouderen in ons dorp luistert, hoort U hoe de Syriërs ons mishandelden. Wie tegen het regime protesteerde, liep de kans te worden vermoord. Wij willen nooit meer terug naar het Syrische bestuur.' Samir Daboes is een van de ongeveer duizend Druzen die de Israëlische nationaliteit aannamen, toen Jeruzalem de Golan Hoogvlakte min of meer annexeerde. Trots laat hij zijn in het Hebreeuws geschreven visitekaartje zien. En als een van zijn hulpjes met het dienblad binnenkomt zegt hij: 'Wij hebben van de joden geleerd niet meteen met de koffie klaar te staan, maar de bezoeker eerst te vragen wat hij drinken wil.' Achter zijn bureau heeft hij loyaal de Israëlische vlag op de muur geprikt.

SCHREEUWEN

Nu de oorlog in de Golf voorbij is en Washington besloten heeft daar er in het Midden Oosten een 'nieuwe orde' moet komen, lijkt het erop dat er misschien onderhandelingen gaan komen tussen Israël en Syrië. De toekomst van de Golan Hoogvlakte staat daarbij op het spel. President Hafez el Assad heeft al laten weten dat er van een vredesregeling met Israël alleen maar sprake kan zijn als de Golan Hoogvlakte naar Syrisch beheer terugkeert. Maar Israëls premier Yishak Shamir heeft kortgeleden verklaard: 'De Golan Hoogvlakte is van ons en dat is dat.'

Toch meent Shamir Daboes te weten dat er al geheime contacten tussen de Israëli's en de Syriërs zijn. 'Misschien komt er eindelijk vrede', verzucht hij. 'Dan kan ik eindelijk mijn familieleden, die ik al meer dan twintig jaar niet meer heb gezien, bezoeken. Nu kunnen we alleen vanaf een heuvel, vlakbij de bestandslijn, over een afstand van ongeveer driehonderd meter naar elkaar schreeuwen. We noemen die plek 'heuvel van het geschreeuw'.

Twee maanden nadat Israël de strategisch belangrijke Golan Hoogvlakte op de Syriërs had veroverd, trokken de eerste joodse kolonisten al naar boven om er hun eerste nederzetting te stichten. Het zijn er intussen meer dan dertig, bewoond door ongeveer 11.000 mensen. 'Assad kan wel zo mooi zeggen dat hij de Golan Hoogvlakte terug wil hebben', zegt Michael Landsberg, zoon van een Nederlandse moeder, 'maar daar kan hij naar fluiten. Hij heeft ons indertijd aangevallen en hij heeft de oorlog verloren. Dat is zijn probleem. Wij willen graag de hand in vrede uitsteken, maar meer dan die hand krijgt hij niet.' Michael Landsberg woont in Kiboets Ortal, ongeveer twaalf jaar geleden gesticht door een klein groepje jonge Israëli's. 'We kregen een heuvel toegewezen van de regering', vertelt Irith, een van de stichtsters van Ortal en nu kinderverzorgster voor de inmiddels daar geboren kleuters, 'en we hebben alles hier met eigen handen opgebouwd. Dit gebied was kaal en rotsig. Ik heb niet het gevoel dat ik het van iemand heb afgenomen. Het is nu mijn huis en ik ben niet van plan hier ooit weg te gaan.

PIONIER

Wat ze dan zal doen, als de regering misschien, als prijs voor een eventuele vredesregeling met Syrië toch besluit de joodse nederzettingen te evacueren? 'Dan zal ik huilen, en me bij het besluit neerleggen', zegt ze. 'Maar gisteravond hebben we wel besloten in de komende drie jaar een nieuwe gemeenschappelijke eetzaal te bouwen.'

Haar Nederlandse man, Hans Holleman, die uit Zwolle afkomstig is, denkt meer langs de lijnen van de beroepsmilitair die hij in Nederland was. 'Israël moet verdedigbare grenzen hebben', zegt hij in zijn met vaderlands meubilair ingerichte huiskamer. 'De Golan Hoogvlakte moet van Israël blijven. En daarom hoop ik dat de onderhandelingen niet zullen uitlopen op een territoriale concessie, zoals de Amerikaanse president Bush wil. Wat mij betreft komt het helemaal niet tot praten. Laat alles maar zo blijven.' De vader van drie Hollandse blonde kindertjes, met wie hij nog steeds Nederlands spreekt, werkt nu in de appelboomgaarden. Hij voelt zich pionier, zegt hij, en wat hem betreft is het leven goed. Stoort het hem niet te moeten worden beschermd door de dikke lagen prikkeldraad en het elektronisch bewaakte hek rondom zijn nederzetting? 'Nee', vindt hij, 'het is juist goed dat de Syriërs weten dat wij hier goed beschermd worden.' Vlak bij Ortal ligt de bestandslijn, die onder toezicht van waarnemers van de Verenigde Naties de Israëlische en de Syrische troepen gescheiden moet houden. Iets ten oosten van die bestandslijn ligt de voormalige Syrische stad Kuneitra, eens de hoofdstad van het gebied. De stad ligt al sinds de Zesdaagse Oorlog in puin. Grote borden met 'Verboden toegang'-tekens en veelvuldig langsrijdende legerpatrouilles verhinderden de bezoeker dichterbij te komen, maar door de krachtige verrekijker van een Israëlische soldaat kunnen we even een blik werpen op de spookruïnes. Een souvenir van wat eens was. En misschien wel het zwijgende voorteken van wat er onder druk van Washington weer komen gaat. 'Als dit weer Syrisch grondgebied wordt, ga ik hier weg', zegt Hans Holleman. 'Die lui willen ons de keel afsnijden. Je kunt de Arabieren gewoon niet vertrouwen.'

OPBOUW

Het pionierschap, dat de Israëli's in het begin van hun staatsbestaan dreef, is op de Golan Hoogvlakte nog echt. 'We bouwen alles zelf', zegt de 27-jarige Marianne Katz die anderhalf jaar geleden haar ouders in het Nederlandse Bentveld vaarwel zei om op de Golan Hoogvlakte een nieuw bestaan op te bouwen. 'Ik lever hier mijn deel aan de opbouw van het land', zegt ze tevreden. 'In Nederland was ik verkoopster in een juwelierszaak. Nu snoei ik de bomen in de appelboomgaard. Dit jaar zullen we een fantastische oogst hebben.' Toch maakt ze zich zorgen over de mogelijkheid dat zij en de andere kiboetsleden misschien binnenkort weg moeten. 'Gisteravond hebben we er voor het eerst over vergaderd', zegt ze. 'Iedereen is een beetje bang. De mensen zullen zich wel gaan verzetten. Net zoals de kolonisten in de Sinaï-woestijn, die hun kiboetsim moesten verlaten toen er vrede werd gesloten met Egypte. 'Maar ik', zegt ze, 'zal me er wel bij neerleggen.' De 16.000 Druzen die op de Golan Hoogvlakte wonen leven in harmonie met de joodse kolonisten. Van een Intifada, zoals op de westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook is geen sprake. 'We zijn gewoon vrienden', zegt Marianne, 'en we gaan ook bij elkaar op bezoek.' In verband met het joodse Pesach-feest, dat toevallig dit jaar samenvalt met het christelijke paasfeest, zingt Irtih Holleman met haar peuters liedjes over de uittocht van het joodse volk naar het Bijbelse Beloofde Land. Ook in Hispin, op het zuidelijke gedeelte van de Golan, niet alleen vlakbij de Syrische bestandslijn maar ook zo dicht bij Jordaans grondgebied dat je er de dorpjes -diep beneden- kunt zien liggen, wordt het Pesach-feest voorbereid. Daniël Vorst, ook een, uit Rotterdam afkomstige, Nederlandse kolonist, hoopt daar de feestdagen in zijn nieuwe huis door te brengen, want het huisje in deze religieuze nederzetting, waar hij al veertien jaar woont, wordt met de geboorte van zijn zevende kind wat klein. 'Natuurlijk maken we ons niet op om te vertrekken', zegt hij verbaasd, als hij een stoel pakt in zijn nog lege woonkamer. 'Het zou toch levensgevaarlijk zijn om dit gebied weer terug te geven? Als de Syriërs hun kanonnen hier weer kunnen neerzetten, kunnen ze Haifa bombarderen. En bovendien, de Golan Hoogvlakte is het Bijbelse Gilad-gebied. En Gilad behoort nu eenmaal tot het Bijbelse Beloofde Land. Dat staat in de Torah, de vijf boeken van Mozes.' Maar had Menachem Begin, toen hij als Israëls premier indertijd de vrede met Egypte tekende en daartoe de hele Sinaï-woestijn liet ontruimen, niet een stukje van het Beloofde Land opgegeven?

ADEMBENEMEND

Dat had hij niet zelf gedaan, vond Daniël Vorst. 'Dat is Gods hand geweest. En wat God bedoelt is ons mensen niet altijd duidelijk.' Kon het dan nu niet weer gebeuren dat Gods hand de huidige premier Yitsak Shamir zou leiden voor een vredesregeling met Syrië, waarbij ook Golan Hoogvlakte zou moeten worden afgestaan? 'Mogelijk,' dacht Daniël Vorst wat ongerust. 'En daarom moeten we niet met onze handen over elkaar blijven zitten.' En om premier Shamir en de rest van de wereld duidelijk te maken, dat president Assad er niet over hoeft te denken dat hij ooit weer zal heersen over dit prachtige natuurgebied, bestudeert hij nu al de bijbelteksten die hem in het behoud van de Golan moeten steunen. 'Want in vrede geloven we toch niet', zegt hij. En om echt te kunnen begrijpen, dat zelfs Bush en Baker Israël nooit mogen dwingen het 23 jaar geleden veroverde Syrische gebied ooit weer af te staa[n], moesten we toch vooral eve[n] gaan kijken bij de voorm[a]lige Syrische bunkers, p[...] boven het meer van Galile[a]. Dan konden we zien, ho[e] levensgevaarlijk de prijs zo[u] zijn die Washington d[e] Israëli's vraagt te betalen.

Als men staat op de ple[k] waar het Syrische oorlo[gs]tuig vroeger schoot op d[e] Israëlische nederzetting[en] langs het meer, vraagt me[n] zich af: kan de gehoopte vred[e] hier ooit sterk genoeg zijn?

De grens tussen Syrië en de Hoogvlakte van Golan.

HET MANAGEMENT SUCCES VAN JAPAN

Levenshouding van elke werknemer

Met Kaizen is het management-glas altijd half gevuld

= door drs Fred Budike =

DE TWEEDE WERELDOORLOG moesten de este Japanse bedrijven letterlijk van de grond af ginnen. Elke dag bevatte nieuwe uitdagingen voor wel leiding als uitvoerenden en iedere dag betende vooruitgang. Om overeind te kunnen blijven, cht er aan die vooruitgang nooit een einde komen. zo is KAIZEN (lees KY'ZEN) in Japan tot een ensstijl gekomen. Het was ook een gelukkige komstigheid dat de verschillende gereedschappen hielpen om dit KAIZEN-concept zo succesvol te ken aan het eind van de jaren vijftig en het begin n de jaren zestig in Japan werden geïntroduceerd or deskundigen als W.E. Deming en J.M. Juran.

Statisticus Deming was lid van het team van generaal Douglas McArthur dat moest helpen bij de deropbouw van Japan. Deming deed zijn werk ed en velen zien hem als de geestelijke vader van de panse kwaliteit en produktiviteit. In het hedengse Japan is de 'Deming prijs' de hoogste onderscheiding voor het leveren van kwaliteit. De meeste uwe concepten, systemen en gereedschappen die ndaag de dag op grote schaal in Japan worden bruikt, werden evenwel later in Japan zelf ontwikd en houden kwalitatieve verbeteringen in van de tistische kwaliteitsbeheersing en totale kwaliteitszorg van de jaren zestig.

Het sleutelwoord bij deze ontwikkeling is KAIZEN. Japanse top adviseur Masaaki Imai heeft een boek erover, onder gelijknamige titel geschreven. Hij eft hierin in iets meer dan 300 pagina's inzicht in de ieke arbeidsfilosofie van de Japanners en laat de er meekijken in de Japanse management-keuken.

Aan het begin van deze uw en tot ongeveer de vijfer jaren waren in de orgaatiekunde twee scholen minant. De ene met de druk op 'directe supervisie' wijze van coördineren en andere met 'standaardisie van werkprocessen en put' als leidend principe. geestelijke vader van de rste school was de nsman Henri Fayol, die rationele bedrijfsvoering rstond door een logische ouw van hierarchisch georod gezag en verantwoordeheid. Met betrekking tot standaardisatie zijn er ee ontwikkelingen.

Eén in de Verenigde aten met de technicus Frerick Taylor als grondlegger n de 'wetenschappelijke drijfsvoering' (scientific nagement). De andere in itsland met de socioloog x Weber die rond de eeuwseling het bureaucratie karakter beschreef van te en ingewikkeld functioende organisaties, met ne die van de overheid en bedrijfsleven. Weber ft de bureaucratie niet dekt noch voorgeschreven, ar kwam tot de slotsom een bureaucratie de est doelmatige organisavorm was. Het scientific nagement van Taylor was aseerd op een vergaande alyse van het werk en het chouwde de werknemers een kostenpost. Door de nieren van werken tot in details te dicteren kon de tenpost zo laag mogelijk rden gehouden.

IENTIFIC MANAGEMENT

scientific management weging waaide als snel r naar vele landen waarder die in West-Europa. resultaten vielen echter en. Het scientific managent richtte zich aanvankehelemaal op de oplossing n tachnische organisatieoblemen. In de jaren tig werd o.a. door psychoen aandacht geschonken n het gedrag van mensen organisaties en daaruit n nieuwe opvatting over functioneren van organiies.

Deze beweging kreeg de am van human relations. streefd werd naar een werkuaties waarin mensen zich ukkig zouden voelen. De ding moest door haar reden voor zo'n situatie gen. Daarna zou vanzelf productie stijgen. Aan de nier van produceren werd n aandacht geschonken. k dat resultaat viel tegen. kritiek op de human ations beweging ontstond de jaren zestig een strong die bekend is geworden revisionisme, wat kort zegd inhield een berg sen sientific management de human relations beweg.

Maar ook deze stroming leverde niet het beoogde effect op en vanaf 1960 begint in de Verenigde Staten en West-Europa het inzicht te groeien dat zo iets

De Japanse hoofdstad Tokio. Een moderne metropool waar overheid en bedrijfsleven streven naar en zo groot mogelijke efficiency en kwaliteitsverhoging.

als 'de beste oplossing' niet bestaat. Technologische veranderingen, andere opvattingen over organiseren en ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen hebben geleid tot nieuwe problemen waarvoor nieuwe oplossingen gezocht dienen te worden.

Nieuwe benaderingen dienen zich aan en richten zich op specifieke problemen. Om er enkele te noemen: de situatiebenadering, de kwantitatieve benadering, de strategische benadering, de omgevingsbenadering, de organisatieontwikkelingsrichting, systeemtheorie en de stakeholderbenadering.

De meesten van deze benaderingen zijn nog actueel en worden zowel in de VS-, Europa en ook op de Nederlandse Antillen, vaak succesvol, geïmplementeerd.

Wat de meeste eigentijdse benaderingen gemeen hebben is dat de werknemer noch een kostenpost noch een zorgenkind is, maar een bron van op de ondernemingsdoelen toegesneden initiatief en creativiteit. Personeelsmanagement is in deze management-visie niet meer een spin off van economisch succes, maar de voorwaarde ervoor. De mens als vitale faktor voor de realisering van het bedrijfsbeleid wordt hoe langer hoe meer door de ondernemingsleiding onderkend. Japan lijkt ten aanzien hiervan een grote voorsprong te hebben en weet zowel de mens als de robot en zowel de produktie als kwaliteitszorg verzekerd in 'KAIZEN'.

LEVENSHOUDING

KAIZEN is het belangrijkste concept van Japans' management en bijkans een levenshouding van iedere werknemer bij bedrijven zoals Toyota, Nissan, NEC, Mitsubishi, Canon en Fuji Xerox. Hoog of laag in de organisatie iedereen doet aan KAIZEN. De essentie van KAIZEN is eenvoudig en ongecompliceerd: KAIZEN betekent verbetering. Wat meer is, KAIZEN betekent verbetere zonder ophouden, waar iedereen bij wordt betrokken, zowel leiding gevenden als uitvoerders. Volgens de KAIZEN filosofie verdient onze manier van leven — op ons werk, ons sociale leven of ons leven thuis — het om voortdurend te worden verbeterd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de boodschap van de KAIZEN-strategie luidt dat er geen dag voorbij mag gaan waarop niet ergens in het bedrijf een verbetering heeft plaatsgevonden.

INNOVATIE

In de Japanse visie kan verbeteren worden gesplitst in een geleidelijke benadering en in een sprongsgewijze benadering. Japanse ondernemingen geven in het algemeen de voorkeur aan de eerste benadering (KAIZEN), terwijl westerse ondernemingen meestal de sprongsgewijze benadering voorstaan, een benadering die wordt samengevat met de uitdrukking innovatie. Masaaki Imai vergelijkt deze twee tegengestelde concepten met een broeikas en met lava uit een vulkaan. In de broeikas worden kleine en voortdurende veranderingen grootgebracht, terwijl innovatie meer op lava lijkt dat van tijd tot tijd door plotselinge erupties te voorschijn komt. Terwijl Kaizen een eenvoudig, subtiel en continu proces is, is innovatie in het algemeen een eenmalige treffer.

KAIZEN begint met een probleem of, preciezer uitgedrukt, met de erkenning dat er probleem bestaat. Als er geen problemen zijn, is ook de mogelijkheid voor verbeteren niet aanwezig. Een probleem in het bedrijfsleven en de overheid is iets dat mensen ongemak bezorgt, hetzij de collega's in het volgende proces (de interne klanten) of de uiteindelijke consumenten van het produkt.

Wanneer men bij de dagelijkse routine van het leidinggeven een probleem tegenkomt, is de eerste reactie eerder het te verbergen of te negeren dan het tegemoet te treden. Dat komt omdat een probleem nu eenmaal een probleem is en niemand ervan beschuldigd wil worden het probleem te hebben veroorzaakt. Als we er echter toe overgaan positief te denken, kunnen we van ieder probleem een waardevolle gelegenheid voor verbetering maken. Het begin van elke verbetering is dan ook het probleem te herkennen. Dit geldt ook wanneer we verbeteren beschouwen als het verbeteren van een record. Het probleem is dan te vatten in de vraag welke inspanning nodig is om het produkt, de dienstverlening te verbeteren.

VERBETEREN

Met andere woorden het vorige record te verbeteren. In Japan heeft men hiervoor de term 'warusa-kagen'. Warusa-kagen is een erg populaire uitdrukking die gebruikt wordt bij totale kwaliteitszorg (TKZ). Warusakagen wil zeggen dat iets niet echt een probleem is maar op de een of andere manier niet geheel in orde.

Als er geen aandacht aan wordt geschonken, kan warusa-kagen zich ten slotte ontwikkelen tot een ernstig probleem en aanzienlijke schade veroorzaken. Op de werkvloer zijn het gewoonlijk de uitvoerenden en niet de leidinggevenden die de warusa-kagen opmerken. Volgens de TKZ-filosofie moet iedere werknemer aangemoedigd worden warusa-kagen te herkennen en aan zijn chef te melden. Die chef moet dat op prijs stellen. In plaats van de boodschapper euvel te duiden, moeten leidinggevers blij zijn dat het probleem werd aangemeld toen het nog klein was en de gelegenheid aangrijpen voor verbetering. In werkelijkheid gaan echter veel gelegenheden verloren eenvoudig omdat noch medewerkers noch managers veel met problemen op hebben.

Samengevat bestaat het beginpunt voor Kaizen dus voor iedere medewerker uit het aannemen van een positieve houding ten opzichte van het veranderen en verbeteren van de manier waarop het op werk toegaat en hoe hij zijn werk doet. Individuele KAIZEN is vaak gezien als een manier om het moreel krachtig te bevorderen. Aandacht en waardering van het management zijn van het grootste belang om van mede'werkers' echte mede 'denkers' te maken, die er altijd op uit zijn betere manieren te vinden om hun werk te doen.

KAIZEN vereist een vorm van leiderschap die is gebaseerd op persoonlijke ervaring en overtuiging en niet noodzakelijkwijs op autoriteit, rang of leeftijd. In termen van TKZ strekt de taak van een manager zich uit over de volgende twee gebieden:

* leiding geven aan het handhaven van de gangbare manier van werken gericht op resultaat en winst;
* leiding geven aan KAIZEN-activiteiten die op het verbeteren van processen en systemen zijn gericht.

Daarom heeft leiding geven aan Kaizen zowel te maken met wat Masaaki Imai omschrijft als cross-functional-management (het coördineren van verschillende delen van de onderneming door één leiding gevende) en policy-deployment (het beleid dat is vastgesteld voor het uitvoeren van KAIZEN). Bij TKZ worden de cross-functional doelstellingen van Quality, Cost and Delivery duidelijk omschreven als superieur aan de lijnfuncties ontwerpen, fabriceren en verkopen. In dit verband heeft 'quality' te maken met het opzetten van een beter systeem voor kwaliteitsborging; 'cost' is gerelateerd aan het herkennen van kosten veroorzakende factoren en aan kostenvermindering; 'delivery' heeft betrekking op het verbeteren van zowel levertijd als hoeveelheid.

KLANT

Een van de belangrijkste factoren voor het wereldwijde economisch succes van Japan is de toepassing van TKZ. Masaaki Imai ziet bij de hantering van dit begrip een wezenlijk verschil tussen Japan en andere landen. Zo hanteert men volgens hem KTZ in het westen doorgaans als een inspectie achteraf om fouten die tijdens het fabriceren zijn gemaakt op te sporen. In veel ondernemingen heeft men hiervoor zelfs speciale afdelingen. Bij KAIZEN daarentegen heeft TKZ de betekenis van Company-Wide-Quality-Control.

Dat wil zeggen dat van begin tot eind van kwaliteitszorg sprake is. M.a.w. een ieder in het productieproces geeft zijn product zonder fouten en met de best mogelijke kwaliteit door aan zijn collega, zijn interne klant. De onder organisatiekundigen bekende geestelijke vader van de oorzaak-en-gevolg-(visgraat)diagram, Ishikawa vat dit samen als 'het volgende proces is de klant'.

Dit begrip heeft Japanse technici en uitvoerenden op de werkvloer geholpen zich te realiseren dat hun klanten niet alleen degenen zijn die op de markt het uiteindelijke produkt kopen, maar ook de mensen in de volgende processtap die werk van hen ontvangen. Deze bewustwording heeft op haar beurt geleid tot de formele verplichting nooit beschadigde onderdelen naar collega's in de volgende processtap te zenden. Later leidde dit tot invoering van het just-in-time-concept en tegenwoordig wordt dit ook bij bureauwerk toegepast.

IDEEENBUS

Zoals reeds gezegd is KAIZEN een levensfilosofie en medewerkers ondergaan binnen Japanse ondernemingen een socialisatieproces om deze filosofie te internaliseren. Daarnaast is er bij KAIZEN ook sprake van standaardisatie, met de kanttekening dat van medewerkers wordt verwacht dat ze meerdere 'skills' inzetten en zich voortdurend moeten bezighouden met verbetering. Dit laatste wordt o.a. via het ideeënbussysteem gestimuleerd. Door middel van dit systeem, dat een zeer sterk geïntegreerd onderdeel is van individuele KAIZEN worden medewerkers aangemoedigd verbeteringssuggesties aan te dragen. Wat het effect hiervan is moge blijken uit de twee volgende voorbeelden. Bij Canon werden in 1983 in totaal 390.000 ideeën door werknemers ingediend en in 1985 was Matsushita het bedrijf waarvan de werknemers het hoogste aantal ideeën hadden ingezonden.

Het totale aantal overschreed de zes miljoen. De ideeënbussystemen die op Japanse leest zijn geschoeid, hechten meer waarde aan het versterken van het moreel en een positieve deelneming door de werknemers dan aan de economische en geldelijke prikkels die volgens Imai vooral bij de westerse systemen worden toegepast. Dit is vanuit de visie van het bedrijf gezien. Het is de vraag of medewerkers alleen door liefde voor hun werk en het bedrijf tot ideeënproduktie worden gemotiveerd of dat de vaak forse beloning die in het vooruitzicht wordt gesteld de primaire drijfveer is.

Vanuit een niet-Japanse bril bekeken zou gesteld kunnen worden dat KAIZEN een disciplinerings strategie is die, in termen van de franse filosoof Michel Foucault, zowel de lichamen als de geest disciplineert en normaliseert. Zo bekeken vinden we in KAIZEN een combinatie van elementen terug van Taylor en de human relationschool. De vraag is echter of KAIZEN geen techniek is, noch een set instrumenten, maar een Japanse attitude dat alleen op basis hiervan als management filosofie kan gedijen. Het geloof dat er nooit een einde komt aan verbeteren is diep geworteld in de Japanse mentaliteit. Hoe diep dit geloof geworteld is kunnen we zien in een oud Japans gezegde dat luidt: 'Als een man drie dagen weg is geweest, zouden zijn vrienden hem eens goed moeten bekijken om te zien welke veranderingen bij hem hebben plaatsgevonden'. Waarmee bedoeld wordt dat hij in drie dagen veranderd moet zijn, dus zijn vrienden zouden attent genoeg moeten zijn om die verandering op te merken.

OOK BIJ ONS?

KAIZEN is Japans' en Japan is KAIZEN. Niet eenvoudig dus om KAIZEN zondermeer van de ene naar de andere cultuur over te planten. Hoewel, in de Verenigde Staten schijnt het wel mogelijk te zijn in een Japanse dochteronderneming. Dus toch alleen voorbehouden aan Japan? Toegegeven er komt heel veel aan mentaliteits- en attitudeverandering bij kijken en het zal op de Antillen een langdurige resocialisatie vereisen om het KAIZEN concept hier ingevoerd te krijgen. Maar aangezien KAIZEN niet vanuit de benadering van het 'half lege glas' vertrekt maar vanuit 'het half volle', lijkt het de moeite waard aspekten van KAIZEN hier uit te proberen.

Uiteraard in een Caribische variant. Enkele wegen van KAIZEN activiteiten die het uitproberen de moeite waard zijn, zouden bijvoorbeeld betrekking kunnen hebben op produktiviteitsverhoging en klantgerichtheid. Een beginpunt van KAIZEN voor uitvoerenden is het opnieuw bezien van de huidige werknormen na te gaan of het werk beter kan worden gedaan en vervolgens de normen te verhogen. De meest gebruikelijke weg hiertoe is die waarbij de manier waarop de medewerker zijn werk doet, wordt veranderd zodat zijn werk produktiever, efficiënter, veiliger en klantgerichter wordt. De tweede weg is het aanbrengen van verbeteringen in systemen en procedures en de derde is een combinatie van de eerste twee. We moeten ons wel realiseren dat invoering van KAIZEN-aspecten op de Antillen via disciplinerings- en normaliseringsstrategieën zal moeten plaatsvinden aangezien KAIZEN bovenal een andere werkopvatting en arbeidsmentaliteit vereist. Er zijn dus ethische kanten aan zo'n ombuigingsoperatie.

In onze Caribische realiteit zal dit bovendien veel inspanning, soms lange adem, en creativiteit vragen, maar m.i. alleszins de moeite waard om met het gehele bedrijf of organisatie op weg te gaan. **Het boek van Masaaki Imai is warm aan te bevelen aan een ieder die zich in de praktijk of als student bezighoudt met eigentijdse organisatie en managementvraagstukken.**

Masaaki Imai: Kaizen, het stap voor stap bezig zijn met verbetering van een produkt of dienst. Kluwer, Deventer 1990.

** Drs Fred Budike is senior-organisatieadviseur bij de sectie Organisatie & Informatie van het Stafbureau van het Eilandgebied Curaçao. De Japanse hoofdstad Tokio. Een moderne metropool waar overheid en bedrijfsleven streven naar en zo groot mogelijke efficiency en kwaliteitsverhoging.*

Bloedtransfusies straks mogelijk overbodig

In het academisch ziekenhuis Dijkzigt in Rotterdam hebben artsen een methode ontwikkeld waardoor het geven van **bloedtransfusies** bij van tevoren geplande operaties overbodig is geworden. De methode, waarbij voor de operatie het bloedvolume wordt vergroot door toediening van een plasmavervangend middel, wordt inmiddels op grote schaal toegepast. Dr. A. Trouwborst, hoofd anaesthesiologie in Dijkzigt verwacht dat er in de nabije toekomst helemaal geen donorbloed meer zal worden gebruikt bij geplande operaties. Nu al is het gebruik van donorbloed in het Dijkzigtziekenhuis met tweederde afgenomen.

Het toedienen van donorbloed veroorzaakt naast de kans op besmetting met AIDS of hepatitis b een ernstige aantasting van het afweersysteem, die maanden na de transfusie kan voortduren. Hierdoor komt het ook regelmatig voor dat er na een operatie complicaties optreden in de vorm van infecties. Ook is volgens Trouwborst gebleken dat bij patienten met een kankergezwel er een snellere uitzaaiing plaatsvindt.

Bij de in Rotterdam ontwikkelde methode wordt een paar liter plasmavervangend middel toegediend. Het bloed dat de patient tijdens de operatie verliest is sterk verdund. Hij houdt daardoor voldoende rode bloedlichaampjes over.

Zegels van Namibia, dieren en encycliek

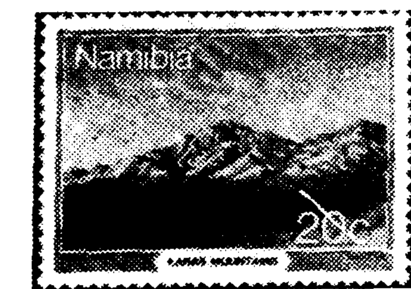
= door Victor Hafkamp =

ONDER DE LOUPE

IN MAART VIERDE Namibia de eerste verjaardag van zijn onafhankelijkheid. De naam Suid-Wes-Afrika of South-West-Africa verdween daarmee definitief uit de atlas en van de postzegel, waarop overigens altijd de afkorting 'SWA' gebruikelijk was. De Verenigde Naties die jarenlang druk op Zuid-Afrika uitoefenden om het mandaatgebied onafhankelijkheid te geven, beschouwen de nieuwe status van dit land en zijn toetreding tot de volkerenorganisatie als een van de grote successen van de laatste jaren. De postadministraties van de Verenigde Naties komen op 10 mei met postzegels die nog eens op de onafhankelijkheid van het gebied wijzen. In elk van de drie VN-vestigingen verschijnen twee zegels die wat ontwerp aangaat de concurrentie met prentbriefkaarten kunnen doorstaan.

De Amerikanen Rocco J. Callar en Robert Stein hebben vooral de nadruk gelegd op het bergachtige karakter van de grote staat in zuidelijk Afrika. De zegels hebben een frankeerwaarde van resp. 30 en 50 cents (New York), 70 en 90 rappen (Genève) en 6 en 9.50 schilling (Wenen).

Hoe bergachtig Namibië is zullen de posterijen van dat land later dit jaar ook eens benadrukken. Op 18 juli brengen ze vier zegels (20, 35, 50 en 65 cents) in omloop met afbeeldingen van achtereenvolgens het Karas,- het Gamsberg- het Bruckkaros- en het Erongoplateau.

Vorige maand kwam in Namibia ook nog een serie van vier zegels (20, 35, 50 en 65 c) uit met afbeeldingen van de bergzebra oftewel 'equus zebra harmannae'. Op de zegels is ook het Pandabeertje, het symbool van het Wereldnatuurfonds afgebeeld. Het Wereldnatuurfonds werkt met een aantal posterijen nauw samen bij de verkoop van zegels die beschermde diersoorten laten zien. Er zijn sets met speciale enveloppen met deze zegels in omloop. Een deel van de opbrengst komt het World Wildlife Fund ten goede. Het pandabeertje stond ook klein afgedrukt op vier zegels van Nieuw-Zeeland met afbeeldingen van de tuatara, de enige overlevende diersoort van de reptielenorde 'sphenodontia' die zestig miljoen jaren geleden in de rest van de wereld uitstierf, maar in Nieuw-Zeeland voortleefde.

Verder was het WWF-logo te zien op een serie van Barbados die 4 maart uitkwam. De posterijen van Barbados kozen voor afbeeldingen van de gele tuinfluiter, een locale schaarse vogelsoort. Verscheidene landen doen mee aan de emissiereeks ter stimulering van het werk van het Wereldnatuurfonds.

Vincenzo Gioacchino Pecci (1830-1903) die later bekend zou worden als paus Leo de Dertiende, werd vooral beroemd dankzij zijn encycliek (zendbrief) 'Rerum novarum' (van de nieuwe dingen) die hij op 15 mei 1891 publiceerde. Daarin erkende hij de geldigheid van de vakbeweging en het recht van de staat om te bemiddelen in arbeidsconflicten tussen kapitaal en arbeid. Verder legde hij in zijn encycliek de nadruk op de noodzaak van een goede sociale wetgeving.

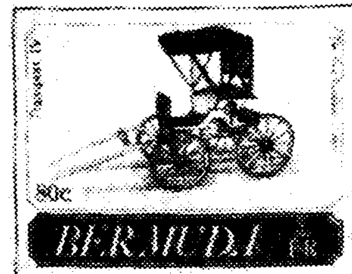
De postdienst van het Vaticaan zal binnenkort op een aantal zegels herinneren aan de honderd jaar oude encycliek. België doet dat 13 mei. Het geeft dan een zegel uit van 14 frank. Herbert Binneweg maakte een ontwerp dat voor weinigen enige herkenbaarheid zal hebben met het eeuwfeest van de pauselijke zendbrief. Mogelijk zal een enkeling die thuis is in pauselijke wapens links boven het wapen van Leo de Dertiende ontdekken. Waarom geen portret van deze vooruitstrevende paus die overigens tot dusverre ook niet op Vaticaanse zegels is afgebeeld?

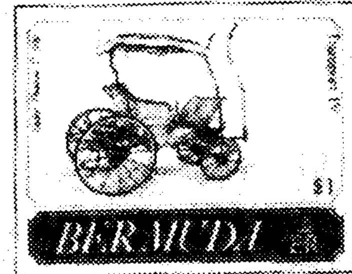
Een tegenpool van Leo de Dertiende voor wat vooruitstrevende opvattingen aangaat was paus Gregorius de Zestiende (Bartolommeo Cappeliari 1765 - 1846). Hij was wars van liberale ideeën en van elke geest van hervorming. Hij stond onder meer onder voortdurend scherpe kritiek van de dichter Giuseppe Gioachino Belli die 200 jaar geleden werd geboren en voor wie de Italiaanse post 15 april een zegel van 600 lire uitgaf. Belli's portret is geplaatst tegen de achtergrond van een Romeins vergezicht. De huidige paus Johannes-Paulus de Tweede mag niet klagen als we het over afbeeldingen op postzegels hebben. Elk jaar komt de Vaticaanse postdienst met series die een overzicht geven van zijn vele reizen in het voorafgaande jaar. Eind dit jaar zijn de bezoeken van de paus aan o.a. Latijns-Amerika aan de beurt en de Antillianen zullen nieuwsgierig zijn of ook zijn bliksembezoek aan Curaçao op een zegel aandacht zal krijgen.

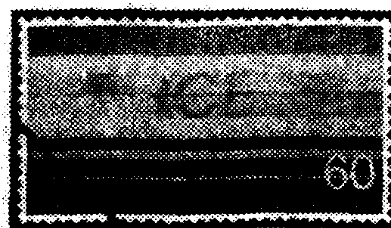

Op 9 april bracht het Vaticaan een serie in omloop van twaalf zegels die de restauratie van de Sixtijnse kapel tot onderwerp hebben. De kapel, genoemd naar paus Sixtus de Vierde, is befaamd om zijn prachtige kunstwerken, zoals de schilderijen van o.a. Perugino, Botticelli, Ghirlandaio en Michelangelo. De zegels van 50 t/m/ 3000 lire tonen een aantal reproducties van werken op de bogen van de kapel. Het Vaticaan geeft lange en vrij dure series uit. Niet verwonderlijk, want de boekhouding van het hoofdkwartier van de katholieke kerk heeft hard geld nodig.

Vanaf 2 juni zal ook Duitsland prat kunnen gaan op het bezit van een supersnelle trein. Frankrijk kent al jaren zijn TGV (train grande vitesse), de Duitsers kunnen binnenkort de nieuwe Intercity-Express begroeten. De Duitse posterijen gaven aan deze nieuwe mijlpaal in hun spoorweghistorie bekendheid op een zegel van 60 pfennig die 2 mei uitkwam. Wie op het gebied van het openbaar vervoer een leuk contrast wil zien met deze supersnelle trein moet de zes zegels eens bekijken die het eiland Bermuda onlangs uitbracht. Op de zegels van deze vierde aflevering van een transportserie staan koetsen uit de vorige en het begin van deze eeuw die stuk voor stuk de geest van de koloniale tijd uitademen (20, 30, 55, 70, 80 cents en een dollar).

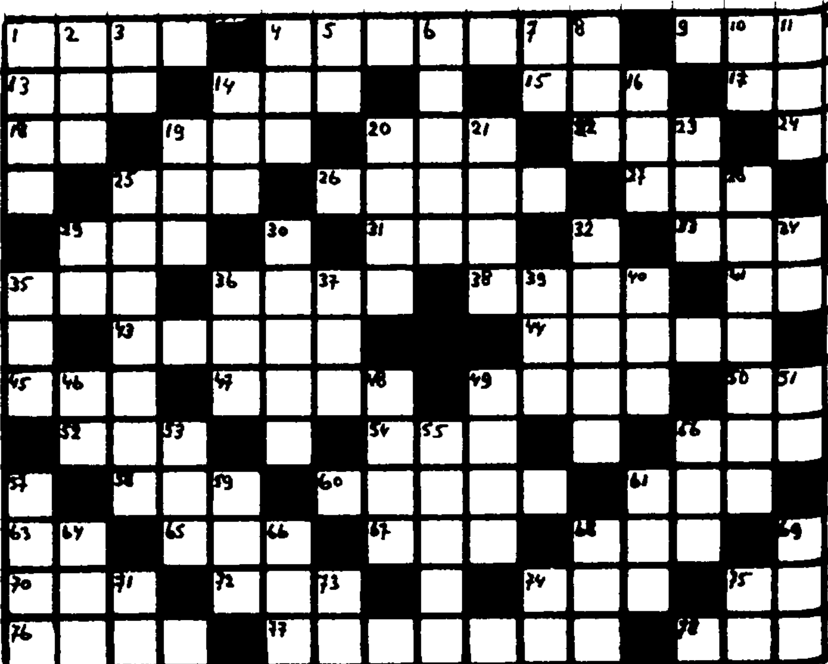

PHILIPS

Dinsdag 15 mei geeft de Nederlandse post drie nieuwe zegels uit. Twee ervan hebben betrekking op 100 jaar Philips. De andere herdenkt 75 jaar Nederlands Normalisatie-Instituut. De Philips-zegels hebben een frankeerwaarde van 55 en 75 cent, de NNI-zegel van 65 c. Op de zegel van 55 c. is Gerard Philips afgebeeld, de oprichter van het Philips-concern.

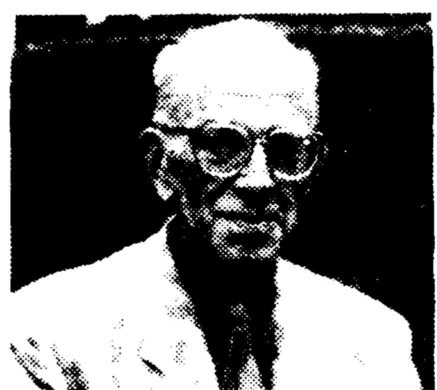
KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Zoutig; 4. Stof; 9. Onheil; 13. Telwoord; 14. Roeipen; 15. Zelfkant; 17. Projectieplaatje; 18. Voegwoord; 19. Beteuterd; 20. Jong dier; 22. Poederachtig; 24. Senior; 25. Verbinding; 26. Plant; 27. Maling; 29. Mannetjesdier; 31. Lidwoord; 33. Open plek in het bos; 35. Vreemde munt; 36. Hoogachten; 38. Muziekinstrument; 41. Mager; 43. Vorderen; 44. Deel van een molecule; 45. Insekt; 47. Deel van de voetl 49. Plant; 50. Vaas; 52. Schrijfartikel; 54. Zintuig; 56. Sportterm; 58. Teugje; 60. Leesteken; 61. Laag; 63. Godsdienst; 65. Stumper; 67. Hert; 68. Snelle beweging; 69. Muzieknoot; 70. Woonboot; 72. Mak; 74. Krankzinnig; 75. Arrondissement; 76. Fraai; 77. Ooievaar; 78. Werk

VERTIKAAL: 1. Wild dier; 2. Wedloop; 3. Meisjesnaam; 4. Grap; 5. Bijwoord; 6. Keur; 7. Voorzetsel; 8. Bijwoord; 10. Jongensnaam; 11. Kerkdienst; 12. Deel; 14. Tafel; 16. Vrijgevig; 19. Plaaggeest; 20. Lichaamsdeel; 21. Plaats in België; 23. Dun plankje; 25. Schipperen; 28. Kleiner worden; 29. Lidwoord; 30. Gil; 32. Stuwkracht; 34. Aartsbisschop; 35. Europeaan; 36. Europeaan; 37. Een zekere; 39. Vogel; 40. Afgemat; 42. Plezier; 46. Voorzetsel; 48. Schaats; 49. Behoeftige; 51. Muzieknoot; 53. Muurholte; 55. Griekse letter; 56. Haargroei; 57. Bevestigingsmiddel; 59. Kuil; 61. Rul; 62. Kleverig plantensap; 64. Nederlandse omroepvereniging; 66. Jong dier; 68. Strafwerktuig; 69. Ongezouten; 71. Boksterm; 73. Familielid; 74. Muzieknoot; 75. Reeds

ZIEK EN GEZOND

Dementie bij ouderen

= door dr M. de Grood =

HET IS EEN BEKEND verschijnsel, dat bij de meeste mensen, als ze ouder worden, het geheugen achteruitgaat. We hebben moeite met het onthouden van namen, we vergeten afspraken, die we gemaakt hebben en we hebben moeite om ons te herinneren, wat we de vorige avond op de televisie hebben gezien. Bij de één begint dit verschijnsel eerder dan bij de ander. Het is niets om je erg ongerust over te maken.

Bij sommige ouderen neemt dit geheugenverlies echter ernstige vormen aan. Ze kunnen niet meer onthouden welke dag het is, waar ze iets belangrijks hebben opgeborgen. Komen ze een bekende tegen, dan moeten zij zich afvragen, wie dat ook weer was, terwijl ze dagelijks met die persoon omgaan. In dat geval spreken we van dementie.

Alle indrukken, die we via onze zintuigen (zien, horen, ruiken, proeven, voelen) waarnemen komen via onze zintuigen als prikkel de hersenen binnen. Bepaalde delen van de hersenen, nl. de voorhoofdskwabben, sorteren die gegevens in die welke we vast moeten leggen (in ons geheugen, moeten opslaan) en welke niet. De voorhoofdskwabben maken een selectie uit alles wat we waarnemen en vastgelegd moet worden. Dat u niet alles wat u waarneemt vastlegt, kunt u zelf testen. Gaat u b.v. naar een bijeenkomst en probeert u zich na afloop ervan te herinneren wat voor toilet alle dames aan hadden, dan zal u dat niet lukken, tenzij u zich er speciaal voor interesseert. De werking van die voorhoofdskwab is nl. ook sterk afhankelijk van ons emotionele leven.

Iets anders, wat ook in die voorhoofdskwabben is vastgelegd, is ons gedrag. In onze jeugd leren we een bepaald gedrag en een manier van handelen aan; dat wordt ook vastgelegd.

Bij iemand, die dement wordt, treden daarom stoornissen op in het geheugen en in het gedrag. De persoon, die dement wordt, heeft stoornissen in wat we noemen het 'recente geheugen': recente gebeurtenissen worden niet meer herinnerd, terwijl de dingen, die vroeger gebeurd zijn, nog wel kunnen worden gereproduceerd. De uitdrukking 'kinds worden' geeft dit goed weer.

Gedragsstoornissen uiten zich in het feit, dat de lijders aan dementie slordig worden op hun kleding, ze knoeien met eten, hun woonvertrek wordt een chaos van alles wat ze verkeerd opbergen of wat ze willen bewaren.

Omdat een dement persoon geheugen stoornissen heeft, wordt hij achterdochtig of depressief. Hij vereenzaamt, omdat hij zich in zijn omgeving niet meer thuis voelt.

Er zijn heel wat vormen van dementie, die alle berusten op stoornissen in die voorhoofdskwabben. Zo zien we het optreden bij mensen met bloedvaatstoornissen in de hersenen, bij mensen, die enkele beroertes gehad hebben of te lang te veel alcohol hebben gebruikt.

ALZHEIMER

Eén vorm van dementie staat tegenwoordig nogal in de belangstelling omdat ze ook wel bij jongere mensen voorkomt, nl. de ziekte van Alzheimer. De juiste oorzaak ervan is nog niet bekend; waarschijnlijk berust het op het ontbreken van een bepaalde stof (neurotransmitter) in zenuwkernen, die met de functie van de voorhoofdskwab te maken hebben.

Er zijn ook enkele aandoeningen, die het beeld van dementie kunnen geven. Zo kan een stoornis in de schildklierfunctie een ziektebeeld geven wat erg op dementie lijkt. Een andere veelvuldig bij oudere mensen voorkomende vorm, de zogenaamde pseudodementie, ontstaat door het overmatig gebruik van bepaalde geneesmiddelen zoals slaapmiddelen of van zogeheten psychofarmaca.

Het is daarom van groot belang, dat iemand, die tekenen van dementie vertoont, zich eens met een arts verstaat, die nauwkeurig kan bepalen wat er echt aan de hand is.

Laatste dag mei anti-tabaksdag

Vrijdag 31 mei is door de wereldgezondheidsorganisatie (WHO) uitgeroepen tot **anti-tabaksdag 1991.** Net als vorig jaar roept de WHO iedere roker op het een etmaal zonder tabak te stellen. Thema van de dag: tabaksvrije publieke ruimten en openbaar vervoer.

Niet alleen waarschuwingen op deze dag, maar ook een tevreden terugblik omdat steeds meer landen (inmiddels 63) tabaksverboden in publieke ruimten zoals ziekenhuizen, musea, scholen en liften hebben uitgevaardigd. Ook steeds meer vliegmaatschappijen bannen de rook uit hun toestellen.

Het is nu tien jaar geleden dat voor het eerst de schadelijkheid van passief roken werd gesuggereerd. Bewijs daarvoor heeft zich de afgelopen jaren opgestapeld, aldus de WHO.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amig kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Carla Hermans
Macuarima 120
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag dag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 11
Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Lin

OPLOSSING VORIGE WE

HORIZONTAAL: 1. Koevoet; 7. Jam; 9. Satraap; 1 Vallota; 17. Steriel; 19. Ameide; 21. Arrest; 22. K 24. Pit; 25. Reeds; 28. Ent; 29. Va; 30. Ets; 32. Ne 34. Lui; 35. End; 36. Dor; 37. Lethe; 39. Ras; 4 Son; 43. Egard; 45. Lea; 46. Web; 47. Pas; 48. Er 49. Birma; 51. Nap; 53. Har; 54. Latse; 56. Lek; 5 Ges; 59. Ode; 61. Ere; 63. Set; 64. Ar; 65. Zet; 6 Vliet; 68. Iet; 70. La; 71. Koraal; 73. Agamie; 7 Inegaal; 78. Planter; 79. Rekenen; 80. Ido; 8 Stengun.

VERTIKAAL: 1. Krekel; 2. Eva; 3. Vamp; 4. Olein 5. Elite; 6. Tod; 7. Ja; 8. Ms; 9. Ser; 10. Arren; 1 Tiende; 12. Rest; 13. Alt; 14. Petard; 16. Ter; 1 Tas; 20. Reu; 23. Atelier; 26. Els; 27. Dis; 2 Vormsel; 31. Sterk; 33. Grens; 35. Enare; 36. Dar 38. Ham; 40. Aba; 42. Opa; 44. Gea; 49. Blazer; 5 Ageren; 52. Pol; 53. Hee; 54. Leemte; 55. Etal 58. Etage; 60. Dik; 62. Riant; 65. Zone; 66. Vla; 6 Tal; 69. Tien; 71. Kik; 72. Aan; 74. Gas; 75. Erg; 7 Li; 78. Po.